

Regional konkurrenceevne og beskæftigelse

i Danmark

2007-2013

Danmarks strategiske referenceramme

Udkast

7. november 2006

Disposition	3
1. EU's samhørighedspolitik og det nationale udgangspunkt	4
2.1. Det europæiske strategiske udgangspunkt.....	12
2.2. Attraktivitet	14
2.3. Viden og innovation	18
2.4. Flere og bedre job	22
2.5. Hensyntagen til samhørighedspolitikens territoriale dimension	27
3. Danmarks udgangspunkt	31
3.1 Regionale forskelle – yderområder	32
3.2. Udvikling af de menneskelige ressourcer.....	38
3.3. Innovation, videndeling og videnopbygning	46
3.4. Anvendelse af ny teknologi.....	49
3.5. Etablering og udvikling af nye virksomheder.....	54
3.6 Regionale forskelle.....	58
3.7. Konklusion	60
3.8. Erfaringer fra programperioden 2000-2006.....	62
4. Indsatsen for at fremme konkurrenceevne og beskæftigelse	68
4.1. Udvikling af menneskelige ressourcer.....	70
4.2. Innovation, videndeling og videnopbygning	72
4.3. Anvendelse af ny teknologi.....	73
4.4. Etablering og udvikling af nye virksomheder.....	75
5. Programmering, finansiering og koordinering.....	77
5.1. Koordinering med andre EU-politikområder.....	79
6. Partnerskabet, organisering og implementering	86
6.1. Ny organisering af den regionale erhvervspolitiske indsats ...	86
6.2. Inddragelse af partnerskabet	93

Regional konkurrenceevne og beskæftigelse i Danmark Danmarks strategiske referenceramme

Disposition

1. EU's samhørighedspolitik og det nationale udgangspunkt

En kort indledning der skitserer rammerne og resumerer det danske strategiske udgangspunkt.

2. Strategisk fokus

Med baggrund i det europæiske strategiske udgangspunkt beskrives den nationale indsats på de områder, som Lissabon-strategien og samhørighedspolitikken udpeger, for at kunne identificere de områder, hvor der kan være behov for en ekstraordinær, strukturfondsfinansieret indsats.

3. Danmarks udgangspunkt

I afsnittet redegøres for Danmarks udgangspunkt i form af socioøkonomiske nøgletal og en analyse af styrker og svagheder inden for de indsatsområder, der er identificeret i afsnit 2.

4. Indsatsen for at fremme konkurrenceevne og beskæftigelse

På baggrund af analysen beskrives den indsats, der skal til for at imødegå de trusler og muligheder, der er identificeret.

5. Programmering og finansiering og koordinering

En kort introduktion af de danske mål 2-programmer, som består af ét regionalfondsprogram og ét socialfondsprogram, og en redegørelse for sammenhæng med andre EU-politikker.

6. Partnerskabet: Organisering og implementering af indsatsen for fremme af regional konkurrenceevne og beskæftigelse

1. EU's samhørighedspolitik og det nationale udgangspunkt

I alle vestlige lande oplever virksomhederne i dag et stigende pres fra hurtigt voksende økonomier i Asien. Hvis EU skal udnytte sit økonomiske potentiale, skal alle regioner involveres i vækstbestræbelserne, og alle EU-borgere skal have chancen for at bidrage hertil.

EU's samhørighedspolitik, herunder strukturfondsindsatsen, skal medvirke til, at regionerne formår at tage globaliseringens udfordringer op. Og udnytte de mange nye muligheder, som samtidig skabes for at øge vækst og beskæftigelse.

Det Europæiske Råd (DER) vedtog på sit møde den 22.-23. marts 2005 en række konklusioner, der skal sætte ny gang i Lissabon-strategien fem år efter lanceringen på DER's møde i Lissabon i 2000. Målet er, at EU skal have den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden i 2010. Strukturfondsindsatsen skal fremover understøtte opfyldelsen af Lissabon-strategien.

Fællesskabets strategiske retningslinjer konkretiserer, hvordan samhørighedspolitikken kan medvirke til at understøtte Lissabon-strategien. Danmarks bidrag til opfyldelsen af Lissabon-strategien er beskrevet i Det Nationale Reformprogram fra oktober 2005.

Danmark vil i strukturfondsperioden 2007-2013 være omfattet af målet om *regional konkurrenceevne og beskæftigelse* og målet om *territoriant samarbejde*.

Denne strategiske referenceramme vedrører målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse, men Danmarks samarbejde med andre medlemsstater om tværnationale programmer vil tage afsæt i samme strategiske tilgang.

Geografisk favner målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse alle regioner, der ikke tilhører de mindst udviklede regioner i EU. Altså Danmark som helhed.

Strategisk favner målet meget bredt for at kunne rumme udfordringerne i alle den type regioner i Europa. Målet rummer styrkelsen af regionernes konkurrenceevne, beskæftigelse og attraktivitet gennem så forskellige indsatsområder som forøgelse og forbedring af investeringer i menneskelige ressourcer, innovation og fremme af vidensamfund, iværksætteri, beskyttelse og forbedring af miljøet og forbedring af tilgængelighed, virksomhedernes og medarbejderes tilpasningsevne og udvikling af et rummeligt arbejdsmarked. Fra dansk side må der gennem den strategiske referenceramme fokuseres på de væsentligste udfordringer for Danmark, blandt de muligheder målet rummer. Strukturfondsmidlerne skal anvendes der, hvor der med en supplerende indsats kan skabes mest mulig vækst og beskæftigelse i hele landet for pengene.

Globaliseringens betydning for Danmark

Globaliseringen betyder, at de økonomiske, kulturelle og politiske forbindelser på tværs af landegrænser bliver stadig tættere. Vi handler og kommunikerer med næsten alle lande. Vi deltager aktivt i den internationale arbejdsdeling. Globaliseringen skaber en mere åben verden, som giver Danmark nye muligheder. Muligheder for at øge velstanden. Muligheder for at få bedre job.

Danmark skal være blandt de lande i verden, hvor det er bedst at bo, leve og arbejde – også om 10 og om 20 år. Vi skal være et land, hvor alle har de bedste forudsætninger for at udfolde deres evner og skabe fremgang for sig selv og for andre. Et land, hvor vi har et globalt udsyn og spiller en aktiv rolle i verdenssamfundet. Et land, hvor alle er med i fornyelsen, og alle får del i fremgang og tryghed.

For at gribe mulighederne skal vi forandre og forny det danske samfund. Vi skal investere i Danmarks fremtid. Vi skal skabe bedre muligheder for vækst og velstand. Vi skal sætte nye ambitiøse mål.

Hvis vi ikke fornyer os, kan vi få svært ved at fastholde Danmarks position som et af verdens rigeste lande. Og der vil være risiko for, at det danske samfund bliver mere opsplittet, fordi ikke alle vil være rustet til at møde kravene på fremtidens arbejdsmarked.

Vi skal sikre en stærk konkurrencekraft, så vi fortsat hører til blandt de rigeste lande i verden. Og vi skal sikre en stærk sammenhængskraft, så vi fortsat har et trygt samfund uden store skel.

Danmarks nationale reformprogram og globaliseringsstrategien

I det nationale reformprogram fra oktober 2005 redegør Danmark for første gang samlet for de danske reformstrategier og –overvejelser, der sigter på at forbedre det langsigtede potentiale for vækst og beskæftigelse inden for Lissabon-strategien om gode sociale forhold og en holdbar miljømæssig og finanspolitisk udvikling.

Det danske reformprogram bygger videre på to årtiers omfattende reformer af især pengepolitikken, finanspolitikken og arbejdsmarkedet. Disse reformer har sikret robuste finansielle balancer i den offentlige og private sektor efter store ubalancer i de foregående årtier. Arbejdsløsheden er bragt ned til et strukturelt lavt niveau og den samlede beskæftigelse er høj sammenlignet med andre lande. Samtidigt er bevaret en lav spredning af indkomsterne. Den danske ”flexicurity-model” for arbejdsmarkedet er karakteriseret ved fleksible ansættelses- og afskedigelsesregler, et forholdsvis højt niveau for understøttelse og social sikring samt en omfattende aktiv arbejdsmarkedspolitik med henblik på at sikre tilskyndelse til aktiv jobsøgning og hjælpe arbejdsløse hurtigt tilbage i beskæftigelse.

De væsentligste økonomiske og sociale udfordringer videre frem er at:

- forberede befolkningens aldring gennem fortsat nedbringelse af den offentlige gæld og sikring af varigt højere beskæftigelse, herunder ved bedre beskæftigelse og integration for svagere grupper på arbejdsmarkedet.
- sikre de fulde gevinster fra fordelene ved globaliseringen gennem fleksible markeder, et omfattende løft af uddannelsernes kvalitet og andelen af unge der gennemfører ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse samt en kraftig styrkelse af forskningens kvalitet og omfang.
- styrke rammerne for øget produktivitet i den private sektor gennem hård konkurrence, bedre samspil med offentlig uddannelse og forskning, fremme af innovation og iværksættere samt bedre regulering og infrastruktur.
- sikre størst mulig værdi for brugere af den store offentlige sektor, hvor moderne ledelse, i fravær af direkte markedstest, skal understøttes af institutionelle incitamenter, hurtig udnyttelse af ny teknologi, frit valg og konkurrenceudsættelse.

Imødegåelsen af disse udfordringer skal forenes med et fortsat højt niveau for miljøbeskyttelse til gavn for natur, sundhed og forbrugere samt effektive løsninger på miljøproblemerne, især inden for klima, luftforurening, kemikalier og vandressourcer. En række af disse tiltag er gennemført eller planlagt i tilknytning til det daglige arbejde i Regeringen og Folketinget. Regeringen lægger vægt på, at omfattende reformer gennemføres efter lang og grundig forberedelse og debat.

I reformprogrammet redegøres for den danske indsats inden for :

- Danmark som vidensamfund
- Effektiv konkurrence og det indre marked
- Bæredygtighed, miljø og energi
- Den danske beskæftigelsespolitik
- Fortsatte forbedringer af den offentlige sektor

Indsatsområderne konkurrence og forbedringer af den offentlige sektor varetages netop via reformer, ændringer af love og reguleringer, og disse elementer skal således ikke gøres til genstand for en strukturfondsfinansieret indsats.

De øvrige indsatsområder er mulige emner for en strukturfondsfinansieret indsats og vil derfor blive gennemgået nærmere i det følgende i sammenhæng med det europæiske strategiske udgangspunkt. I forhold til den revitalisering af Lissabon-strategien, som Det Europæiske Råd vedtog i foråret 2005 er særligt den danske globaliseringsstrategi af stor betydning. Dette arbejde, som fremhæves som afgørende i det nationale reformprogram, ledes af statsministeren og har resulteret i en strategi med 350 initiativer, som skal ruste Danmark til globaliseringen. Strukturfondene skal på udvalgte områder medvirke til at realisere elementer i den meget ambitiøse plan. Globaliseringsstrategien kan læses i sin helhed på www.globalisering.dk. Strategiens målsætninger fremgår neden for:

Fremgang, fornyelse og tryghed

Danmark skal være blandt de lande i verden, hvor det er bedst at bo, leve og arbejde – også om 10 og om 20 år. Vi skal være et land, hvor alle har de bedste forudsætninger for at udfolde deres evner og skabe fremgang for sig selv og for andre. Et land, hvor vi har et globalt udsyn og spiller en aktiv rolle i verdenssamfundet. Et land, hvor alle er med i fornyelsen, og alle får del i fremgang og tryghed. Danmark skal have en **stærk konkurrencekraft**, så vi fortsat hører til blandt de rigeste lande i verden. Danmark skal have en **stærk sammenhængskraft**, så vi fortsat har et trygt samfund uden store skel.

Uddannelser i verdensklasse:

- Eleverne i folkeskolen skal være blandt verdens bedste til læsning, matematik, naturfag og engelsk.
- Alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse.
- Mindst halvdelen skal gennemføre en videregående uddannelse.
- Kvaliteten af uddannelserne skal være i top på alle niveauer.

Danmark som førende videnssamfund:

- De offentligt finansierede udgifter til forskning og udvikling skal i 2010 nå op på 1 pct. af bruttonationalproduktet.

Det offentlige og de private virksomheder skal tilsammen bruge mindst 3 pct. af bruttonationalproduktet på forskning og udvikling i 2010.

- Forskningen skal være nyskabende, og kvaliteten skal kunne måle sig med den bedste i verden.
- Danmark skal være blandt de bedste lande til at omsætte forskningsresultater til nye teknologier, processer, varer og tjenester.

Danmark som førende iværksættersamfund:

- Danmark skal fortsat være blandt de europæiske lande, hvor der hvert år startes flest nye virksomheder.
- Danmark skal være blandt de lande i verden, hvor der er flest vækstiværksættere.

Danmark som et førende innovativt samfund:

- Danske virksomheder og offentlige institutioner skal være blandt de mest innovative i verden.
- Konkurrencen i Danmark skal være på højde med de bedste OECD-lande.

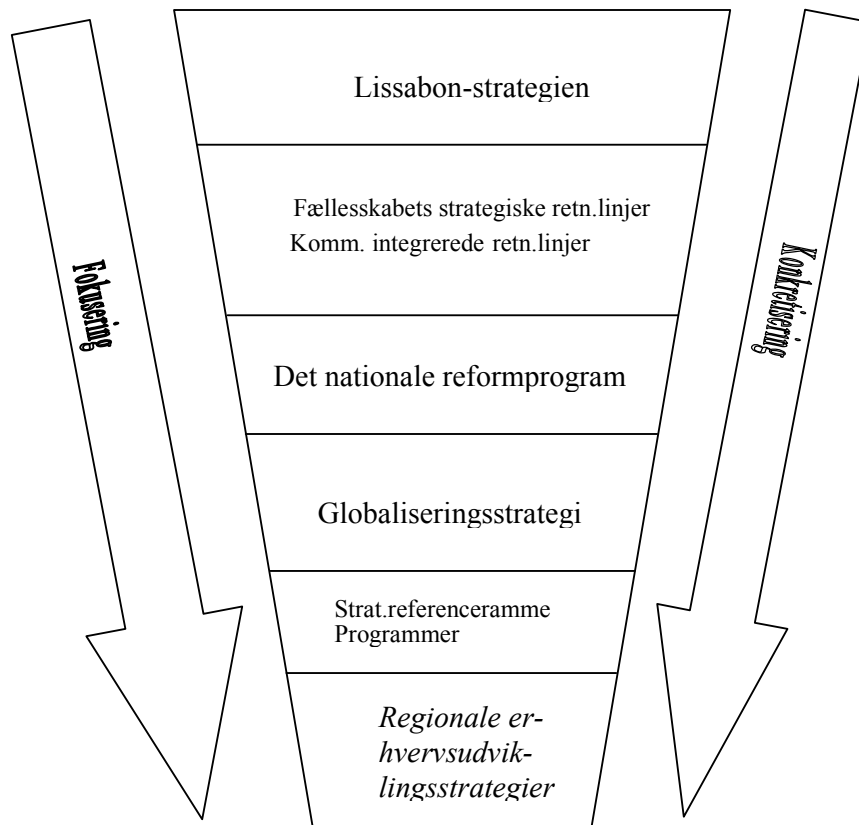
Danmark skal i 2015 være verdens mest konkurrencedygtige samfund.

I afsnit 4 opstilles på denne baggrund og på baggrund af Lissabon- strategien globale mål som også strukturfondsindsatsen skal medvirke til at opfylde.

Det strategiske fokus i strukturfondsindsatsen

Strukturfondsindsatsen skal ikke blot samtænkes med den eksisterende politik og initiativer, men skal forstærke og supplere den samlede indsats. Strukturfondsmidlerne vil derfor blive anvendt til at forfølge den overordnede nationale politik i det omfang, det er i overensstemmelse med Lissabon-strategien, forordninger og andre regler, herunder lov om erhvervsfremme. Men da det overordnede formål er at forstærke indsatsen, skal midlerne anvendes der, hvor den nationale indsats ikke er dækkende, og hvor indsatsen er væsentlig for at styrke den regionale konkurrenceevne.

Fastlæggelsen af den danske strukturfondsindsats finder således sted på baggrund af følgende arbejdsmetode:

Figuren beskriver de strategiske rammer som værktøjer til at konkretisere og fokusere strukturindsatsen, men konkretiseringen og fokuseringen skal som nævnt også tage hensyn til de gældende love og regler, EU-forordninger og lov om erhvervsfremme. Ved at sikre en bedre sammenhæng mellem den EU-finansierede, nationale, regionale og lokale indsats for vækst og beskæftigelse fås større effekt af indsatsen.

Denne arbejdsmetode leder frem til følgende strategiske fokus. Arbejdsmetoden, og dermed argumentationen, uddybes i de følgende afsnit.

Med udgangspunkt i Lissabon-strategien identificeres en række indsatsområder fra de strategiske retningslinjer, hvor strukturmidlerne kan fokuseres for at sikre Danmarks konkurrenceevne og beskæftigelse: Udvikling af de menneskelige ressourcer, innovation og iværksætteri, informationssamfundet og finansieringsmuligheder. Danmark vælger således en tematiseret tilgang til strukturindsatsen.

Vurderingen er samtidig, at strukturmidlerne primært vil kunne bidrage til øget vækst og beskæftigelse, hvis midlerne i al væsentlighed bidrager til – på relevante områder - at supplere regeringens globaliseringsstrategi.

For at sikre overensstemmelse med den danske lov om erhvervsfremme, i henhold til hvilken hovedparten af medfinansieringen vil blive bevilget, og det danske analyseberedskab grupperes disse indsatsområder under overskrifterne: 1. Innovation, videndeling og videnopbygning, 2. Etablering og udvikling af nye virksomheder, 3. Anvendelse af ny teknologi og 4. Udvikling af menneskelige ressourcer, som også svarer til indsatsområderne i globaliseringsstrategien.

Flere analyser¹ tyder på at netop disse fire indsatsområder i stigende omfang er drivende for væksten i videnøkonomien. Den danske analyse *Regionernes konkurrenceevne* tager afsæt i denne tilgang. Undersøgelsen konkluderer², at op mod 70 pct. af forskellen i danske regioners produktivitsudvikling kan tilskrives forskelle i præstationerne på indsatsområderne.

Indsatsen inden for områderne menneskelige ressourcer, innovation, etablering og udvikling af virksomheder (iværksættere) og anvendelse af ny teknologi kan påvirkes regionalt og lokalt. Den regionale indsats er således vigtig for hele samfundets omstillingsproces til globaliseringen. Indsatsen skal tilpasses regionernes særlige erhvervsstruktur, de eksisterende kompetenceklynger, styrker og svagheder.

Tværgående hensyn

Den kommende strukturfondsindsats skal også sikre en række tværgående hensyn, som ligeledes er omfattet af det nationale reformprogram: Miljø og ligestilling og sammenhæng til beskæftigelsesudvikling. Desuden skal der tages hensyn til territoriale problemstillinger: Byudvikling og udvikling i landdistrikter og yderområderne. Hensynene er en del af fundamentet for fremme af regional konkurrenceevne og beskæftigelse.

De tværgående hensyn er integreret i dansk lovgivning generelt bl.a. i lov om erhvervsfremme. Danske virksomheder, institutioner og samfundet som helhed integrerer hensyn til miljø- og bæredygtighed i deres produkter og aktiviteter fx ved brug af bæredygtig energi. Denne tilgang skal opretholdes, også i forbindelse med strukturfondsindsatsen. Miljøhensyn søges inddraget i aktiviteterne på alle niveauer og inden for alle politikområder og derved bidrager programmerne indirekte til indsatsen mod klimaændringer og internalisering af miljøomkostninger. Tilsvarende for ligestillingshensyn.

Danmarks konkurrenceevne og beskæftigelse fremmes ved at sikre konkurrenceevne og beskæftigelse i alle dele af landet. Alle dele af landet, byer og udkantsområder, har deres rolle at spille for at fremme den samlede konkurrenceevne. I disse år er der tendens til, at væksten koncentre-

¹ OECD (2001), *The New Economy: Beyond the Hype*, The OECD Growth Project

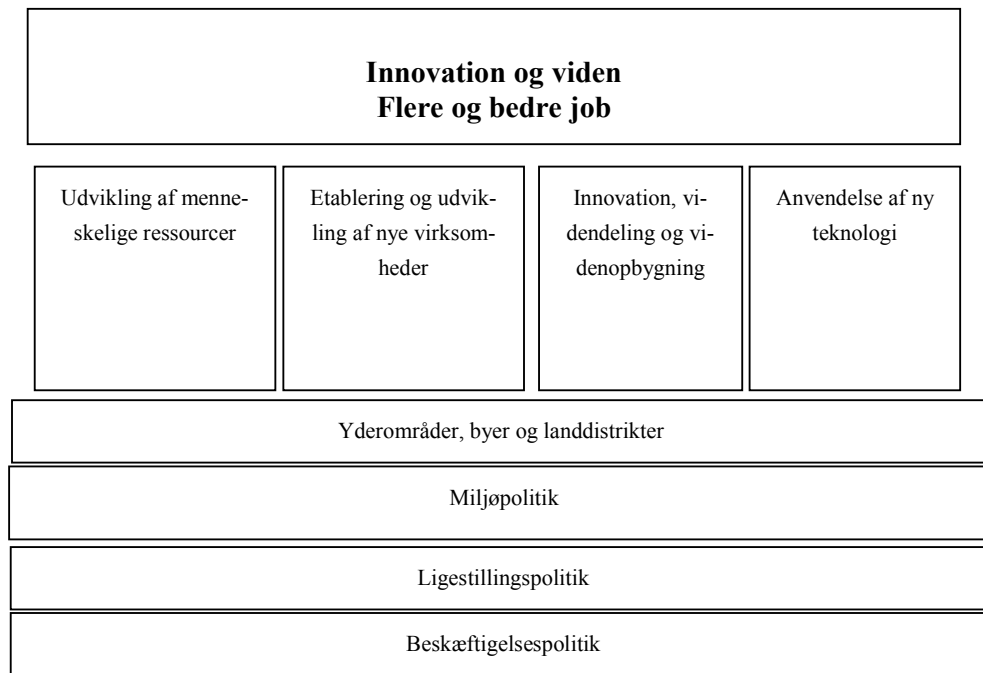
² *Regionernes konkurrenceevne*, rapport udarbejdet for Indenrigs- og sundhedsministeriet, januar 2004

res i de større byer, mens de mindre byer – særligt i yderområderne - ofte oplever stagnation og tilbagegang. For at sikre udvikling i alle egne af landet er det derfor også vigtigt, at de initiativer, der tages inden for de fire indsatsområder, bidrager til at skabe bro mellem by-/centerområderne og yderområderne. Vækstområderne kan bidrage til at styrke yderområdernes konkurrenceevne.

Kombineret med behovet for fokusering af midlerne medfører ovenstående, at tværgående hensyn ikke skal udskilles og afgrænses som selvstændige indsatsområder, men i stedet varetages som led i indsatsen for at fremme udviklingen inden for de fire indsatsområder, jf. afsnit 2. Der er således to tilgange til arbejdet med de tværgående hensyn. Ved projektudformning og udvælgelse tages der stilling til - for alle projekterne – om der er en positiv betydning for miljø og / eller ligestilling, om projektet er målrettet yderområde-problemstillinger etc. Tankegangen er, at det regionale vækstforum ved valg mellem to projekter, som i øvrigt har samme kvalitet, vælger det projekt som samtidig har størst positiv effekt i forhold til de tværgående hensyn.

Den anden tilgang er at iværksætte særlige projekter inden for de tværgående hensyn fx under innovation udvikling af miljøteknologi eller projekter, der bygger bro mellem virksomhederne i yderområder og centrene videninstitutioner. Ligestilling kan ligeledes blive genstand for målrettede projekter fx projekter rettet specifikt mod at fremme flere kvindelige ledere, flere kvindelige iværksættere, udnytte arbejdskraftressourcen blandt kvinder i etniske minoriteter eller lignende. Flere eksempler vil fremgå af programmerne for hvert indsatsområde.

Nedenfor sammenfattes Danmarks strategiske tilgang.
Danmarks strategiske tilgang.

I de følgende afsnit uddybes, hvor der inden for denne strategiske ramme er behov for at gøre en særlig indsats med støtte fra strukturfondsmidlerne. Indsatsen skal sikre, at virksomhederne har de rette betingelser for vækst inden for de fire indsatsområder – altså fokus på virksomhedernes rammebetingelser.

Opbygning af den strategiske referenceramme

I afsnit 2 beskrives det strategiske fokus. Det europæiske strategiske udgangspunkt sammenholdes med nationale politikker og indsatser bl.a. i det nationale reformprogram for at kunne fokusere Danmarks strukturfondsmidler på områder, hvor der er behov for en ekstraordinær indsats.

I afsnit 3 redegøres for det danske socioøkonomiske udgangspunkt med fokus på de mulige indsatsområder identificeret i det foregående afsnit. Derved underbygges udpegningen af de relevante indsatsområder og der foretages en nærmere analyse heraf som gør det muligt at konkretisere indsatsen.

Derefter følger afsnit 4, der på baggrund af analyserne i strategisk fokus og udgangspunkt fastlægger den strategiske indsats. I afsnit 5 er en kort redegørelse for de danske strukturfondsprogrammer, som vil konkretisere indsatsen yderligere. Afslutningsvis beskrives partnerskabet bag strukturfondsindsatsen og indsatsens organisering (afsnit 6).

2. Strategisk fokus

2.1. Det europæiske strategiske udgangspunkt

Udgangspunktet for den danske strukturfondsindsats i perioden 2007-2013 er Det Europæiske Råds ønske om, at strukturfondene i højere grad skal målrettes Lissabon-strategien.

Det Europæiske Råd (DER) vedtog på sit møde den 22.-23. marts 2005 en række konklusioner, der skal sætte ny gang i Lissabon-strategien fem år efter lanceringen på DER's møde i Lissabon i 2000. Forud for denne midtvejsevaluering af Lissabon-strategien var der almindelig enighed om, at strategien i sin daværende form ikke havde fungeret efter hensigten og ikke ville gøre EU i stand til at leve op til ambitionen om at være den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden i 2010. På mødet i december 2005 blev tilføjet et krav om, at 75 pct. af midlerne under målet om regionale konkurrenceevne og beskæftigelse skal anvendes til at implementere den revitaliserede Lissabon-strategi.

Lissabon-strategien har tre overordnede dimensioner - den økonomiske, den sociale og den miljømæssige. Prioriteterne for disse tre søjler er efter den nye strategi opdelt i tre overordnede temaer:

- 1) Viden og innovation – drivkraften for en holdbar vækst, ved forbedring af investeringer i forskning og udvikling, fremme af innovation, anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi og bidrag til et stærkt europæisk industrigrundlag.
- 2) Attraktivitet – Europa skal være attraktivt at investere og arbejde i gennem udvikling af det indre marked, forbedring af europæisk og national regulering, sikring af åbne og konkurrencedygtige markeder i og uden for Europa og udbygning og forbedring af europæisk infrastruktur.
- 3) Vækst og beskæftigelse til fordel for social samhørighed, ved at gøre det mere attraktivt at komme og forblive i arbejde, forbedre arbejdsstyrkens og erhvervslivets omstillingsevne og arbejdsmarkedernes fleksibilitet og øge investeringerne i menneskelig kapital gennem bedre uddannelse og færdigheder.

Fællesskabets strategiske retningslinjer

Ovennævnte hensigter har kommissionen konkretiseret i Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013: Samhørighedspolitikens bidrag til vækst og beskæftigelse.

En ny prioritering af strategiens politikker er et centralt element i den fornyede Lissabon-strategi, men dertil kommer behovet for en bedre styring af strategien via forenkling og effektivisering. Den fremtidige indsats skal koncentreres om de foranstaltninger, der skal træffes for at nå de kvantitative mål.

De strategiske retningslinjer er et væsentligt bidrag til at målrette og fokusere strukturfondsindsatsen i hele Europa.

Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013: Samhørighedspolitikens bidrag til vækst og beskæftigelse.

Fokusering af den danske strukturfondsindsats

Et meget stærkt fokus inden for strukturfondenes muligheder er nødvendigt for Danmark på grund af de forholdsvis begrænsede midler, som Danmark har til rådighed under strukturfondene.

Danmarks bidrag til Lissabon-strategien – og dermed Danmarks udgangspunkt for prioriteringerne i forhold til samhørighedspolitikken - er beskrevet i Danmarks nationale reformprogram fra oktober 2005.

Som led i opfyldelsen af den danske vækst- og beskæftigelsespolitiske indsats har regeringen indgået aftale om en velfærdsreform og en globaliseringsstrategi og sat fokus på det øgede behov for uddannelse og livslang læring.

Med udgangspunkt i Fællesskabets strategiske retningslinjer og det nationale reformprogram redegøres der i det følgende for den danske indsats på de områder, som strukturfondsindsatsen kan understøtte. Målet er at identificere de områder, hvor der er behov for en ekstraordinær indsats, og som strukturfondsindsatsen derfor skal understøtte.

Fokuseringen af de danske midler følger således af:

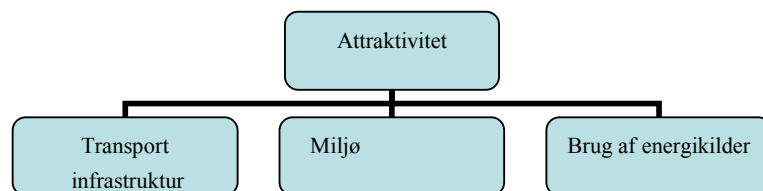
1. En gennemgang af hvilke af samhørighedspolitikens områder, der allerede er dækket gennem det nationale reformprogram, nationale politikker og indsatser og
2. En faktabaseret gennemgang af de tilbageværende områder med henblik på at finde styrker, svagheder, muligheder og trusler.

På grund af forholdsvis velfungerende systemer i Danmark, skal strukturfondsmidlerne i høj grad anvendes til at fremme samspil, mellem politikområder og mellem institutioner og virksomheder og i mindre grad *inden for* velfungerende politikområder.

I kraft af de forholdsvis begrænsede strukturfondsmidler, som Danmark modtager i perioden 2007-2013, og det deraf følgende behov for fokus, er det endvidere vurderingen, at de danske strukturfondsmidler primært bør anvendes til at understøtte udviklingen af de generelle erhvervs- og beskæftigelsespolitiske rammebetingelser. Undersøgelser har vist, at der er sammenhæng mellem forbedrede rammebetingelser og de konkrete vækstpræstationer, hvilket derfor også er udgangspunktet for Danmarks overordnede vækstpolitik.

2.2. Attraktivitet

Fællesskabets strategiske retningslinje: Europa og dets regioner skal gøres til et mere attraktivt sted at investere og arbejde

Udbygning og forbedring af transportinfrastruktur

I Fællesskabets strategiske retningslinjer vurderes, at fysiske investeringer i trafikal infrastruktur først og fremmest har strategisk betydning i lande som er dækket af konvergensmålet. Danmark har en forholdsvis velfungerende trafikal infrastruktur og udbygningen heraf varetages løbende af de nationale myndigheder. Strukturfondsmidlerne til Danmark er desuden så begrænsede, at det ikke vil være muligt at gennemføre større infrastrukturprojekter og fortsat levne mulighed for en slagkraftig indsats inden for øvrige prioriterede temaer. Der vil derfor ikke være mulighed for at forbedre den trafikale infrastruktur i Danmark med strukturfondsmidler.

Styrkelse af samspillet mellem miljøbeskyttelse og vækst

Ser man på Lissabon-strategiens målsætninger for miljøet, ligger Danmark på en 6. plads (og tæt på gennemsnittet for EU-15) med hensyn til det laveste niveau for udledning af drivhusgasser og har samtidig den mindst energiintensive økonomi, dvs. det laveste energiforbrug målt i forhold til BNP. Danmarks energiintensitet er beregnet til 123 hvor det tilsvarende tal for EU15 er 191 og for EU25 er 210. Danmarks andel af vedvarende energi (vedvarende energis bidrag i forhold til det totale energiforbrug) er over EU-gennemsnittet på 19,8 pct. i 2002 (målet er 29 pct. i 2010). Danmark er fortsat førende hvad angår vindenergi, som udgør 15 pct. af energiforbruget. Danmark og Storbritannien er de eneste nettoeksportører af energi i EU.

Implementeringen af EU's miljødirektiver i Danmark anses for meget tilfredsstillende.³ Danmark har vist, at en succesfuld implementering af Urban Waste Water Treatment-direktivet, som fører til en signifikant forbedring af vandkvaliteten, er mulig. Mht. affald bliver blot 5 pct. henlagt på land, mens 54 pct. forbrændes og ca. 40 pct. genbruges.⁴

Danmark har imidlertid også et af verdens højeste udslip af drivhusgasser målt pr. indbygger. Det skyldes et relativt højt energiforbrug, og at hovedparten af energien kommer fra afbrænding af fossile brændsler. Udladningen af CO₂ har siden 1990 svinget mellem 10 og 14 tons pr. indbygger pr. år, hvilket er over gennemsnittet i EU.

For at begrænse forbruget af fossile brændsler har Danmark gennem mange år gjort en indsats for at fremme vedvarende energi, især vindenergi, og for at spare på energien f.eks. ved at isolere boliger og bruge miljømærkede varer. Vindenergi dækker en meget høj andel af det danske elforbrug, men den danske vindenergi-kapacitet er ikke så stærkt stigende som den globale kapacitet.

Danmark har forpligtet sig gennem Kyoto-protokollen til at reducere sit udslip af drivhusgasser. Med et reduktionsmål på med 21 % er vi et af de lande, der har forpligtet os til den største reduktion, og Det Europæiske Miljøagentur vurderer da også, at Danmark er et af de lande, der ser ud til at have sværest ved at nå reduktionsmålet. Danmark benytter sig af muligheden for de såkaldte Kyoto-mekanismer for at reducere det nationale udslip ved f.eks. at finansiere projekter, der begrænser CO₂ udslippet i udlandet.

Men Danmark vil fortsætte indsatsen for et bæredygtigt miljø. Det nationale reformprogram fremhæver indsatser inden for bæredygtighed, miljø og energi som:

- Fremme af miljøeffektiv teknologi
- Internalisering af miljøomkostninger
- Indsats mod klimaændringer
- Stoppe tilbagegang i biodiversitet

Som det fremgår af det nationale reformprogram planlægger Danmark i perioden fra 2006 til 2009 bl.a. at afsætte 1 mia. kr. ekstra til blandt andet naturgenopretning, sikring af habitater, en styrket indsats for renere vand samt rejsning af mere skov. Den planlagte nationale indsats er den primære begrundelse for at fravælge indsatsområdet biodiversitet (beskyttelse af NATURA 2000 områder etc.) som indsatsområder under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse.

³ Kilde: Kommissionens arbejdsrapport for de forberedende partnerskabsmøder med Danmark

⁴ Kilde: Kommissionens arbejdsrapport for de forberedende partnerskabsmøder med Danmark

Miljøindsatsen underbygges også af andre EU-indsatser bl.a. under CIP-forordningen, hvor Life-indsatsen også videreføres. På miljø- og naturområdet ydes der under landdistriktsprogrammet fortrinsvis arealbaseret støtte til jordbrugere, der påtager sig forpligtelser i forhold til beskyttelse og opgradering af miljø og natur og dermed bidrager til opfyldelse af Vandmiljøplan 3 og til NATURA 2000-indsatsen.

I forlængelse af landdistriktsprogrammets fokus på bl.a. NATURA 2000-indsatsen findes det også naturligt i mål 2-programmet at nedtone NATURA 2000-muligheden i regionalfondsforordningens artikel 5(2)b.

Større miljøprojekter kan også blive en del af de grænseoverskridende programmer som direkte eller gennem muligheden for at anvende op til 20 pct. af støtten i tilgrænsende områder kommer til at omfatte hele Danmark. Danmark får i den kommende periode væsentlig flere midler til mål 3 end der hidtil har været til INTERREG-programmer, og der er således mulighed for en forstærket indsats også på miljøområdet.

Det vurderes, at der dels via nationale initiativer, dels via andre EU-finansierede initiativer gøres en stor miljøpolitisk indsats. Der afsættes derfor ikke separate midler under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse til miljøforanstaltninger, men derimod kan der arbejdes med miljøeffektiv teknologi jf. neden for. Miljøhensynet skal desuden mainstreames.

En løsning på Europas intensive brug af traditionelle energikilder

Det er væsentligt af hensyn til en bæredygtig udvikling at flytte forbruget af energikilder fra de traditionelle kilder til de alternative energikilder som vind, bølger, biogas etc. Danmark har på forskellig vis arbejdet med denne problemstilling. For eksempel er Samsø en vedvarende energiø, som årligt besøges af delegationer fra mange lande, der vil lære af, hvorledes så stor en del af et samfund kan blive forsynet med alternativ energi. Eksemplet viser, at der er et samspil mellem ønsket om bæredygtig udvikling og innovation og vækst i sektorer, der arbejder med alternative energikilder. Danmark har en erhvervsmæssig styrkeposition inden for sektorer, der udvikler og producerer alternative energianlæg af forskellig karakter.

Strukturfondsindsatsen skal give mulighed for at videreudvikle Danmarks erhvervsmæssige styrkepositioner inden for miljøeffektiv teknologi fx vindmøller, røggasrensning, vandrensning, enzymer til dyrefoder og vaskpulver, bio-brændstoffs fremstilling, energibesparende pumper, miljøvenlige erstatninger for phthalater, LED-trafiklys, effektive skibsmotorer, miljøvenlige lakseopdrætsanlæg og præcisionsprøjetmaskiner til landbruget.

Erhvervsmæssig innovation inden for disse felter er ikke i fokus i de øvrige miljøindsatser, og udviklingen af nye metoder, produkter m.v. samt

anvendelsen af ny teknologi vil indirekte have stor betydning for udvikling af et bæredygtigt miljø.

Konklusion vedr. attraktivitet

Strukturfondsmidlerne vurderes at kunne gøre den største forskel for en bæredygtig udvikling ved gennem styrket innovation i Danmarks stærke brancher inden for alternativ energi at fremme udviklingen af nye bæredygtige løsninger. Der kan således gennemføres konkrete projekter vedr. videreudviklingen af fx vindmølleindustrien.

Miljø vil desuden blive varetaget som et tværgående hensyn i forbindelse med projektudvælgelsen.

Strategisk miljøvurdering

I forbindelse med ex ante evalueringen har evaluatoren i overensstemmelse med annex 3 i ”The New Programming Period 2007-2013: Methodological Working Papers” og lov om miljøvurdering af planer og programmer konkluderet følgende:

”I programdokumentet til Regionalfonden nævnes det, at miljøhensynet skal tænkes ind i alle projekter, og at projekter med en gavnlig miljøeffekt skal fremmes. De miljømæssige konsekvenser skal vurderes for hvert enkelt projekt. Dette vil dels ske i forbindelse med behandlingen i vækstfora, og dels skal miljø- og planlægningslovgivningen overholdes, herunder reglerne om miljøkonsekvensvurdering.

Programdokumentet nævner desuden - med et blik til forordningerne - at der ikke påtænkes afsat særskilte midler til fx biodiversitet (NATURA 2000) eller til risikoforebyggelse i form af fx kystsikring eller oversvømmelsesbekæmpelse.

Programmet giver ikke anledning til bemærkninger vedrørende de miljømæssige aspekter, og det er vores umiddelbare vurdering, at programmet primært sigter på at frembringe positive miljømæssige påvirkninger. Der er mulighed for, som det pointeres, at opnå tilskud til projekter, der bidrager til at reducere udledningen af drivhusgasser - fx ny teknologi og innovation, der tager hensyn til ressourceforbrug eller fremmer princippet om bæredygtighed.

Dette forhold, tillige med andre mulige specifikke indvirkninger på miljøet af et konkret projekt, bør som nævnt behandles konkret i ansøgningsvejledningen og i projektbeskrivelserne jf. kapitel 3, § 7 i dansk Lov om miljøvurdering af planer og programmer⁵, således som det også er specificeret i afsnit 3.3. i programmet.

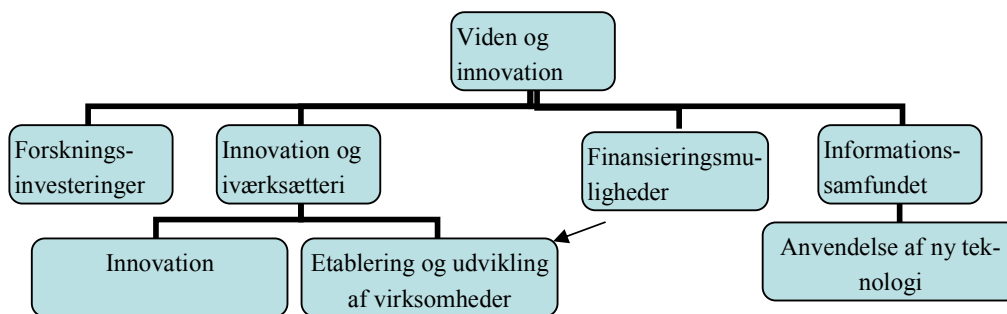
⁵ Lov nr. 316 af 05/05/2004 om miljøvurdering af planer og programmer.

I Lov om miljøvurdering af planer og programmer, § 7, nævnes det, at "der skal udarbejdes en miljørapport, hvori den sandsynlige væsentlige virkning på miljøet af planens eller programmets gennemførelse og rimelige alternativer fastlægges, beskrives og vurderes". Endvidere nævnes det, at "miljørapporten kan være en del af redegørelsen for planens eller programmets forudsætninger". Det fremgår desuden, at miljørapporten "kun skal indeholde de oplysninger, som med rimelighed kan forlanges med hensyntagen til den aktuelle viden og gængse vurderingsmetoder samt til, hvor detaljeret planen eller programmet er, hvad den indeholder, og på hvilke trin i et eventuelt planlægningshierarki planen eller programmet befinder sig". Det ligger i sagens natur, at man med opstilling af rammebetingelser ikke på nuværende tidspunkt kan afgøre, om der vil være projekter, der kan have en væsentlig indvirkning på miljøet, idet projektansøgningerne først indløber senere. Ikke desto mindre kan konkrete ansøgninger have sådanne elementer, som da må vurderes i henhold til gældende lovgivning på området, således som det også er beskrevet i programmets afsnit 3.3."

Denne vurdering af programmet er den 7. september 2006 sendt i høring på www.hoeringsportalen.dk med frist den 10. november 2006.

2.3. Viden og innovation

Fællesskabets strategiske retningslinje: Bedre viden og innovation til sikring af vækst

Der er fra dansk side stort fokus på betydningen af viden og innovation. Det nationale reformprogram identificerer en række udfordringer på områder som forskning, udviklingen af folkeskolen, ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser samt udviklingen af rammebetingelserne for innovation og iværksætteri.

Det nationale reformprograms indsatsområder under Danmark som videnssamfund er således:

- Investeringer i forskning, udvikling og innovation (innovation)

- Strategi for integration af IKT (anvendelse af ny teknologi)
- Iværksætteri (etablering og udvikling af nye virksomheder)
- Uddannelse (udvikling af menneskelige ressourcer)

Netop disse indsatsområder har også været omdrejningspunktet for arbejdet i "Globaliseringsrådet", og på baggrund af Globaliseringsrådets arbejde har regeringen i marts 2006 offentliggjort strategien: Fremgang, fornyelse og tryk.

Globaliseringsstrategien peger på en lang række mulige initiativer, som kan medvirke til at styrke det danske bidrag til øget vækst og beskæftigelse i Europa. I forbindelse med strategiarbejdet er gennemført omfattende analyser af Danmarks styrker og svagheder inden for bl.a. viden og innovation.

Forskningsinvesteringer

Danmark har forholdsvis høje tal for forskningsudgifter andel af BNP, men der er fortsat forbedringspotentiale, ikke mindst for SMV, jf. også afsnittet om sammenhænge med andre EU-programmer - sammenhæng med det 7. rammeprogram.

De danske strukturfondsprogrammer vil ikke støtte grundforskning, men investere i forskning, hvor dette er direkte anvendeligt for virksomhederne, og vil således også være et led i opfølgningen på den integrerede retningslinje nr. 7 om at øge og forbedre investeringer i F&U, særligt i private virksomheder. Det skal ske gennem bedre rammebetingelser herfor bl.a. forbedring af OPP og forskningsinstitutioners mulighed for at tilvejebringe og overføre viden, der er direkte anvendelig for virksomhederne. Sidstnævnte kan fx ske gennem fremme af flere naturvidenskabelige studerende eller forbedring af institutionernes systemer for at skabe fokus på virksomhederne.

Nærværende strategiske referenceramme omfatter alene målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse, og der er derfor ikke fokus på fx internationalt samspil mellem forskningsinstitutioner.

I strukturfondsprogrammerne skal der desuden fokus på samspil om innovation, jf. det følgende punkt.

Innovation og iværksætteri

I overensstemmelse med såvel Lissabon-strategien og globaliseringsstrategien er der behov for en ekstraordinær indsats for at forbedre rammerne for innovation og iværksætteri.

Indsatsen vil følge op på de integrerede retningslinjers anbefalinger om at forbedre støttesystemerne for innovation og fremme samarbejde og net-

værk mellem virksomheder og videninstitutioner, primært på regionalt og lokalt niveau (nr. 8).

Desuden skal iværksætterkulturen fremmes gennem relevante støttesystemer og ikke mindst forøget fokus herpå i uddannelse og kursusaktivitet (nr. 15).

Indsatsen skal være tilgængelig for alle sektorer men med særligt fokus på sektorer, hvor Danmark har en styrkeposition eksempelvis inden for IKT, vedvarende energi og fødevarer.

Informationssamfundet

I de europæiske strategier tages udgangspunkt i, at der er behov for et endog meget velfungerende informationssamfund for at kunne sikre konkurrenceevnen. Det europæiske fokus vil derfor også blive fulgt op i Danmark, jf. IGL nr. 9, med fokus på udbredelse og effektiv anvendelse af anvendelse af IKT, hvilket nogle steder kan kræve udbygning af den digitale infrastruktur.

Finansieringsmuligheder

Danmark har i forhold til de bedste lande i verden forholdsvis begrænset adgang til venture kapital. Det europæiske fokus på adgang til risikovillig kapital, således som det kommer til udtryk bl.a. i IGL nr. 8, vil derfor også blive fulgt op i Danmark, særligt for iværksættere.

På trods af at uafhængige studier har vist, at de makroøkonomiske betingelser og rammerne for innovation i Danmark er særdeles konkurrencedygtige, ser Danmark et fortsat behov for fokus på SMV'er. Danmark undersøger blandt andet muligheden for en implementering af JEREMIE (*Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises initiative*). Den fremtidige europæiske og danske konkurrenceevne afhænger blandt andet af et integreret, åbent og konkurrencedygtigt finansielt marked, der dækker risikovillig kapital og finansielle egenkapitalinstrumenter. Gennem 2006 har Danmark arbejdet tæt sammen med den Europæiske Investeringsfond for at evaluere forskellen på udbud og efterspørgsel inden for finansiering til SMV'er. Det analytiske arbejde har identificeret en række forskelle mellem udbud og efterspørgsel og regionale misforhold inden for finansiering til SMV'er i Danmark. En række finansielle instrumenter tilpasset disse forskelle og de regionale misforhold kunne støtte aspekterne for både *viden og innovation* og *vækst og beskæftigelse*.

En implementering af JEREMIE-initiativet vil føre til investeringer i SMV og mikrovirksomheder, jf. art. 44 i Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999.

Konklusion vedr. viden og innovation

I forlængelse af globaliseringsstrategien vil Danmark fokusere en stor del af sin indsats på dette europæiske strategiske indsatsområde. Indsatsen vil blive grupperet inden for områderne 1. Innovation, 2. Etablering og udvikling af nye virksomheder (heri integreres finansieringsmuligheder) og 3. Anvendelse af ny teknologi. Grupperingen sker for at sikre overensstemmelse med det nationale reformprogram, lov om erhvervsfremme og det analyseberedskab, som Danmark har opbygget i form af en regional vækstmodel. Modellen analyserer på de tre oven for nævnte indsatsområder samt menneskelige ressourcer.

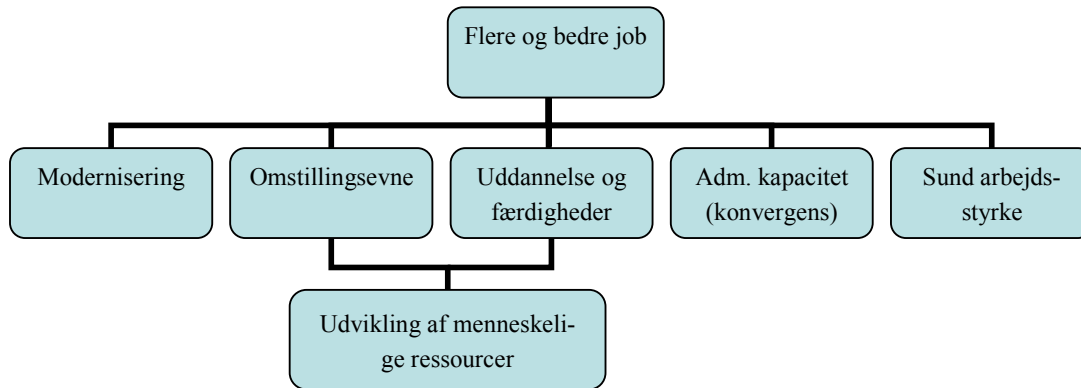
Indsatsen skal følge op på de integrerede retningslinjer om investeringer i F&U (nr. 7), fremme af iværksætterkultur og gunstige betingelser for SMV'er (nr. 15) og fremme af innovation (nr. 8) og anvendelse af IKT (nr. 9).

De elementer af globaliseringsstrategiens indsatsområde "Uddannelser i verdensklasse", der kan understøttes med strukturfondsmidler, vil blive beskrevet nærmere under "flere og bedre job".

Konkretiseringen af indsatserne vil følge af den socioøkonomiske analyse og gennem de efterfølgende regionale prioriteringer inden for rammerne af strategisk referenceramme og programmerne.

2.4. Flere og bedre job

Fællesskabets strategiske retningslinjer: Flere og bedre job

Den europæiske vækstpolitik, formuleret i Lissabon-strategien, er i høj grad en kompetencedagsorden. I Lissabon-strategien indgår også en række af de centrale elementer i den europæiske beskæftigelsesstrategi, bl.a. de kvantitative mål for mænds og kvinders beskæftigelse. Også perspektivet i livslang læring fremhæves. Det er helt på linje hermed, at den danske beskæftigelsesstrategi fokuserer på menneskelige ressourcer og styrkelse heraf, både kernearbejdskraften i virksomhederne, alle uddannelsesniveauer og persongrupper, hvis beskæftigelsestryghed i meget høj grad er afhængig af livslang læring og nye grundlæggende færdigheder (basic skills).

Den fremtidige forventede mangel på arbejdskraft forårsaget af den aldrende befolkning og reduktionen af arbejdsstyrken har gjort, at opkvalificering af arbejdskraftreserven, for alvor er ved at komme i fokus. Det er regeringens mål, at indvandrere og efterkommere kan bidrage med op til 25.000 af de i alt 50 - 60.000 flere i arbejde, der er målet i 2010.

Ved gennemførelsen af Lissabon strategien frem til 2010 vil den nære forbindelse mellem den sociale sammenhængskraft og beskæftigelsen blive understreget. Dens hensigt er at styrke social- og beskæftigelsespolitikens rolle som konkurrencefaktor, mindske uligheden og fremme social sammenhørighed.

Den danske regerings ønske er at fremme fleksibiliteten på arbejdsmarkedet, styrke kvalifikationer og viden gennem uddannelse samt øge beskæftigelse og modernisere af de sociale sikringssystemer.

Via særlige beskæftigelsespolitiske og socialpolitiske initiativer tages der hånd om mennesker, der har overskredet den grænse, hvor de almindelige arbejdsmarkedspolitiske tiltag har vist sig at være utilstrækkelige. Disse initiativer vil typisk være forankret i Beskæftigelsesministeriet, Inden-

rigs- og Sundhedsministeriet eller Socialministeriet, og de konkrete aktiviteter udføres af en lang række parter bl.a. NGO'ere og kommuner.

Generelt gælder, at den socialfondsfinansierede indsats skal være additio- nel og supplere den allerede igangværende nationale indsats.

Handlingsplanen om social beskyttelse og inklusion 2006-2008 beskriver en lang række initiativer, heriblandt pulje til social aktivering, støtte og kontaktpersoner til udsatte m.v.

Blandt de allerede iværksatte satsninger kan nævnes beskæftigelsesstrate- gien *Nye veje til arbejde* fra marts 2006. Regeringen vil de næste fem år bruge ca. 320 mio. kroner på 14 initiativer, som skal hjælpe sindslidende og andre udsatte grupper, der modtager kontanthjælp, ind på arbejdsmar- kedet eller i uddannelse.

Den mere generelle tilgang til at øge arbejdsudbudet varetages bl.a. i en flerårig handlingsplan for at få flere personer med handicap i job og i in- tegrationsaftalen "En ny chance til alle", hvor der bl.a. er afsat 500 mio. kr. til indsatsen. Danmark har en meget omfattende arbejdsmarkedspoli- tik, hvor den aktive del udgør 1,5 pct. af BNP (mod 0,7 pct. i EU15) og den passive arbejdsmarkedspolitik udgør 2,7 pct. af BNP (mod 1,4 pct. i EU15).

Sammenfattende kan fra det nationale reformprogram fremhæves ind- satsområderne:

- Arbejdsudbudet m.v.
- Omstillingsevne
- Investeringer i menneskelig kapital

Omstillingsevnen er båret ikke mindst af den danske flexicurity-model. M.h.t. investeringer i menneskelig kapital deltager 25,7 pct. af de 25-64 årige i efteruddannelse i Danmark mod 9,3 pct. i EU15 – altså en markant højere deltagelse, men indsatsen skal yderligere forstærkes bl.a. er der af- sat 400 mio. kr. til en forstærket indsats for opkvalificering af kortuddan- nede.

En række af globaliseringsrådets initiativer skal også støtte op om den overordnede målsætning om flere og bedre job. Det er vurderingen, at strukturfondsindsatsen under målet om regional konkurrenceevne og be- skæftigelse i meget høj grad vil skulle bidrage til at understøtte den nati- onale indsats på dette område inden for rammerne af de gældende forord- ninger.

Mere attraktivt at arbejde og modernisering af sociale sikringsordninger

Med velfærdsreformen har Danmark fremlagt en samlet strategi for den fremtidige indretning af en række velfærdsordninger med betydning for

det effektive arbejdsudbud. Dette er i overensstemmelse med bl.a. de integrerede retningslinjer på dette område.

Reformen og indretningen af den generelle danske arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitiske indsats hænger nært sammen, og strukturfondsindsatsen vil ikke i større udstrækning gå ind herpå, idet de nævnte hensyn primært omsættes i generelle regelsæt for f.eks. aktivering, tilbagetrækning m.v., hvor fx den danske pensionsalder er blevet hævet, ligesom der også fremover vil ske gradvis forøgelse af såvel pensions- som efterlønsalderen. På udvalgte områder vil der dog for strukturfondsmidler kunne gøres en fokuseret indsats, der i et større perspektiv understøtter disse overordnede hensyn. En strukturfondsstøttet indsats for at udbrede seniorpolitiske ordninger på virksomhederne samt anerkendelsen af realkompetencer vil f.eks. indirekte understøtte rammerne for at gøre det muligt og attraktivt at arbejde for en bredere personkreds og dermed medvirke til at udvide arbejdsstyrken.

Kvindens deltagelse på arbejdsmarkedet er meget høj i Danmark. Der er enkelte svage punkter fx andelen af kvindelige ledere og iværksættere. Ligestilling er integreret i danske love og regler. Derfor skal ligestilling ikke udskilles som et særligt indsatsområde, men skal varetages som et tværgående hensyn. Der skal derudover kunne udformes projekter, der fx fokuserer på at øge andelen af kvindelige ledere og andre felter hvor Danmark fortsat har gevinster at hente ved øget ligestilling. Der kan i denne forbindelse hentes inspiration i Kommissionens ”Roadmap for equality between women and men, 2006 - 2010” fra marts 2006, der opstiller en række prioriterede indsatsområder af direkte relevans for strukturfondsindsatsen.

Forbedring af arbejdstagernes og virksomhedernes omstillingsevne og arbejdsmarkedernes fleksibilitet samt Øge investeringerne i menneskelige ressourcer gennem uddannelse og færdigheder

Den danske regering nedsatte i 2004 ”Trepartsudvalget om livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet” med deltagelse af arbejdsmarkedets parter. Uafhængige eksperter udarbejdede analyser af den nuværende voksen- og efteruddannelsesindsats i Danmark. Med afsæt heri har det endvidere været udvalgets opgave at vurdere, om indsatsen lever op til de krav, som fremtiden stiller. På den baggrund stilles forslag til ændringer i erhvervsuddannelsessystemet⁶.

Trepartsudvalget har i sin afsluttende rapport⁷ peget på en række svagheder ved den danske voksen- og efteruddannelsesindsats. Særlig relevant i forhold til Socialfonden er:

⁶ Regeringsgrundlaget 2005.

⁷ *Livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet – rapport fra Trepartsudvalget*, 2006.

- 150.000 i den erhvervsaktive alder vurderes nu og i fremtiden at have markant utilstrækkelige basale færdigheder. Analyserne viser endvidere, at op mod en fjerdedel af arbejdsstyrken i varierende grad er læse-, skrive- og/eller regnesvage.
- I det nuværende system sker der kun i yderst begrænset omfang en vurdering og anerkendelse af reale kompetencer, som den enkelte har erhvervet uden for det etablerede uddannelsessystem.
- Halvdelen af de private virksomheder og ca. en syvendedel af de offentlige virksomheder angiver ikke at foretage systematisk uddannelsesplanlægning.
- Der er på det videregående voksen- og efteruddannelsesniveau et manglende udbud af uddannelsestilbud inden for konkrete fagområder.

Livslang læring er det overordnede hensyn, som lå bag Trepartsudvalgets arbejde. Strukturfondsindsatsen vil meget direkte søge at bidrage til indsatsen på de nævnte fire områder, både gennem et generelt kompetenceløft af kortuddannede, realkompetencer, uddannelsesplanlægning og voksen- og efteruddannelsesudbuddet på det videregående område.

Spørgsmålet om en beskæftigelsesfremmende udvikling af arbejdskraftomkostninger og lønfastsættelsesmekanismer derimod, som er nævnt i fællesskabets strategiske retningslinjer, er et emne, som strukturfondsindsatsen ikke vil søge at bidrage til, da det i Danmark i høj grad reguleres af arbejdsmarkedets parter selv.

Retningslinjerne nævner også spørgsmålet om at øge investeringerne i menneskelige ressourcer ved at forbedre uddannelse og færdigheder. Specielt nævnes der herunder to emner, nemlig dels en udbygget og forbedret investering i menneskelige ressourcer, dels en tilpasning af uddannelsessystemerne til de nye kompetencekrav. Det første emne – selve omfanget af investeringerne i menneskelige ressourcer – vil ikke være prioriteret indsatsområde i strukturfondsindsatsen. Men en tilpasning til nye kompetencekrav i virksomheder og uddannelsesinstitutioner vil være et kerneområde i en så globaliseret økonomi, som den danske, og også strukturfondene vil yde et bidrag hertil.

En styrkelse af omstillingsevnen hos virksomheder og arbejdstagere vil være et gennemgående tema i den samlede strukturfondsindsats under alle de nævnte fire vækstkilder. I socialfondsprogrammet er udvikling af de menneskelige ressourcer med henblik på en styrkelse af omstillingsevnen et gennemgående tema.

Administrativ kapacitet og hjælp til at opretholde en sund arbejdsstyrke
Disse indsatsområder er primært målrettet konvergenslande. En sund arbejdsstyrke varetages i Danmark i øvrigt som en del af en bredere sundhedspolitisk indsats.

Konklusion vedr. flere og bedre job

Fokus for den danske strukturfondsindsats bør være på virksomhedernes behov for ny viden, på velkvalificeret arbejdskraft på alle niveauer dels videnarbejdere og højtuddannede, dels et bidrag af nye menneskelige ressourcer, som de findes blandt borgere der er støtteberettigede, herunder bl.a. ledige og mennesker med en svagere tilknytning til arbejdsmarkedet. Overordnet vil det være hensynet til genereringen af vækst og beskæftigelse, der afgør, hvordan balancen skal findes.

Dette fokus er begrundet i de velfungerende offentlige systemer og det omfattende reformarbejde på velfærdsområdet. Strukturfondsindsatsen skal hermed fokuseres, så den kan gøre en synlig forskel på de steder, hvor der er brug for en ekstra indsats i det danske system.

Fokus vil således være på omstillingsevne samt uddannelse og færdigheder med henblik på at skabe både bedre og flere job ved både at opkvalificere og udvide arbejdsstyrken. I konkretiseringen heraf inddrages retningslinjernes overvejelser om at styrke forbindelserne mellem videninstitutioner og virksomheder (hvorved innovation fremmes) og IKT-færdigheder. Ligestilling skal varetages som et tværgående hensyn, ligesom der skal sikres en sammenhæng med den øvrige beskæftigelsespolitik, så strukturfondsmidlerne netop anvendes til at sikre hensynet til vækst og beskæftigelse.

I forhold til Fællesskabets integrerede retningslinjer for vækst og job fokuseres der særligt på at fremme fleksibilitet kombineret med tryghed i beskæftigelsen og reducere segregeringen af arbejdsmarkedet (nr. 21) ved fokus på nye arbejdsformer og omstilling gennem uddannelse og iværksætteri. Desuden skal strukturfondene fokusere på tilpasning af uddannelses- og træningssystemer som svar på nye kompetencekrav (nr. 24) gennem bl.a. udbud af kurser, der matcher virksomhedernes behov, fleksible veje gennem uddannelsessystemet og bedre anerkendelse af realkompetencer.

Rådet har endvidere henstillet, med udgangspunkt i Den Europæiske Beskæftigelsesstrategi og opfølgningen på de reviderede Lissabonmålsætninger, at der på det beskæftigelsespolitiske område skal gives særlig opmærksomhed til:

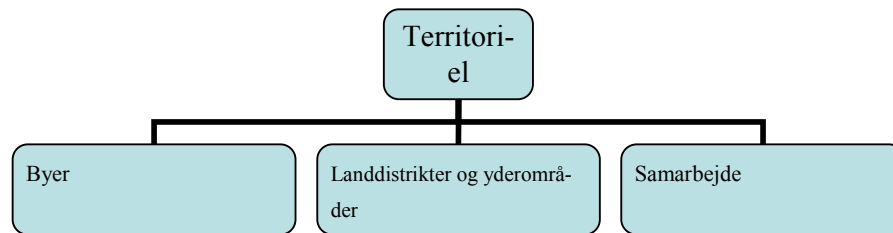
- konkrete og specifikke foranstaltninger for at øge udbuddet af arbejdskraft på baggrund af Velfærdskommissionens rapport.

Den danske Velfærdskommission har nu afgivet sin samlede rapport, og der er blevet indgået en sammenhængende politisk aftale baseret herpå.Helt centralt i denne politiske aftale er målsætningen om at øge udbuddet af arbejdskraft, som også vil blive understøttet af strukturfondsindsatsen (socialfondsprogrammet).

2.5. Hensyntagen til samhørighedspolitikens territoriale dimension

I dette afsnit er en række overordnede indholdsmæssige betragtninger vedr. den territoriale dimension af samhørighedspolitikken. På det overordnede strategiske niveau er det væsentligt at fremhæve, at struktur- og fondeindsatsen udmøntes på regionalt niveau gennem såkaldte regionale vækstfora, der vil tage udgangspunkt i regionens karakteristika, herunder særlige indsats i forhold til byer og yderområder. Organiseringen er nærmere beskrevet i afsnit 6.

Hensyntagen til samhørighedspolitikens territoriale dimension

Byernes bidrag til vækst og beskæftigelse

I vidensamfundet er byerne i høj grad omdrejningspunkt om vækst og udvikling. Byerne, ikke mindst hovedstaden, er vækstmotorer for hele landet og kan være brobyggere til det internationale samfund. Det er typisk her forsknings- og uddannelsesinstitutioner, større virksomheder og mange administrative funktioner er centreret. Byerne udgør også rammen om en meget stor del af arbejdsstyrkens liv. Attraktive byer er således vigtige for fortsat vækst. Men byområder kan også have særlige problemstillinger.

Danmark har kun fire byområder – København, Århus, Odense og Aalborg – der indgår i EU's kategori "larger urban regions". København er den eneste af disse, der er en millionby, hvilket betyder nogle særlige udfordringer i konkurrencen med andre millionbyer – for at sikre også denne bys regionale konkurrenceevne.

Danmark ligger pænt placeret i forhold til byområder i andre EU-lande, med lav kriminalitet og ledighed samt høj BNP pr. indbygger. Med hensyn til byudvikling gøres der en stor indsats fra såvel Integrationsministeriet som Socialministeriets side for at skabe en positiv udvikling i byerne. Tendensen til ghettodannelse i særligt udsatte områder er stigende. Regeringen har derfor fremlagt en samlet strategi mod ghettodannelse med en række integrationsinitiativer, herunder kriminalitetsforebyggelse, lektiehjælp, frivillighedsarbejde samt indsats på belastede skoler m.m. i de

mest udsatte boligområder. Inden for byfornyelse gør regeringen ligeledes en stor indsats, bl.a. i udsatte områder.

I Miljøministeriet gøres der en indsats for at sikre en territorial samhørighed og for at afhjælpe, at globaliseringen rammer forskelligt og indebærer store forskelle byer og regioner i mellem. I Landsplanredegørelsen, som regeringen udarbejder efter nyvalg, udtrykkes regeringens politik for den territoriale samhørighed og udvikling. Generelt er bypolitik i stigende grad blevet et tema i den kommunale udvikling.

Fra regeringens side er der generelt fokus på betydningen af blandede byområder. Der lægges således vægt på, at der ikke mindst i de store byer er områder med mulighed for både boliger og erhverv. Det er især muligt at integrere videnerhvervene i områder med traditionelt boligbyggeri, og i de senere år er der kommet øget fokus på betydningen af de fysiske omgivelser for virksomhedernes lokalisering. For at sikre en god social udvikling lægges desuden vægt på at etablere nye områder med blandede boformer, herunder både ejerboliger, lejeboliger og andelsboliger. Det gælder både i de større byer og - dog i mindre omfang - i yderområderne.

For at arbejde for en territorial samhørighed udvikles der med kommunalreformen en ny plantype, de regionale udviklingsplaner, som skal udarbejdes af regionsrådene. I regionsrådene og regionale vækstfora bliver det således opgaven at forankre en vision og en strategi hos relevante aktører og derigennem opnå en succesfuld regional ledelse.

Landdistrikter og yderområder

Der er en forholdsvis god regional balance i Danmark, men en række områder beliggende forholdsvis langt fra større byområder har i en lang årrække haft problemer med at holde trit med den økonomiske vækst i det øvrige land og med at tiltrække og fastholde borgere.

Yderområderne vil fortsat have stor fokus i Danmark. I aftalen om kommunalreformen fremgår det således, at yderområdernes andel af EU-midlerne skal være mindst den samme som i dag. Desuden skal de nye vækstfora, som skal varetage den regionale erhvervs politik efter kommunalreformen, i deres erhvervsudviklingsstrategier have fokus på, hvordan udviklingen i deres respektive yderområder kan fremmes som led i regionens samlede udvikling. Mindst ét kommunalt udpeget medlem af et regionalt vækstforum skal komme fra et yderområde.

Landdistriktspolitikken skal håndtere de problemstillinger, som er særlige for disse områder fx indsats vedr. bosætning, der kan modvirke fraflytning fra områderne og indsats, der kan diversificere områdernes erhvervsstruktur fx inden for turisme.

Danmark finder, at det er væsentligt at sikre, at der arbejdes efter de samme målsætninger, og at der sker så høj en grad af koordinering som

muligt. I forbindelse med udarbejdelsen af Landdistriktsprogrammet 2007-13 vil der blive fremlagt en model for koordineringen mellem vækstfora og den erhvervsrettede indsats i akse 1 og akse 3 i Landdistriktsprogrammet.

Samarbejde

Danmark får i den kommende periode betydeligt flere midler til mål 3 end der hidtil har været til INTERREG-programmer. Derfor vil forskellige former for tværregional og tværnationalt samarbejde ikke få del i midlerne under mål 2, som er færre end i perioden 2000-2006.

Det vil dog fortsat være muligt i den konkrete indsats at hente f.eks. erfaring, rådgivere, undervisere og metoder i udlandet.

Konklusion vedr. den territorielle dimension

Alle områder i Danmark har behov for at fremme innovation, etablering og udvikling af nye virksomheder, brug af ny teknologi og udvikling af menneskelige ressourcer. Men ”doseringen” og metoderne er forskellige. Eksempelvis har yderområderne ikke universiteter og en række andre ressourcer beliggende i området, så der skal arbejdes med at bygge bro til centrenes ressourcer. Her bygges videre på erfaringer med fx IT-korridoren, hvor IT-videncentre har fået særlige bevillinger til projekter i samspil med virksomheder beliggende uden for centrenes umiddelbare opland, og rammeprogrammer, der har sikret samspil mellem virksomheder i yderområder og videninstitutioner bl.a. i Nordjylland.

Specifikke byproblemstillinger håndteres på forskellig vis af bl.a. Miljøministeriet og Integrationsministeriet og vil således alene blive inddraget i den fokuserede strukturfondsindsats, når det direkte medvirker til at skabe ”innovation og viden” eller ”flere og bedre job”.

Imidlertid rummer byområderne som ”vækstlokomotiver” også nogle særlige potentialer, som skal udnyttes til fordel for ikke kun byerne selv, men hele landet bl.a. via den nævnte brobygningsfunktion til yderområderne. Byerne har også – bl.a. gennem de videregående uddannelsesinstitutioner - en rolle som brobygger til det internationale samfund og den viden og de ressourcer, der findes der.

Håndteringen af en særlig problemstilling for henholdsvis yderområder og byområder kan illustrere kombinationen af de strategiske indsatsområder med tværgående hensyn. Fraflytningen fra yderområderne modvirkes ved gennem brobygning til videninstitutioner at sikre uddannelsesmuligheder i områderne (menneskelige ressourcer) og gennem fx udvikling af digital sundhedsfremme forøges eller opretholdes det offentlige serviceniveau (anvendelse af ny teknologi) – det bemærkes, at strukturfondsmidlerne naturligvis ikke skal finansiere drift af almindelig sundhedsfremme.

Byområderne har visse steder nogle særlige problemstillinger vedr. ghettoisering, som gør, at doseringen af virkemidler under udvikling af menneskelige ressourcer må forventes at være anderledes og strukturfondsindsatsen vil understøtte og supplere ghettoindsatsen bl.a. gennem opkvalificering og styrket integration. Som et andet eksempel kan nævnes at det kan være relevant for byerne – indenfor indsatsområdet *innovation* - at give støtte til udvikling af alternative systemer, som kan give en høj grad af mobilitet og mindske miljøpåvirkningerne i en polycentrisk udviklet byregion.

Der er således i yderområder og byområder behov for at arbejde med ”innovation og viden” og ”flere og bedre job” – men det kan også være relevant at iværksætte særlige projekter målrettet mod by- eller yderområder fx projekter, der bygger bro mellem virksomhederne i yderområder og centrenes videninstitutioner. Flere eksempler vil fremgå af programmerne for hvert indsatsområde.

3. Danmarks udgangspunkt

Danmark klarer sig godt set i et økonomisk perspektiv, blandt andet målt på BNP, vækst i beskæftigelse samt udgifter til forskning og udvikling. Set i internationalt perspektiv er den regionale balance i dagens Danmark god. Men også i Danmark er der trods alt regionale forskelle. I nedenstående tabel gives et overblik over Danmarks udgangspunkt på en række centrale felter. I afsnit 3.1 skildres de regional-økonomiske forskelle.

Socioøkonomisk status

	DK	EU15	EU25
GENEREL ØKONOMISK BAGGRUND			
BNP pr. indbygger (indeks)	121,5	109 (f)	100
Vækst i BNP (%)	2,4	2,2	2,3
Andel af BNP anvendt på F&U(2003)	2,6	2,0	1,95
Produktivitet pr. beskæftiget (index)	104,0	106,5 (f)	100
Inflationsrate (%)	0,9	2,0	2,1
BEFOLKNING			
Befolkningsændring 1995-2002	0,4	0,3	-
Antal ældre (60+) ift antal i den arbejdsdygtige alder ("ældrebyrde")	22,1	24,1	-
Forventet "ældrebyrde" I 2050	37,7	47,2	-
BESKÆFTIGELSE			
Beskæftigelsesrate	75,7	64,8	63,3
Beskæftigelsesrate for kvinder	71,6	57,0	55,8
Beskæftigelsesrate for seniorer	60,3	41,9	40,5
Ledighedsprocent	5,4	8,1	9,0
Langtidsledighed (%)	1,2	3,4	4,1
Total beskæftigelsesvækst (årlig % ændring i den beskæftigede befolkning)	0,1	0,6	0,5
MILJØ			
Greenhouse gas emissions (index base year = 100)	99,2	97,1	91,0
Energy intensity of the economy	123	191	210

Note: Data fra 2004 hvis andet ikke fremgår

Kilde: Eurostat

De regionale arbejdsmarkedsråd vurderer løbende udviklingen i ledigheden. I forhold til den forventede ledighed i 1. kvartal 2007 vurderer alle regioner på nær Bornholm og Viborg, at de forventer faldende eller uændret ledighed.

I afsnit 3.2-3.5 beskrives Danmarks udgangspunkt fokuseret på de væsentligste indsatsområder identificeret i afsnit 2, som netop tager højde for de væsentlige ændringer i verdensøkonomi med bevægelsen mod videnøkonomi og globaliseringen. Det pointeres i afsnit 3.6, at der er regionale forskelle i udgangspunktet for de fire indsatsområder innovation, vi-

dendeling og videnopbygning, etablering og udvikling af nye virksomheder, anvendelse af ny teknologi og udvikling af menneskelige ressourcer. Efter opsamlingen i afsnit 3.7 redegøres for erfaringerne fra programperioden, idet de også er et bidrag til at konkretisere de valgte indsatsområder.

Til de fire indsatsområder relaterer der sig både præstationer og rammebetingelser. Præstationerne viser, hvordan Danmark klarer sig, mens rammebetingelserne dækker over de vilkår, som Danmark har for at konkurrere på kompetencer, innovation, iværksætteri og ny teknologi. Statusbilledet for Danmark i relation til de fire indsatsområder tager udgangspunkt i præstationer såvel som rammebetingelser, idet et land har styrker og svagheder inden for både rammebetingelser og præstationer. Analyser af begge dele kan pege på, hvor der er behov for at gøre en indsats for at forbedre den samlede konkurrenceevne.

Fra dansk side lægges der op til, at den konkrete strukturfondsindsats sætter ind i forhold til udviklingen af rammerne, som direkte kan påvirkes af offentlige beslutninger og initiativer.

Analyseafsnittet er udarbejdet på baggrund af FORAs (Økonomi- og Erhvervsministeriets enhed for erhvervsøkonomisk forskning og analyse) analyser af de fire indsatsområder samt de regionale kompetenceregnskaber for vækstsamarbejderne (af Muusmann A/S for Erhvervs- og Byggestyrelsen), med mindre andet er angivet. Analyserne har benchmarket Danmark op mod en række andre europæiske og ikke-europæiske lande. I den regionaløkonomiske analyse benchmarkes de nye danske regioner. I programmerne uddybes analyserne af indsatsområderne tillige med de overordnede socioøkonomiske data.

3.1 Regionale forskelle – yderområder

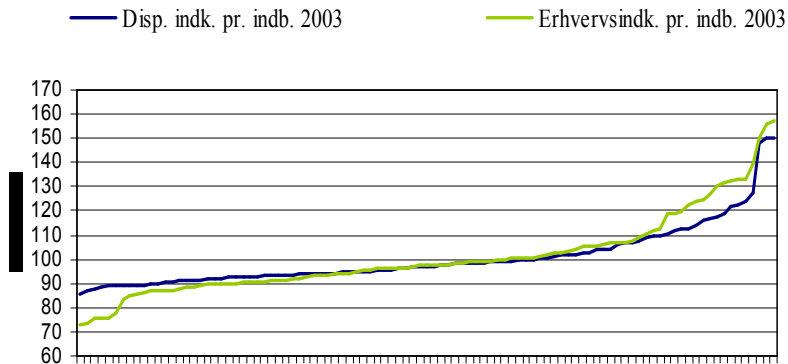
I international sammenligning har Danmark en god regionaløkonomisk balance. Blandt OECD-landene tilhører Danmark sammen med bl.a. Sverige, Tjekkiet og Norge gruppen af lande med de mindste regionale indkomstforskelle.

BNP pr. capita (PPS) varierer regionalt i Danmark. Kun tre amter er under EU-15-gennemsnittet, nemlig Storstrøm (85 pct. i forhold til gennemsnittet), Vestsjælland (98 pct.) og Bornholm (90 pct.)⁸. Ringkøbing, Ribe og Sønderjylland er f.eks. over EU-15 gennemsnittet med hhv. 120 pct., 117 pct. og 112 pct. Hovedstaden er i top.

Der er betydelige forskelle på regionernes/kommunernes bidrag til Danmarks samlede indkomstskabelse. Figuren neden for viser, hvordan erhvervsindkomsten pr. indbygger i de 98 nye kommuner afviger fra landsgennemsnittet (indekseret til 100).

Indkomsten pr. indbygger i de 98 nye kommuner, 2003.

⁸ Kilde: Eurostat.

Anm.: Erhvervsindkomst omfatter løn mv. som ansat samt overskud i personligt ejede virksomheder. Disponibel indkomst omfatter erhvervsindkomst, formueindkomst og overførselsindkomst efter skat mv.

Kilde: Danmarks statistik.

Erhvervsindkomsten pr. indbygger varierer fra næsten 60 pct. større end landsgennemsnittet (Gentofte) til næsten 30 pct. under landsgennemsnittet (Langeland). Godt hver femte kommune – svarende til knap 20 pct. af landets samlede indbyggertal – har en erhvervsindkomst pr. indbygger, som ligger 10 pct. eller mere under landsgennemsnittet.

I et vækstperspektiv er den regionale erhvervsindkomst vigtigere end den disponible indkomst. Erhvervsindkomsten pr. indbygger i en region afhænger af fire faktorer: Produktiviteten, ledigheden, erhvervsfrekvensen og demografien (befolkning i arbejdsdygtig alder set i forhold til samlet befolkning).

De kommunale variationer i erhvervsindkomst pr. indbygger skyldes primært, at der er stor forskel på produktivetsniveauet på tværs af kommunerne, men også arbejdsmarkedstilknytningen (erhvervsfrekvens og ledighed) og demografien er medvirkende årsager til variationerne.

Selv om den danske sammenhængskraft er stor, er der dog stadig en række områder, som har et udviklingsefterslæb.

I forbindelse med den danske kommunalreform, der træder i kraft 1. januar 2007, er der indgået en national politisk aftale om, at yderområderne skal have mindst samme andel af strukturfondsmidlerne som i dag. Mindst ét kommunalt udpeget medlem af hvert vækstforum skal, jf. lov om erhvervsfremme, komme fra et yderområde.

På den baggrund er der identificeret en række yderområder, som skal have særlig bevågenhed i forbindelse med den danske strukturfondsindsats. Det er som udgangspunkt de regionale vækstforas ansvar at sikre, at hensynet til yderområderne varetages, jf. lov om erhvervsfremme.

Yderområderne afgrænses fremover som forholdsvis svage kommuner samt småøerne under Sammenslutningen af Danske Småøer. Yderområderne vil være nye kommuner, der opfylder begge følgende kriterier:

1. *Lav erhvervsindkomst*: Kommunens erhvervsindkomst pr. indbygger er under 90 pct. af landsgennemsnittet (gnsn. af 2001-2003).
2. *Svag befolkningsudvikling*: Kommunen har oplevet et fald i befolkningstallet eller under halv så stærk tilvækst som landsgennemsnittet (2000-05).

I alt 16 af de 98 nye kommuner, som Danmark vil bestå af pr. 1. januar 2007, opfylder ovenstående kriterierne for yderområder. I alt bor der ca. 600.000 borgere i de 16 kommuner, svarende til ca. 11 pct. af Danmarks samlede indbyggertal.

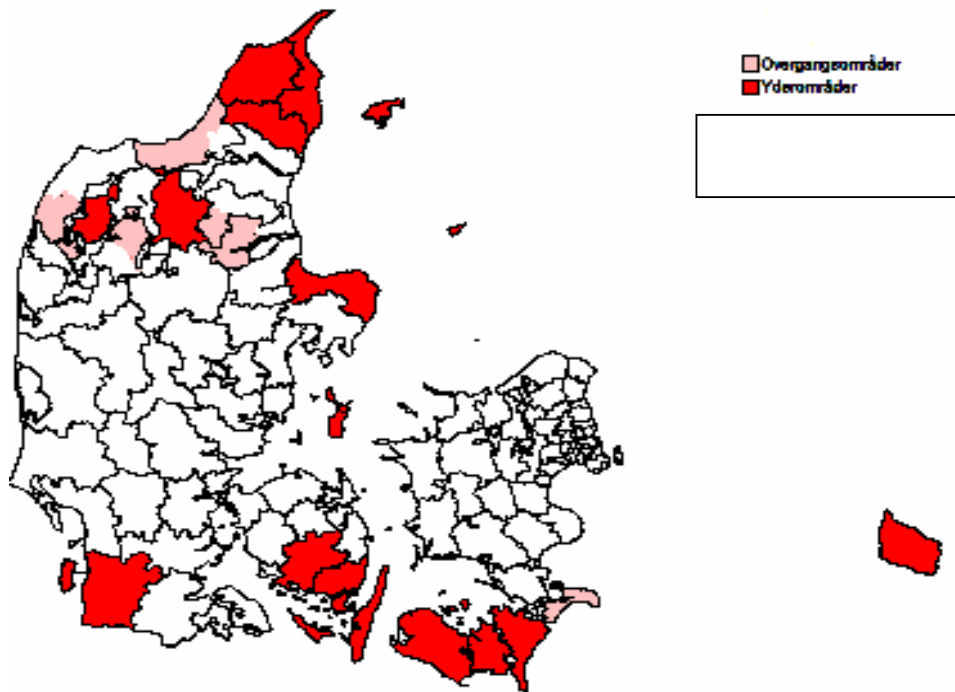
Desuden udpeges de 15 småøer, som ikke er omfattet af ovenstående 16 kommuner. Dermed er alle 27 småøer under Sammenslutningen af Danske Småøer udpeget (småøerne er også mål 2-områder i perioden 2000-2006).

Overgangsområder

Langt de fleste af mål 2-kommunerne i perioden 2000-2006 ligger i en ny kommune, som opfylder begge ovenstående kriterier om en forholdsvis lav erhvervsindkomst og svag befolkningsudvikling. Ti kommuner bliver dog lagt sammen med stærkere kommuner og bliver dermed *dele* af nye kommuner, som samlet set ikke er økonomisk svage.

Af hensyn til løfterne i kommunalreformaftalen om, at yderområderne vil få mindst samme andel af strukturfondsmidlerne som i dag, gøres disse gamle kommuner til ”overgangsområder”. Det vil sige, de tæller med som yderområder, selv om de vil være en *del af en ny kommune*, der ikke opfylder kriterierne om lav erhvervsindkomst og svag befolkningsudvikling. Også den nuværende Sallingsund Kommune gøres til overgangsområde, idet den blev udpeget som yderområde i den regionale vækststrategi fra 2003. Overgangsområderne omfatter i alt ca. 95.000 personer.

Yderområder afgrænset som nye kommuner med forholdsvis lav erhvervsindkomst pr. indbygger og svag befolkningsudvikling samt overgangsområder (mål 2-kommuner i perioden 2000-2006 og yderområder fra den regionale vækststrategi 2003, som bliver dele af nye kommuner, der samlet set ikke har lav erhvervsindkomst og svag befolkningsudv.)

Herved omfatter de nye yderområder og overgangsområder tilsammen områder, der var omfattet af mål 2 i perioden 2000-2006 og de yderområder, der blev udpeget i den regionale vækststrategi.⁹ De 27 småøer er også defineret som yderområder, uanset om de er del af en større kommune der ikke er.

⁹ Med undtagelse af de fiskeriafhængige områder, hvor der var tale om byer (ikke kommuner), der blev udpeget på grund af nedgang i fiskeriet og ikke på baggrund af deres erhvervsindkomstniveau som de øvrige yderområder. De fiskeriafhængige områder er overgangsområder i den nuværende strukturfondsperiode, fordi de var støtteberettigede i 1994-99, men ikke opfyldte mål 2-kriterierne for 2000-06.

Oversigt over yderområder og overgangsområder 2007-2013.

Yderområder <i>(Nye kommuner med lav erhvervsindkomst og svag befolkningsudvikling)</i>	Overgangsområder <i>(Nuværende mål 2-kommuner samt yderområder fra Den Regionale Vækststrategi (2003), som bliver dele af nye relativt stærke kommuner)</i>
Hjørring	Nørager
Brønderslev-Dronninglund	Arden
Frederikshavn	Hobro
Morsø	Brovst
Vesthimmerland	Fjerritslev
Læsø	Pandrup
Norddjurs	Sydthy
Samsø	Thyholm
Tønder	Møn
Svendborg	Sallingsund
Faaborg-Midtfyn	Sundsøre
Langeland	
Ærø	
Lolland	
Guldborgsund	
Bornholm	
De 27 småøer under Sammenslutningen af Danske Småøer	

Anm.: Yderområderne er nye kommuner med en erhvervsindkomst pr. indbygger på under 90 pct. af landsgennemsnittet (gnsn. for 2001-03) og en befolkningstilvækst på under 50 pct. af landsgennemsnittet (2000-05).

Yderområderne er kendetegnet ved en erhvervsstruktur præget af mange små virksomheder indenfor traditionelle erhverv som landbrug og fremstilling. Indbyggertallet i yderområderne er stagnerende eller lige faldende, og udsigterne for de kommende år er ikke bedre. Uddannelsesniveauet er lavere – der er færre med en videregående uddannelse og flere uden en erhvervskompetencegivende uddannelse. Omvendt er der flere med en erhvervsfaglig grunduddannelse. Ledigheden er relativt højere end på landsplan, ligesom områderne er kendetegnet ved en højere andel udenfor arbejdsstyrken. Det betyder, at yderområderne står overfor en særlig udfordring.

Kompetenceregnskaber for yderområderne¹⁰ viser, at *borgernes* ”handlingskompetence” ligger over landsgennemsnittet. Borgerne er mere aktive i yderområderne, hvad angår både udøvelse af et aktivt fritidsliv og lyst samt vilje til at indgå aktivt i lokalsamfundene. Hvad angår borgernes

¹⁰ Erhvervs- og Byggestyrelsen har i 2005 fået udarbejdet Regionale kompetenceregnskaber for de ni regionale vækstsamarbejder, der blev udpeget af regeringen i 2003, svarende stort set til mål 2-områderne i perioden 1999-2006. Sammenfatningsrapporten og de enkelte rapporter kan læses på www.ebst.dk.

læringskompetence og kreativ- og innovativkompetence ligger borgerne derimod under landsgennemsnittet. Begrundelserne herfor spænder bredt i yderområderne. Mange områder scorer lavere end landsgennemsnittet indenfor medarbejdernes formelle uddannelsesprofil, læring på arbejdspladsen, brug af internettet samt i forhold til viden om metoder til at udvikle nye ideer. Også mulighederne for at udvise kreativ og innovativ adfærd kan strande på manglen på udfoldelsesmuligheder i yderområdernes virksomheder. Som kompensation for manglende formelle uddannelser blandt borgerne i disse yderområder, viser det sig, at mange borgere har gennemført efter- og videreuddannelse, endda for nogen områder vedkommende i et omfang, der er større end på landsplan.

Virksomhedernes handlingskompetence ligger for alle områderne markant over landsgennemsnittet. Dette betyder, at virksomhederne i yderområderne i højere grad er rede til at spille en aktiv rolle i lokalsamfundet med henblik på at stimulere et positivt erhvervsklima. Endvidere er virksomhederne i højere grad rede til at deltage i specifikke projekter og netværkssamarbejder med andre virksomheder i området. Læringskompetencen og kreativ- og læringskompetencen ligger derimod for et gennemsnit af yderområderne under landsgennemsnittet. Der er flere årsager hertil: For det første viser det sig for læringskompetencen, at områderne forventeligt ligger under landsgennemsnittet i forhold til virksomhedernes uddannelses- og kompetenceprofil. Virksomhederne råder således i mindre omfang over medarbejdere med en længerevarende uddannelse, sammenlignet med et landsgennemsnit. For det andet trækker virksomhedernes aktiviteter vedr. vidensøgning generelt nedad. Virksomhederne i yderområderne fremstår således generelt mindre ”undersøgende” og eksperimenterende, hvilket er et symptom på, at udviklingsaktiviteterne er på et lavere niveau, sammenlignet med landsgennemsnittet.

Hvad angår efter- og videreuddannelse viser der sig for det tredje et mere sammensat billede, idet nogle af områderne som anført ovenfor søger at kompensere for en skæv uddannelses- og kompetenceprofil ved at systematisere efteruddannelsesaktiviteterne, understøttet af de lokale uddannelsesinstitutioner i området. Disse efteruddannelsesaktiviteter trækker læringskompetencen opad, hvilket naturligvis er positivt – og vidner om initiativ og succes på et centralt område, der er i politisk fokus: systematisk og vedvarende efter- og videreuddannelse bredt for alle medarbejdergrupper. Virksomheders kreativ- og innovativkompetence scorer relativt lavt på grund af, at områderne gennemsnitligt har et lavere aktivitetsniveau inden for både produktudvikling og procesudvikling, sammenlignet med virksomheder i et landsgennemsnit. Også anvendelsen af E-business er mindre udfoldet i yderområderne, sammenlignet med relevante sektorer på landsplan.

3.2. Udvikling af de menneskelige ressourcer

Udvikling og vækst i lande og regioner er blandt andet afhængig af adgangen til en kvalificeret arbejdsstyrke. Arbejdsstyrkens kvalifikationer afhænger af aspekter som uddannelsesniveau og kompetencer i øvrigt, hvorfor adgangen til uddannelse og livslang læring har stor betydning. En af de danske virksomheders væsentligste konkurrenceparametre er adgangen til relativt set velkvalificerede, selvstændige og samarbejdsorienterede medarbejdere – på alle niveauer – både ufaglærte, faglærte og akademikere. Dog er tilstedeværelsen af en kvalificeret arbejdsstyrke ikke alene udslagsgivende for vækst – anvendelsen og organiseringen af arbejdsstyrken har også stor betydning.

Udgangspunktet: Uddannelsesniveau og kompetencer

Danmark ser menneskelige ressourcer som helt centrale for vækst og udvikling. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at Danmark er et af de lande, der bruger allerflest midler på uddannelsessystemet (folkeskolen). Undersøgelser viser dog, at Danmark ikke har fået fuldt udbytte af de store investeringer. Sammenlignet med de øvrige EU-15 lande klarer danske unge sig mindre godt på parametre som læsefærdigheder samt matematiske og naturvidenskabelige færdigheder, og Danmark er i de senere år sakket agterud. Modsat har Danmark et uddannelsessystem, der fremmer færdigheder som fx kreativitet og teamkompetencer.

Når det drejer sig om andelen af de unge (20-24-årige) der har afsluttet mindst en ungdomsuddannelse (gymnasial eller erhvervsfaglig uddannelse) ligger Danmark ifølge EU Labour Force Survey med 76,1 pct. tæt på EU 25 gennemsnittet på 76,7 pct. Ser man derimod på de 25-64-årige, er det hele 81,1 pct. der har afsluttet en ungdomsuddannelse, hvorimod det kun er 66,0 pct. for EU 15 og 68,9 pct. for EU 25.

Danmark kan dog ikke holde samme position med hensyn til de videregående uddannelser. 27 pct. af den danske befolkning har en videregående uddannelse (inkluderer de korte, mellemlange og lange videregående uddannelser), hvilket kun rækker til en middelflancering blandt EU-15 landene. Samtidig har stigningen i uddannelsesniveaue været langsommere i Danmark end i mange andre lande.

Ser man på de 22-årige er der i Danmark flere studerende på hvad der svarer til level 5-6 (efter den internationale uddannelsesnomenklatur International Standard Classification of Education (ISCED)) i en alder af 22 år. Tallet er noget højere for kvinder end for mænd.

Antal studerende 22-årige

		EU25	EU15	Danmark
Studerende (ISCED 5-6) fordelt på køn 22 år - i pct. af 22-årige i alt				
<i>I alt</i>		28,9	27,4	31,1
<i>Mænd</i>		26,1	24,9	24,7
<i>Kvinder</i>		31,8	29,9	37,6
Studerende (ISCED 1-6) fordelt på køn 22 år - i pct. af 22-årige i alt				
<i>I alt</i>		39,6	39,1	49,6
<i>Mænd</i>		37,3	37,3	42
<i>Kvinder</i>		41,9	41	57,2
<i>Anm.: Level 5-6 = videregående uddannelser</i>				

Kilde: Eurostat

I SIALS-rapporten¹¹ hedder det, at ser man bort fra pensionister og hjemmegående, befinder mellem 150.000 og 200.000 personer sig på det laveste niveau i læsning, og hvis det opgøres samlet for de to laveste niveauer, er det mellem 0,8 og 1,3 mio. personer, der i henhold til definitionen i (SIALS-)undersøgelsen nu og især i fremtiden anslås at have utilstrækkelige færdigheder (oplysningerne er indsamlet i 1998 og omfatter de 16-66-årige). Opgørelserne bygger på test af reelle færdigheder samt på personens vurdering af egne læse- eller regnefærdigheder.

I SIALS er kravene til basale færdigheder sat relativt højt. Samtidig er det generelle uddannelsesniveau steget i arbejdsstyrken, og der er relativt færre ældre sammenholdt med i 1998. Det skønnes derfor at tallene i dag kan nedjusteres til omkring 800.000 hhv. 150.000 vedrørende gruppen med utilstrækkelige læsefærdigheder.

Med hensyn til regnefærdigheder var der ifølge undersøgelsen i 1998 omkring 750.000 med utilstrækkelige regnefærdigheder, heraf 150.000 med meget dårlige færdigheder. Også disse tal synes at kunne nedjusteres lidt i forhold til situationen i dag med henvisning til udviklingen på arbejdsmarkedet i perioden 1998-2005.

Adgang til livslang læring – udbud af kompetencer

For at være i stand til at nå målene i Lissabon-strategien er der behov for et uddannelsessystem, der tilskynder og muliggør livslang læring, så arbejdsstyrken løbende kan vedligeholde og opgradere de nøglekompetencer, der er nødvendige i et globalt verdenssamfund.

Danmark er kendetegnet ved, at en stor del af arbejdsstyrken deltager i job-relateret efteruddannelse. På EU-indikatoren om deltagelse i livslang læring klarer Danmark sig godt. I 2005 deltog 27,6 pct. af alle 25-64-

¹¹ Kilde: Jf. henvisning i ”Livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet - rapport fra Trepartsudvalget - Bind 1: Den fremtidige voksen- og efteruddannelsesindsats, Finansministeriet 2006”.

årige i efteruddannelsesaktiviteter. Til sammenligning var det kun 10,8 pct. i EU 25. En ud af tre personer med videregående uddannelse følger uformel uddannelse i EU, i Danmark er det en ud af to. For de lavere uddannelsesniveauer har Danmark også højere deltagelsesrate.¹²

På trods af den høje deltagelse i voksen- og efteruddannelse må det dog konstateres, at kortuddannede i mindre grad end andre grupper deltager i efteruddannelse og kompetenceudviklingsaktiviteter. Der kan på sigt blive mangel på kompetencer og risiko for flaskehalse, hvilket de etablerede systemer løbende forsøger at tage hånd om, og socialfonden kan støtte op om den konkrete indsats.

Beskæftigelsesministeriet har netop opgraderet sin sammenhængende overvågning, prognostisering af behovene og opfølgning herpå i regi af den nationalt finansierede beskæftigelsesindsats. Flaskehalse overvåges i Beskæftigelsesregionerne, der udarbejder oversigter over områderne (branche- og uddannelsesopdelt). Dvs. at dette system også vil registrere evt. mangel på højtuddannet arbejdskraft. Regionerne skal - efter det regionale beskæftigelsesråds beslutninger - administrere en statslig bevilning til at forebygge og afhjælpe mangel på arbejdskraft (flaskehalse).

Jobcentre på kommunalt niveau bliver efter strukturreformen det centrale omdrejningspunkt i den danske beskæftigelsesindsats. Jobcentrene skal kende virksomhedernes behov for arbejdskraft, herunder eventuelle kompetencegab, for at forebygge flaskehalse og understøtte borgere i nødvendige brancheskift. Jobcentrene baserer sig på analyser fra beskæftigelsesregionerne

En undersøgelse udarbejdet af Videnskabsministeriet viser, at virksomhederne i højere grad ønsker mere forskningsbaseret efteruddannelse og et større samarbejde med højere læreanstalter om efteruddannelsen¹³. Der er dog på uddannelsesinstitutionerne en række barrierer for udbuddet af relevant efteruddannelse, fx for få ressourcer afsættes, for lidt tradition for samspil med erhvervsliv etc. Undersøgelsen fra Videnskabsministeriet henviser endvidere til data der indikerer, at udbuddet af forskningsbaseret efteruddannelse er forholdsvis lille i Danmark. Der kan således være et problem med at sikre tilstrækkeligt gode muligheder for faglig opdatering og livslang læring i Danmark.

De ansattes deltagelse i efteruddannelse og kompetenceudvikling afhænger i høj grad af virksomhedsstørrelse. Langt flertallet af de danske virksomheder er SMV'er, som ikke i samme omfang som større virksomheder investerer i medarbejderudvikling og opkvalificering af de ansatte. De små og mellemstore virksomheder oplever en række barrierer for kompe-

¹² Kilde: Statistics in focus: Lifelong Learning, Population and Social Conditions, 8/2005.

¹³ Videnskabsministeriet (2003). Nye veje mellem forskning og erhverv - baggrundsrapport

tenceudvikling blandt medarbejdere og ledere. En national undersøgelse viser, at over halvdelen af de helt små virksomheder (2-9 ansatte) ikke deltager i nogen form for efteruddannelse, mens det samme ”kun” gør sig gældende for knap hver femte af de større virksomheder (over ni ansatte).

Samme tendens fremkommer med hensyn til systematisk uddannelsesplanlægning i de danske virksomheder. Mens kun 15 pct. af de helt små virksomheder udfører systematisk uddannelsesplanlægning for deres medarbejdere (via fx uddannelsespolitik, skriftlig uddannelsesplan, uddannelsesbudget), gør 43 pct. af de større virksomheder (over ni ansatte) det samme¹⁴. Men ovenstående tal viser også, at der i en stor del af de danske virksomheder (uanset størrelse) ikke findes de rammer, der er nødvendige for at fremme livslang læring hos medarbejdere og ledere.

Ledelses- og organisationsudvikling

En bedre anvendelse af de menneskelige ressourcer i videnøkonomien stiller store krav til uddannelsessystemet, men også til virksomhedernes ledelses- og organisationsformer. Ydermere er det afgørende, at virksomhederne beskæftiger videnarbejdere, der foruden at bidrage med deres viden og færdigheder også agerer som ’videnoverførere’ mellem virksomhederne og de højere læreanstalter.

Danmark placerer sig minder godt i forhold til de øvrige EU-15 lande, når der ses på de danske virksomheders beskæftigelse af videnarbejdere og forskere. Her er der dog igen stor forskel på tværs af virksomhedsstørrelser. En national undersøgelse viser, at mens kun omtrent hver tredje af de helt små virksomheder beskæftiger personer med en lang videregående uddannelse, så gør det sig gældende for næsten to tredjedele af de større virksomheder (over ni ansatte).

Det er vigtigt, at arbejdet organiseres og ledes på den rigtige måde, hvis virksomheden skal anvende medarbejdernes kvalifikationer og kompetencer optimalt. Med hensyn til fleksible organisationsformer har Danmark en markant styrkeposition sammenlignet med de øvrige EU-15 lande. Danmark er kendetegnet ved, at de danske ansatte har en høj grad af medbestemmelse, ansvar og motivation. Samtidig er virksomhedernes forandringsparathed stor.

Ledelseskvalifikationerne i de danske virksomheder udgør derimod ikke en styrkeposition. Sammenlignet med de øvrige EU-15 lande har de danske virksomheder ikke samme adgang til kompetente topledere med stort erfaringsgrundlag via forskellige typer af brancheerfaring, ledelsesopgaver samt internationalt virke. Derudover har Danmark en bundplacering, når der måles på både kvaliteten af lederuddannelser i en spørgeskemaundersøgelse, hvor ledere i virksomhederne bliver bedt om at vurdere kvaliteten af ”management” skoler i deres land. Erhvervsledernes vurde-

¹⁴ MUUSMANN Research & Consulting (2005). De regionale kompetenceregnskaber, se www.ebst.dk

ringer understøttes af, at ingen danske MBA-skoler (Master of Business and Administration) er blandt de 26 europæiske skoler, som indgår på Financial Times liste over de 100 bedste MBA-skoler i verden. På listen rangordnes uddannelserne efter knapt 20 faktorer.

Andelen af kvindelige ledere er også lav i Danmark, da kun 21 procent af danske ledere er kvinder. I fx Sverige er tallet næsten ti procent point højere og Belgien har den højeste andel af kvindelige ledere. På toplederniveau er kun 4 pct. kvinder (20 pct. for ledere i staten), hvilket tyder på, at ledelsespotentialet blandt kvinder godt kunne udnyttes bedre.

Udvidelse af arbejdsstyrken

Det er Regeringens mål at øge beskæftigelsen med op til 60.000 personer frem mod 2010.¹⁵ Målet er ambitiøst i betragtning af den demografiske udvikling. Den danske ledighed er historisk lav (4,5 pct. i maj 2006), og samtidig trækker forskydninger i befolkningen i de arbejdsdygtige ældre i retning af relativt flere ældre. Ifølge Danmarks Statistik vil antallet af ældre (65 år og derover) i 2040 være 72 pct. større end i dag. Alt i alt en udvikling der på sigt kan resultere i en faldende arbejdsstyrke og mangel på arbejdskraft.

På trods af denne udvikling kan arbejdsstyrken dog udvides ved forskellige tiltag, fx ved at erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenserne øges for indvandrere og efterkommere samt for personer med nedsat arbejdsevne, og at de ældre fastholdes på arbejdsmarkedet, hvorved de ressourcer disse borgere - og andre borgere der oplever barrierer for at komme ind på arbejdsmarkedet - besidder kan udnyttes til gavn for samfundsudviklingen. I det følgende beskrives centrale barrierer for udvidelse af arbejdsstyrken, men der er også andre barrierer, der resulterer i uudnyttede arbejdskraftreserver.

Etniske barrierer:

I 2004 var der i Danmark en nettoindvandring af udenlandske statsborgere på ca. 8800 personer, hvoraf omtrent halvdelen kom fra vestlige lande og den anden halvdel fra ikke-vestlige lande. Nettoindvandringen forventes at stige til ca. 18.000 personer i 2015 for derefter at fastholde dette niveau. I forhold til den arbejdsmarkeds-mæssige integration er det især af betydning, hvor mange der får en kompetencegivende uddannelse.

Der er sket en markant forbedring af både indvandreres og efterkommeres uddannelsesniveau. Mens to ud af tre indvandrere mellem 16 og 19 år ikke var i gang med en ungdomsuddannelse i 1990, var det samme kun gældende for ca. halvdelen af indvandrerne i samme aldersgruppe i 1999. I 1999 var 11,6 pct. af indvandrerne i aldersgruppen 20 til 24 år i gang med en videregående uddannelse, mens det samme gælder for 24,8 pct. af efterkommere i samme aldersgruppe¹⁶.

¹⁵ Regeringen (2002). Flere i arbejde

¹⁶ Undervisningsministeriet (2001). Indvandrere og efterkommere i uddannelsessystemet

På trods af det forbedrede uddannelsesnivea har indvandrere og efterkommere fra tredjelande en forholdsvis løs tilknytning til arbejdsmarkedet, da en stor del af denne gruppe står helt uden for arbejdsstyrken. Blandt personer af udenlandsk oprindelse er erhvervsfrekvensen lavere for indvandrere (ca. 57 pct. på landsplan) end for efterkommere (ca. 67 pct. på landsplan). Især indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande har en forholdsvis lav erhvervsfrekvens. Den laveste erhvervsfrekvens overhovedet findes blandt kvindelige indvandrere fra ikke-vestlige lande (ca. 46 pct. på landsplan). Men positivt er det, at de indvandrere, der rent faktisk melder sig på arbejdsmarkedet og står til rådighed for beskæftigelse, har langt større chance for at få job end tidligere. Af dem, der er på arbejdsmarkedet, var næsten ni ud af ti i beskæftigelse i 2003. I 1994 var det kun seks ud af ti.¹⁷

Handicapbarrierer:

For personer med et længerevarende helbredsproblem eller handicap gælder, at beskæftigelsesfrekvensen er lavere og ledigheden højere end for personer uden et handicap, idet 58 pct. af handicappede er i beskæftigelse¹⁸. Samtidig er ledigheden i procent af arbejdsstyrken næsten dobbelt så høj for handicappede. Hvorvidt en beskæftigelsesfrekvens på 58 pct. for personer med helbredsproblemer og handicap er høj eller lav afhænger af flere forhold. Handicappede er generelt ældre, oftere kvinder og lavere uddannede end ikke handicappede – derudover afhænger beskæftigelsespositionen af, i hvilken grad handicapet indvirker på de funktioner, der benyttes i det enkelte job. I nogle tilfælde medfører handicapet en nedsat arbejdsevne, men i mange tilfælde er de funktioner, der benyttes i det arbejde, der udføres, ikke nedsat. Et længerevarende helbredsproblem eller handicap fører således ikke automatisk til en nedsat arbejdsevne.

Arbejdsstyrken kan også udvides ved at inddrage personer med nedsat arbejdsevne. Siden fleksjobordningens indførelse i 1998 er antallet af personer visiteret til fleksjob vokset kraftigt til godt 40.000 personer, og antallet af fleksjobansættelser udgjorde knap 30.000 i 2004. Ledighedsniveauet blandt de fleksjobvisiterede er voksende og overstiger 20 pct., idet det ikke er muligt at skaffe fleksjob nok til de visiterede.¹⁹

Aldersbetingede barrierer:

I de kommende år bliver der brug for at styrke og udvikle seniorpolitik, da fremtidens arbejdsstyrke vil blive præget af færre unge og flere ældre. Den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder fra arbejdsmarkedet var 62,1 år i 2004 (EU15: 61,0 og EU25: 60,7).²⁰ Erhvervsfrekvensen for personer i aldersgruppen 60-64 år var i 2004 på 38,3 pct. (34,1 pct. i 1997), mens

¹⁷ Beskæftigelsesministeriet (2005). Indvandreres beskæftigelse: Status

¹⁸ Socialforskningsinstituttet, Handicap og beskæftigelse – et forhindringsløb, 2004

¹⁹ Beskæftigelsesministeriet (2005). Fleksjobordningen – succes og udfordringer

²⁰ Kilde: Eurostat

den kun er på 15,0 pct. for personer i aldersgruppen 65-66 år (faldet fra 17,7 pct. i 1997). Beskæftigelsesfrekvensen viser lignende tendenser, hvor 36,9 pct. af de 60-64 årige var i beskæftigelse i 2004 (30,2 pct. i 1997), mens det samme kun gør sig gældende for 14,6 pct. af de 65-66 årige (frekvensen var 16,3 pct. i 1997).^{21 22} Det skønnes, at flere ældre på arbejdsmarkedet kan bidrage med op til 7.500 personer frem til 2010.

Kønsbetingede barrierer:

Kvinder har ikke helt den samme tilknytning til arbejdsmarkedet som mænd, hvilket kan illustreres ved, at erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenserne for kvinder er en smule lavere end for mænd. I 2005 var erhvervsfrekvensen 79,4 pct. for mænd og 73,1 pct. for kvinder (76,3 pct. i snit), og beskæftigelsesfrekvensen for mænd var 75,8 pct. og 69,3 pct. for kvinder (72,6 pct. i snit). Samtidig har kvinder også en lidt lavere tilbagetrækningsalder fra arbejdsmarkedet (i 2004 var den 61,6 år for kvinder og 62,6 for mænd). I europæisk sammenhæng er tilbagetrækningsalderen i Danmark dog høj både for mænd og kvinder (mænd, EU15: 61 år, EU25: 60,9 år – kvinder, EU15: 61 år og EU25 60,4 år).²³ Nedenstående tal viser, at Danmark klarer sig godt vedr. kvinders uddannelsesniveau.

Ligestillingsstatus

2005	EU25	DK
Pct. af befolkningen 25-64, der mindst har gennemført en ungdomsuddannelse	68,9	81,1
Pct. af den kvindelige befolkning 25-64, der mindst har gennemført en ungdomsuddannelse	67,2	79,8
Pct. af den mandlige befolkning 25-64, der mindst har gennemført en ungdomsuddannelse	70,7	82,4
Pct. af befolkningen 18-24 med kun 7.-10. klasse	15,2	8,5
Pct. af befolkningen (kvinder) 18-24 med kun 7.-10. klasse	13,1	7,5
Pct. af befolkningen (mænd) 18-24 med kun 7.-10. klasse	17,3	9,4
Livslang læring: Deltagelse i læringsaktiviteter 25-64 år i alt (sidste fire uger)	11,0	27,6
Livslang læring: Deltagelse i læringsaktiviteter 25-64 år i alt – mænd (sidste fire uger)	10,1	24,2
Livslang læring: Deltagelse i læringsaktiviteter 25-64 år i alt – kvinder (sidste fire uger)	11,9	31,0
Kvinder med lang videregående uddannelse i naturvidenskab og teknologi pr. 1000 kvinder 20-29 år.	7,9	9

Kilde: Eurostat

²¹ Kilde: Danmarks Statistik

²² Det bemærkes, at disse indikatorer tager udgangspunkt i indikatorerne fastlagt af Rådet til brug for overvågning af medlemslandenes opfyldelse af NRP-retningslinierne, men afviger en smule mht. aldersinddeling.

²³ Kilde: Eurostat

Trods de her skitserede forskelle mellem kvinder og mænds deltagelse på arbejdsmarkedet, er uligheden relativ lille i Danmark. Regeringen har dog fortsat fokus på området, og har i 2006 bl.a. nedsat Familie- og Arbejdslivskommissionen, der skal komme med forslag til forbedret sammenhæng mellem familie-, arbejds- og fritidsliv, herunder kortlægge kvinder og mænds behov for og ønsker til fleksibilitet.²⁴

Sammenfatning menneskelige ressourcer

Styrker	Svagheder
- DK anvender mange midler på grundskolen - Stor efteruddannelsesaktivitet blandt medarbejdere - Medarbejdere har høj grad af selvbestemmelse - Danske virksomheder er omstillingsparate - Fleksibel arbejdsstyrke – høj mobilitet	- Forholdsvis få har en videregående uddannelse (inkluderer KVVU, MVU og LVU) - Mange kortuddannede deltager ikke i VEU - Udbuddet af forskningsbaseret efteruddannelse er forholdsvis lille - Kvaliteten af lederuddannelser er ikke god nok - Få kvindelige ledere - Andelen af videnarbejdere og forskere i danske virksomheder er lav - Kun hver tredje virksomhed har en systematisk uddannelsesplanlægning - Hver tredje virksomhed sender ikke deres ansatte på efteruddannelse
Muligheder	Trusler
- Efteruddannelsesforløb målrettet virksomheder - Bedre udnyttelse af ledelsespotentialet ved at inddrage flere kvindelige ledere - Flere højtuddannede i SMV'er - Udnytte globaliseringen offensivt til at skabe nye specialiserede job - Bedre udnyttelse af arbejdskraftpotentialet blandt ledige og personer uden for arbejdsstyrken - Bedre udnyttelse af medarbejdernes innovative kompetencer og viden	- Arbejdskraftens uddannelsesniveau stagnerer og mangel på kompetencer - Generel mangel på arbejdskraft - Udflytning af arbejdspladser - Nogle virksomheder/organisationer og faggrupper er ikke rustede til at deltage i globaliseringen - Globaliseringen medfører øget pres for kompetenceudvikling

²⁴ Ligestillingsafdelingen (2006). Perspektiver- og handlingsplan 2006

3.3. Innovation, videndeling og videnopbygning

I dag konkurreres på evnen til at tænke hurtigt og nyt. Virksomheders globale konkurrenceevne og vækst afhænger i høj grad af deres evne til at omsætte viden og forskningsresultater til nye produkter samt produktions- og forretningsprocesser. Den brugerdrevne innovation spiller også en meget vigtig rolle. Innovation er i høj grad drevet af nye behov hos forbrugerne. Derfor er det af stor betydning, at virksomheder er i stand til at lære af hinanden samt af deres kunder og leverandører og bruge den viden i deres innovationsproces.

Det tredje Community Innovation Survey (CIS) placerer Danmark på en 10. plads blandt EU-15 landene, når der måles på andel af virksomheder med innovationsaktiviteter. Ifølge CIS III havde 56 pct. af de danske virksomheder ingen innovationsaktiviteter i 2000. En national undersøgelse finder, at hele 63 pct. af de danske virksomheder ikke havde introduceret hverken nye produkter eller nye ydelser i perioden 1998 til 2000. En ny national undersøgelse fra 2004 viser dog, at to ud af tre virksomheder inden for de sidste 3 år har introduceret nye produkter på markedet, mens omkring hver anden virksomhed i samme periode har gennemført nye produktionsprocesser. Disse resultater kunne indikere, at stadig flere danske virksomheder har indset behovet for at være innovative.

Ser man på resultaterne fra Summary Innovation Index er Danmark placeret som nr. 3 ud af de 25 medlemsstater kun overgået af Sverige og Finland. Men den gode placering samlet dækker over store relative forskelle, hvor Danmark præsterer over gennemsnittet på innovation drivers (jf. tabellen nedenfor), intellectual property og applications. Derimod klarer Danmark sig mindre godt på videnskabelse, hvor Danmark indtager en 10. plads. Trends viser, at Danmark ventes at klare sig særlig godt på venture kapital og virksomhedernes F&U.

Uddrag af indikatorer fra Regional Innovation Scoreboard 2005

	Seneste år	Score	I forhold til EU (indeks)
INPUT – Innovations kilder			
Kandidater (naturvidenskab/ingeniør) pr. 1000 indbyggere i alderen 20-29	2003	12,5	102
Andel med videregående uddannelse pr. 100 indbyggere i alderen 25-64	2004	32,9	150
Bredbåndsudbredelse (antal bredbåndsforbindelser pr. 100 indbyggere)	2004	15,6	205
Deltagelse i livslang læring pr. 100 indbyggere i alderen 25-64	2004	27,6	279
Ungdomsuddannelsesniveau (pct. af befolkningen i alderen 20-24, der har fuldført mindst en ungdomsuddannelse)	2004	76,1	99
INPUT – viden skabelse			
Offentlige F&U udgifter (% af BNP)	2003	0,8	116
Private F&U udgifter (% af BNP)	2003	1,84	146
Andel af medium højteknologiske og højteknologiske F&U (pct. af industrielle F&U udgifter)	1999	86,7	97
Andel af virksomheder, der modtager offentlig finansiering af innovation	2000	3,2	-
Andel af universiteters F&U udgifter finansieret af virksomheder	2002	4,2	67
INPUT - Innovation & iværksætteri			
SMV der innoverer internt (pct. af alle SMV)	2002	25,9	102
Innovative SMV'er, der samarbejder med andre (pct. af alle SMV)	2002	16,6	143
Innovationsudgifter (pct. af total omsætning)	2002	2,15	143
Tidlig venturekapital (pct. af BNP)	2003	0,063	250
IKT-udgifter (pct. af BNP)	2004	6,7	106
SMV, der anvender ikke-teknologisk omveksling (pct. af alle SMV)	2000	26	61
OUTPUT – application			
Beskæftigelse i højteknologiske services (pct. af arbejdsstyrken)	2003	4,5	141
Eksport af højteknologiske produkter som andel af den totale eksport	2003	13,4	75
Salg af produkter, der er nye for markedet (pct. af samlet omsætning)	2002	5,9	129
Salg af produkter, der er nye for virksomheder, men ikke nye for markedet (pct. af samlet omsætning)	2002	25,6	380
Beskæftigelse i medium-høje og højteknologisk industri (pct. af arbejdsstyrken)	2003	6,12	93
EPO patenter pr. million indbyggere	2002	214,8	161
USPTO patenter pr million indbyggere	2002	83,8	117
Gyldige patenter i USA, EU og Japan pr. mio. indbyggere	2000	47,6	213
Nye EU-varemærker pr. mio. indbyggere	2004	139,9	160
Nye EU designs pr. mio. indbyggere	2004	199,1	237

Kilde: European Innovation Scoreboard 2005

Regional innovationskapacitet og samspil om innovation

Innovation er i høj grad en proces, der indebærer samspil mellem virksomheder og forsknings- og uddannelsesinstitutioner. I Danmark er der dog ikke en udpræget tradition for samspil mellem erhvervsliv og forskningsverdenen. Sammenlignet med de øvrige EU-15 lande er Danmark placeret i den dårligste halvdel, når FoU-samarbejder mellem forskningsinstitutioner og virksomheder kortlægges. En af grundene til denne placering kan være, at meget få danske virksomheder (6 pct.) anser forsknings-

institutioner for at være meget vigtige kilder til viden (her placerer Danmark sig på en 8. plads i forhold til de øvrige EU-15 lande). En national undersøgelse viser, at kun hver tiende virksomhed søger information om ny teknologi hos offentlige forskningsinstitutioner, mens hver anden virksomhed benytter branche- og/eller erhvervsorganisationer.

En national undersøgelse viser, at omkring hver tredje virksomhed har et samarbejde med videninstitutioner. Her skal det dog bemærkes, at der er stor forskel på tværs af virksomhedsstørrelser. Kun ca. hver femte af de helt små virksomheder angiver at have et samarbejde med videninstitutioner, mens det samme gør sig gældende for omtrent halvdelen af de større virksomheder (med over ni ansatte). Formålet med samarbejdet ændres dog ikke som følge af virksomhedsstørrelse – størstedelen af samspillet omhandler produktudvikling og dernæst uddannelse af medarbejdere. Et andet træk, der gør sig gældende uanset virksomhedsstørrelse, er, at det hovedsageligt er virksomhederne, der tager initiativ til samspillet med videninstitutionerne, mens videninstitutionerne kun er initiativtager i hvert tiende tilfælde.

Samspil med andre virksomheder kan ligeledes være en vigtig del i innovationsprocessen, idet virksomhederne i stigende grad er afhængig af at drage nytte af viden udviklet i andre virksomheder. Spredning af viden på tværs af virksomheder kan finde sted på en række måder – personer skifter job, via konferencer, gennem netværk, via formelle virksomhedssamarbejder og via køb af produkter og teknologi. Også samspil mellem virksomheder i klynger kan være kilde til ny viden og af betydning for innovationsprocessen.

En ny national undersøgelse viser, at seks ud af ti virksomheder tager bevidst initiativ til at lære af andre virksomheder, mens godt 50 pct. af de danske virksomheder indgår i samarbejder med andre virksomheder om udvikling af produkter, serviceydelser og/eller produktionsprocesser. Dog viser Community Innovation Survey III, at kun 14 pct. af de danske virksomheder mener, at andre virksomheder er en vigtig kilde til viden i innovationsprocessen (data fra 2000).

Både forskningsdrevet og brugerdrevet innovation er vigtig for at øge den danske vækst og konkurrence. Ifølge en rapport udarbejdet for Danmarks Erhvervsråd i 2004²⁵ er det imidlertid kun ca. 7 pct. af de innovative virksomheder i Danmark, der kan betegnes som forskningsdrevne virksomheder, dvs. virksomheder med fokus på at kommercialisere ny forskning. Hovedparten af innovationen i danske virksomheder er således brugerdrevet innovation, hvor det er samspillet med leverandører, kunder mv., der er i højsædet. Mere end hver tredje danske innovative virksomhed anser således deres kunder for at være en meget vigtig videnskilde i

²⁵ Kilde: Inside Consulting & Oxford Research (2004). Brugerdrevet innovation i dansk erhvervsliv, rapport udarbejdet for Danmarks Erhvervsråd.

innovationsprocessen, hvilket er en forholdsvis stor andel sammenlignet med virksomheder i de øvrige EU-15 lande.

Innovation involverer medarbejdere på alle niveauer i organisationen, og det er i høj grad samspillet mellem medarbejdere med forskellig faglig, erfarings- og uddannelsesmæssig baggrund, der er grundlaget for virksomhedernes innovation,

Omtrent hver femte danske virksomhed kan karakteriseres som bruger-dreven. Det bemærkes, at forskningsdrevne virksomheder også samtidig vil være bruger-drevne.

Sammenfatning innovation

Styrker	Svagheder
- Et stigende antal virksomheder påbegynder innovationsaktiviteter - Særlig kompetence inden for bruger-dreven innovation - Virksomheder tager initiativ til at lære af andre virksomheder - Forholdsvis god udbredelse af samspil virksomheder imellem - Tilstedeværelse af en række regionale videncentre, der skal sikre teknologioverførsel	- Mange virksomheder kendetegnet ved udelukkende at konkurrere på pris og omkostninger - Lille samspil ml. erhvervsliv og forsknings- og uddannelsesinstitutioner - Trods videncentre er der totalt set en forholdsvis lav grad af teknologioverførsel - Modtagerapparatet i virksomhederne er ikke udviklet (mange virksomheder uden højtuddannede) - Få virksomheder ser samspillet med andre virksomheder som en vigtig kilde til innovation.
Muligheder	Trusler
- Styrke samspillet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner - Forbedre innovationskraften i danske virksomheder - Forbedre klyngerelationer	- Nogle virksomheder ser ikke behovet for samspil - Dårligere konkurrenceevne sfa. manglende innovation

3.4. Anvendelse af ny teknologi²⁶

Ny teknologi er et centralt element i vidensamfundet, der udvikler sig fra et snævert fokus på informations- og kommunikationsteknologi (IKT) til et mere bredt begreb, der omfatter mange former for teknologier, fx sensorteknologi. Denne udvidelse af begrebet er dog forholdsvis ny, og derfor findes der ikke data og undersøgelser for udbredelsen af ny teknologi. Derfor omhandler dette analytiske afsnit primært IKT. Men den strategiske indsats vil omhandle ny teknologi i bredere forstand.

Konkurrenceevnen i dansk erhvervsliv skal styrkes ved, at it-anvendelsen bliver mere avanceret og udbytterig og omsættes til stigende produktivitet og innovation. Via IKT kan virksomheder opnå forbedringer på en lang

²⁶ Afsnittet er, ud over de gennemgående kilder, hovedsageligt baseret på SIBIS Pocket-book 2002/03: Measuring the Information Society in the EU, the EU Accession Countries, Switzerland and the US

række parametre som tilrettelæggelsen af produktion og distribution, kompetenceudvikling, salg og markedsføring, bedre lagerforvaltning etc. Dog kræver disse forbedringer for det første, at virksomhederne har adgang til en velfungerende og billig IKT-infrastruktur, og dernæst er det afgørende, at de ansatte i virksomhederne besidder de nødvendige IKT kompetencer til at kunne udnytte og anvende den nye teknologi.

Infrastruktur

En velfungerende IKT-infrastruktur er første forudsætning for digital udveksling af kommunikation og information og dermed for virksomhedernes opbygning af elektroniske forretningsmodeller. OECD har udarbejdet et indeks for infrastrukturens udbredelse, der er sammensat af fire indikatorer: Antal fastnetabonnementer, antal mobilabonnementer, antal bredbåndsabonnementer og tilgængelighed af bredbånd. Set i forhold til de øvrige EU-15 lande (ekskl. Luxembourg) har Danmark en klar topplacering.

Virksomheders og enkeltpersoners brug af IKT afhænger ligeledes af prisen på adgang til internettet. Her har OECD ligeledes lavet et indeks, der består af tre indikatorer, der tilsammen måler prisen for internetadgang (antagelsen er, at en lavere pris vil øge brugen af IKT). Af EU-15 landene placerer Danmark sig på en 6. plads, men får en lavere placering, hvis der udelukkende måles på prisen på et ADSL-abonnement.

Men også andre typer infrastruktur er væsentligt for anvendelsen af ny teknologi. Det begrænsede samspil mellem virksomheder og videninstitutioner resulterer i en lavere grad af teknologioverførsel fra de danske forskningsinstitutioner til erhvervslivet, hvilket er med til at formindske mulighederne for at kommercialisere viden fra universiteternes, sektorforskningsinstitutionernes og sygehusenes grundforskning. Langt de fleste virksomheder har ikke selv ressourcer til at udvikle ny viden baseret på grundforskning og har derfor brug for videncentre, der kan give adgang til viden udviklet i offentlig regi.

I Danmark eksisterer der 10 teknologiske serviceinstitutter (GTS-institutter), der har til formål at skabe teknologisk afsæt for fornyelse, forandring og forbedring i de danske virksomheder. Disse institutter har eksisteret i en længere årrække, og omtrent hver anden virksomhed inden for en periode på to år har anvendt et teknologisk serviceinstitut.

Derudover er der etableret konkrete ordninger som for eksempel de regionale vækstmiljøer. Der således etableret 17 regionale vækstmiljøer, som skal sikre teknologioverførsel. I de tre år, de regionale vækstmiljøer har eksisteret, har de serviceret 3.000 virksomheder ud af en målgruppe på 25.000 – altså kun 12 pct. har fået del i en teknologi- og videnoverførsel fra offentlige videninstitutioner.

Digitalisering

En virksomhed kan hente betydelige produktivtetsgevinster ved at investere i internetadgang og anden informations- og kommunikationsteknologi. Gevinsterne hentes især som følge af nye innovationer og rationaliseringer. I Danmark har langt størstedelen af virksomhederne adgang til internettet (98 pct.), men alligevel viser en national undersøgelse, at hver femte virksomhed ikke har egen hjemmeside (denne andel er dog mindre end i de fleste andre EU-15 lande – her er gennemsnittet på 33 pct.). Af de virksomheder, der har en hjemmeside, bruger så godt som alle hjemmesiden til at markedsføre produkter og services, mens kun hver tiende kan levere digitale produkter fra deres hjemmeside og knap hver tredje tilbyder kundesupport.

Når virksomhederne har den grundlæggende digitalisering på plads, kan de påbegynde en mere avanceret IKT-anvendelse, der kan føre til yderligere værdiskabelse. Her er der fokus på aspekter som fx elektronisk dataudveksling og mulighederne inden for e-handel.

Næsten halvdelen af de danske virksomheder med adgang til internettet har anvendt internettet som indkøbskanal. Derimod har kun en fjerdedel af virksomhederne solgt varer over internettet, og for halvdelen af disse udgør salget mindre end én procent af det samlede salg. Kun for knap 6 pct. af virksomhederne udgør internetsalget mere end 25 pct. af det samlede salg. E-handlen involverer primært ”business to business”, mens 18 pct. har private kunder som aftagere. Endvidere foregår e-handlen i høj grad inden for Danmarks grænser (76 pct.), og kun en lille del af salget er internationalt. Her halter Danmark efter de fleste andre EU-15 lande.

IKT kan anvendes til andet og mere end e-handel, og her er de danske virksomheder relativt godt med. For eksempel bruger næsten hver anden virksomhed IKT til at overvåge markeder og en lignende andel modtager digitale produkter. Ydermere benytter to ud af tre virksomheder bank- og finansieringsservices på internettet.

Videndeling og -spredning internt i virksomheden og eksternt til samarbejdspartnere får større og større betydning, idet ny viden er en central bestanddel i virksomheders nytænkning og nyskabelse, og her udgør IKT et effektivt redskab. Desværre viser en national undersøgelse, at ikke mange danske virksomheder udnytter dette redskab. Fire ud af ti angiver, at de i meget ringe grad anvender IT-understøttet videndeling, mens kun omkring 12 pct. angiver, at de gør det i meget høj grad. IT-understøttet videndeling er fx intranet og extranet. Sammenlignes Danmark med de øvrige EU-15 lande ses det, at Danmark placerer sig i den bedre halvdel, da 35 pct. af de danske virksomheder har intranet (5. plads blandt EU-15 lande), mens 19 pct. har extranet (3. plads blandt EU-15 lande).

En stor del af kontakten mellem virksomheder og den offentlige sektor finder sted via internettet, og det stiller store krav til IKT-kompetencerne

til både den offentlige sektor, som skal mindske de administrative byrder for virksomhederne og sikre en virksomhedsnær offentlig sektor, og til virksomhederne, som skal besidde de fornødne kompetencer for dialog. Den offentlige sektor i Danmark har en høj IKT-standard²⁷, hvilket må forventes at påvirke de private virksomheder. Ses der på hvor sofistikeret de offentlige digitale services er (skala går fra information til fuldstændig elektronisk behandling af sager), har Danmark en topplacering, idet 81% af de danske offentlige digitale services tillader en fuldstændig elektronisk behandling. Til sammenligning er EU15 og EU25 gennemsnittet på henholdsvis 72% og 81%.

I Danmark har ca. 21 pct. af arbejdsstyrken telearbejde og overgås dermed kun af Holland (EU-15 gennemsnittet er 13 pct.). Dog angiver otte ud ti danskere, at de er interesseret i at telearbejde, hvorfor der kan være brug for at øge antallet af telearbejdspladser. Det skal dog bemærkes, at ifølge SIBIS (Statistical Indicators Benchmarking the Information Society) er det ikke muligt at indføre telearbejde i syv ud af ti job på nuværende tidspunkt (typisk på grund af arbejdets natur).

Adgang til viden om ny teknologi

De ansattes digitale kompetencer er en vigtig ressource for virksomhederne. Ca. 60 pct. af den danske arbejdsstyrke anvender computer på deres arbejdsplads (for computere med internetadgang ligger andelen på 50 pct.), mens EU-15 gennemsnittet ligger på 47 pct. (med internetadgang 27 pct.), og derfor er det afgørende, at medarbejderne har de nødvendige kompetencer til at varetage en IKT integreret arbejdsproces.

SIBIS har udviklet et indeks for digitale færdigheder (digital literacy). Sammenlignet med de øvrige EU-15 lande har Danmark en klar topplacering på dette indeks. Denne topplacering er et resultat af, at danskere i høj grad er vant til at bruge internettet til at søge information (seks ud af ti danskere har selv fundet frem til viden via internettet, og ca. hver tredje dansker bruger dagligt internettet på privatadressen) og til at kommunikere med (hver tredje dansker skriver e-mails dagligt) set i forhold til de øvrige EU-15 lande.

Selvom danskere generelt er velbefarne i brugen af IKT, er der kun en begrænset andel, der bruger IKT i forbindelse med læring. Hele 83 pct. af den danske arbejdsstyrke anvender ikke e-læring, og kun 6 pct. af de danske virksomheder anvender e-læring/fjernundervisning. Her adskiller Danmark sig ikke meget fra gennemsnittet for EU-15 landene, men ifølge EU's eEurope 2002 Action Plan skal der igangsættes initiativer for at e-læring kan få en meget større udbredelse.

FORA har udarbejdet et indeks, der kan måle et lands avancerede IKT kompetencer ud fra indikatorer som andelen af avancerede IKT arbejdere

²⁷ FORA (2004). Digitalisering af erhvervslivet: et benchmarkstudie af IKT - hvad kan Danmark lære?

i arbejdsstyrken, andelen af IKT kandidater på de videregående uddannelser samt erhvervslivets vurdering af udbuddet af personer med avancerede IKT kompetencer. Sammenlignet med de øvrige EU-15 lande får Danmark en placering som nummer fire.

Danskernes IKT-kompetencer afhænger både af deres alder og deres geografiske tilknytning. Ældre danskere (50+) og danskere bosat i yderområder benytter ikke i samme grad IKT til kommunikation og vidensøgning og vil derfor have sværere ved at udvikle deres IKT-kompetencer. Hvad der ligger til grund for den lavere grad af anvendelse vides ikke præcis, men SIBIS undersøgelsen viser, at en stor andel af danskere mener, at brug af internet 'ikke er noget for dem', og at brugen kræver avancerede computerevner. Disse forbehold overfor anvendelse af IKT er i højere grad tilstede i Danmark sammenlignet med de fleste andre EU-15 lande.

Sammenfatning anvendelse af ny teknologi

Styrker	Svagheder
- Danmark har en velfungerende IKT-infrastruktur - Stort set alle virksomheder har adgang til internet - Arbejdsstyrken er kendetegnet ved gode IKT kompetencer - Mange virksomheder har erfaring med at bruge internettet som indkøbskanal - Mange virksomheder bruger aktivt IKT til at overvåge markeder, bruge bank- og finansieringsservices mv. - Telenarbejde er forholdsvis udbredt i Danmark set i forhold til øvrige EU-15 lande	- Hver femte virksomhed har ingen hjemmeside - Virksomhederne anvender hovedsagligt hjemmeside til markedsføring, men ikke til mere avancerede ydelser som kundesupport, udbud af digitale produkter osv. - E-handel har kun begrænset udbredelse og foregår endvidere hovedsageligt nationalt - IT-understøttet videndeling har begrænset udbredelse blandt danske virksomheder - Kun knap hver tiende danske virksomhed anvender e-læring - Over 80 pct. af arbejdsstyrken deltager ikke i e-læring - Alder og beliggenhed i geografiske yderområder har negativ indflydelse på graden af anvendelse af IKT
Muligheder	Trusler
- Forbedre teknologioverførslen (bedre samspil) - Forbedre IKT-integration/anvendelse i SMV'er - Øge anvendelse af e-læring - Forbedre teknologi-kompetencer i arbejdsstyrken	- Dårligere konkurrenceevne sfa. manglende anvendelse af ny teknologi

3.5. Etablering og udvikling af nye virksomheder²⁸

Et centralt element i Lissabon-målsætningen er at sikre iværksættere gode rammer, så det bliver lettere at udnytte nye ideer kommercielt og drive virksomhed med færre administrative byrder og bedre rådgivning mv. Hvis Danmark skal blive en bedre iværksættation, er det samtidig nødvendigt at fremme såvel selvstændighedstrang som risikovillighed blandt befolkningen. Et todelt fokus på både rammevilkår og kultur vil øge etableringsraten og overlevelsesraten, samtidig med at de nye virksomheder får lettere ved at skabe vækst.

I Danmark starter der hvert år ca. 16.000 nye virksomheder, og omkring 6 pct. af alle danskere er involveret i iværksætteraktiviteter, enten ved selv at starte virksomhed eller ved at spille en ledende rolle i udviklingen af en ny virksomhed. Danmark har en etableringsrate på omkring 10 pct. - det er på niveau med opstartsrate i USA og blandt de højeste i Europa.

Til trods for at der startes mange nye virksomheder i Danmark (sammenlignet med øvrige EU-15 lande), er det kun relativt få af de nye virksomheder, der formår at skabe et solidt vækstforløb (kun tre procent opnår en årlig vækst i omsætning på mere end 60 pct. - i de tre nordiske lande, Finland, Norge og Sverige, er det fem til seks pct. af de nye virksomheder). Det vides ikke med sikkerhed, hvorfor så relativt få danske virksomheder oplever kraftig vækst. En forklaring kan være, at Danmark har gode rammevilkår for opstart, mens der er behov for en styrket indsats for at forbedre rammerne for vækst. De danske iværksætteres forventninger til en række faktorer (forventning om stigning i antal ansatte, eksport, anvendelse af den nyeste teknologi) spurgt til i GEM (Global Entrepreneurship Monitor) undersøgelsen indikerer endvidere, at de danske iværksættere er kendetegnet ved manglende ambitioner.

Overlevelsesraten er i løbet af 1990'erne steget markant. Overlevelsesraten efter de første 3 år er for virksomheder startet i 1999 således næsten 6 procentpoint højere end for virksomheder startet i 1996. Af de nye virksomheder, der er startet i 1994, og hvis økonomiske aktivitet er fulgt frem til 2003, er knap 25 pct. overlevet. Det er virksomhedernes 3 første leveår, der er de mest kritiske. I den periode ophører 40-50 pct. af virksomhederne.

Overlevelsessandsynligheden øges, når en virksomhed etableres i selskabsform frem for som personligt ejet, mere end 60 pct. af selskaberne fra 1998 overlever mod mindre end 40 pct. af de personligt ejede. Den branche, virksomheden starter i, har tilsvarende stor betydning for, hvorvidt virksomheden på lang sigt er blandt de overlevende eller de ophørte. Således har virksomheder inden for *Bygge og anlæg* eller *Industri* den højeste overlevelsessandsynlighed. *Hotel og restauration* samt *Detailhandel* er de to brancher med den laveste overlevelsessandsynlighed.

²⁸ Dette afsnit baserer sig, udover de i indledningen nævnte kilder, på Global Entrepreneurship Monitor 2004, Erhvervs- og Byggestyrelsens Iværksætterindeks 2004, og Erhvervs- og Byggestyrelsens Iværksættere og nye virksomheder, nøgletal 2006

Klassiske eller typiske indvanderbrancher inden for iværksætteri er 'hotel og restauration' (fx pizzeria, grillbarer og lign.) og 'detailhandel' (fx kiosker, grønthandlere, tøjbutikker og lign.). Inden for disse brancher er der en overrepræsentation af etniske erhvervsdrivende og brancherne står for omkring 60 % af samtlige etniske virksomheder i hele landet.

Etniske iværksættere (og efterkommere) fordelt på brancher, 2003

Industri	Bygge & Anlæg	Engros-handel m.v.	Detailhandel	Hotel og rest	Transport mv	Viden-service	Operationel service	Øvrige tjenester	I alt
3	5	6	21	34	3	11	9	8	100

Danmark klarer sig dårligt sammenlignet med andre lande som f.eks. Tyskland, Belgien, Holland og Schweiz, når det drejer sig om kommercialisering af offentlig forskning og om opstart af nye forskningsbaserede virksomheder. En af grundene er, at teknologioverførselsenheder ved offentlige forskningsinstitutioner i Danmark er relativt små sammenlignet med tilsvarende enheder i andre lande.

Udbud af offentlig og privat rådgivning

Et område med en god iværksætterinfrastruktur er karakteriseret ved, at iværksættere har let adgang til kvalificeret vejledning, højt specialiseret rådgivning samt regionale netværk. At skabe en stærk iværksætterinfrastruktur kræver initiativer og partnerskaber mellem iværksættere, rådgivere, etablerede virksomheder, universiteter og offentlige myndigheder.

Omfanget og kvaliteten af den rådgivning, iværksættere og nye virksomheder kan trække på i det omgivende samfund, er derfor meget kritiske for en regions iværksætteraktivitet. I Danmark har der ikke været tradition for, at non-profit organisationer arbejder målrettet på at skabe en stærk iværksætterinfrastruktur. Danske universiteter har ikke som fx mange amerikanske universiteter store iværksættercentre, der kan løfte opgaven. Og der har heller ikke været tradition for, at danske forskerparker eller lignende institutioner har været den udfarende kraft i skabelsen af stærke formaliserede netværk, der er en del af en ordentlig iværksætterinfrastruktur. Derimod er de danske rammevilkår på niveau med de bedste lande på administrative forhold og offentlig rådgivning.

Kuvøser, forskerparker, erhvervshuse, udviklingsparker og erhvervs-servicecentre kan være vigtige elementer i en regions iværksætterinfrastruktur. Institutionerne kan huse værdifulde kompetencer, og institutionerne kan formidle netværk mellem iværksættere og mellem iværksættere og eksterne rådgivere. Med hensyn til inkubatorer fremgår det af en national undersøgelse, at antallet af inkubatorer i Danmark er begrænset i forhold til flere af de bedste iværksætterlande (der eksisterer knap to inkubatorer pr. 1 million indbyggere). Endvidere er der lavet en benchmark af en række danske, amerikanske, engelske, finske og svenske inkubatorer, og

her placerer fem ud af otte danske inkubatorer sig i gruppen, der klarer sig mindre godt, mens de resterende tre får en middelflacering.

Finansiering af iværksætteri

Nye virksomheders behov for kapital er generelt blevet større. Det gælder måske ikke i alle tilfælde, men for videntunge iværksættervirksomheder med et stort globalt potentiale er kapitalbehovet blevet større, og det kan være vanskeligt at skaffe kapitalen. Rammevilkårene i Danmark er ikke på niveau med de bedste lande, når det gælder finansiering af nye virksomheder. Venturemarkedet er væsentligt mindre i Danmark end i sammenlignelige lande. De totale venturekapitalinvesteringer faldt for andet år i træk i 2003, og de 1,8 milliarder investeret er næsten kun halvdelen af niveauet i 2001. De seneste tal tyder dog på en forbedring.

Det er langt fra alle iværksættere, der er interesseret i eller har behov for venturekapital, og selvom en virksomhed er startet på venturekapital, kan den også have behov for lånekapital. Omfanget af lån og lånegarantier i Danmark er forholdsvis begrænset, men til gengæld finder GEM undersøgelsen, at tilgængeligheden til uformel kapital (fra venner, familie og ikke-professionelle business angels) i Danmark er forholdsvis god (2. plads ud af ti EU-15 lande).

Iværksætterkompetencer og -kultur

Iværksættere er en heterogen gruppe, der kommer fra alle mulige samfundslag. Alligevel rummer iværksætternes adfærd visse fælles træk, herunder vilje til at løbe en risiko og lyst til selvstændighed og selvrealisering. Etnisk iværksætteri rummer således også potentialer for udvikling af det danske erhvervsliv.

Hvis adspurgte angiver ca. otte ud af ti danskere mellem 20 og 30 år, at de ønsker at starte egen virksomhed, mens kun hver fjerde forventer det, og endnu færre rent faktisk tager springet. Inddrages hele befolkningen er der næsten 40 pct., der ville foretrække at være selvstændig, og alligevel realiserer kun en til to procent af den danske befolkning hvert år deres drøm og starter rent faktisk en ny virksomhed.

Selvom der er mere end dobbelt så stor sandsynlighed for, at en mand er involveret i iværksætteraktivitet end en kvinde, er der sket en markant ændring i balancen mellem kønnene i løbet af 2004. Ifølge GEM er niveauet for kvinders deltagelse i iværksætteraktivitet steget med 11 pct. i forhold til sidste års 2003 niveau. Men stadigvæk udgør de kvindelige iværksættere kun 1,59 pct. af befolkningen.

En undersøgelse af holdning til iværksætteri i EU viser, at danskerne hovedsagligt er bange for tre ting i forbindelse med opstart af virksomhed: 1) at gå konkurs, 2) at miste hus og hjem, og 3) at være afhængig af en usikker indkomst. Derudover adskiller Danmark sig fra de øvrige EU-15 lande ved, at danskere i langt højere grad er bange for at skulle bruge for megen energi eller tid, hvis de valgte at starte virksomhed.

Kun 38 pct. af de adspurgte danskere i GEM undersøgelsen tror, at de vil være i stand til at starte en virksomhed. Dermed er der et stort behov for at forbedre danskernes iværksætterkompetencer. At få succes som iværksætter kræver ofte også solide kompetencer i mere traditionelle discipliner som ledelse, marketing, regnskabsteknik, produktionsplanlægning m.v. De stigende kompetencekrav har betydet, at der skal et langt større fokus på iværksætteri i uddannelsessystemet.

Samles de danske studerende under et, fremgår det, at kun hver femte i løbet af sin uddannelse er blevet orienteret om muligheden for at starte egen virksomhed, og der er endnu færre, der har modtaget undervisning i iværksætteri. Ses der udelukkende på de højere læreanstalter, viser det sig, at der er meget få danske universiteter, der har et stort udbud af fag på overbygningen og meget få tilbyder en kandidatgrad eller en MBA i iværksætteri. Der er også meget få danske universiteter, der har ressourcer til nye iværksætterinitiativer.

Danmark er placeret som et af de førende lande i verden med hensyn til den andel af nye foretagender, der er etableret gennem knopskydning, idet 48 pct. af opstartsvirksomhederne er knopskud i eksisterende virksomheder. Dette indikerer, at denne form for iværksætteraktivitet passer godt ind i dansk kultur og danske værdier. Knopskydning er ikke umiddelbart forbundet med samme store risiko som etablering af selvstændige iværksættervirksomheder, da knopskuddene ofte får adgang til moder-virksomhedens ressourcer og viden. Dette kan være årsagen til, at vækstambitionerne er næsten dobbelt så høje hos igangsættere af knopskud end hos selvstændige iværksættere. Det er en form for iværksætteraktivitet, der er værd at fremme, især fordi virksomhedstilknyttede virksomheder generelt forventer at kunne beskæftige flere ansatte end virksomheder, der er etableret af uafhængige iværksættere.

Sammenfatning etablering og udvikling af virksomheder

Styrker	Svagheder
- Etableringsrate i forhold til samlede virksomhedsbestand er forholdsvis høj - Danmark klarer sig godt med hensyn til knopskydning fra eksisterende virksomheder - Tilgængelighed til uformel kapital forholdsvis god - Stort ønske om egen virksomhed blandt befolkning - Stigning i antallet af kvindelige iværksættere	- Meget få iværksættervirksomheder skaber solide vækstforløb - Spin-offs fra viden- og forskningsinstitutioner er få - Få inkubatorer og de, der er, placerer sig dårligt/ middelmådigt ift. inkubatorer i USA, FIN, S og UK - Lille venture-kapital marked - Omfanget af lån og lånegarantier forholdsvis begrænset - Trods stort ønske om egen virksomhed realiserer kun få ønsket - Få kvindelige iværksættere - Begrænset mulighed for at modtage undervisning i iværksætteri på de danske uddannelsesinstitutioner - Forholdsvis få danskere tror, at de har de nødvendige kompetencer til at starte virksomhed
Muligheder	Trusler
- Flere kvindelige iværksættere - Flere vækstiværksættere - Forbedre rådgivningen - Forbedre undervisningen i iværksætteri	- Iværksættere kendetegnet ved manglende ambitioner - Lav risikovillighed blandt befolkningen

3.6 Regionale forskelle

Udgangspunktet for den danske strukturfondsindsats er, at hele landet i perioden 2007-2013 er støtteberettiget område under strukturfondene. Det betyder ikke, at der er behov for en ensartet strukturfondsindsats i hele landet. At der er regionale forskelle tydeliggøres neden for for hver af de fire indsatsområder, men vil blive uddybet i de operationelle programmer. Programmerne skal rumme mulighed for, at regionerne kan tilrettelægge en indsats, der imødegår de udfordringer, som den enkelte region står overfor i forhold til udviklingen af den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse.

Udvikling af menneskelige ressourcer

Generelt er arbejdskraften i Region Hovedstaden bedre uddannet end i de øvrige regioner. Ca. 35 pct. af de beskæftigede i Region Hovedstaden har en videregående uddannelse. I Midtjylland er det ca. 27 pct., mens det i de øvrige regioner er ca. 25 pct. Der er beskedne forskelle mellem de fem regioner, når man ser på de korte og mellemlange videregående uddannelser. Til gengæld har ca. 12 pct. af de beskæftigede i Region Hovedstaden en lang videregående uddannelse, hvilket er over dobbelt så mange som i de øvrige regioner.

De regionale forskelle med hensyn til videregående uddannelser opvejes i nogen grad af, at en forholdsvis stor andel af arbejdsstyrken uden for Region Hovedstaden har en erhvervsfaglig uddannelse. I alle fem regioner har ca. 30 pct. af arbejdsstyrken ikke nogen erhvervskompetencegivende uddannelse. Regionerne uden for Hovedstaden klarer sig bedre, når det handler om efter- og videreuddannelse. Nye målinger viser således, at de regionale forskelle på virksomhedernes efter- og videreuddannelsesindsats er langt mindre end de regionale forskelle på det formelle uddannelsesniveau.²⁹

Etablering og udvikling af nye virksomheder

Der er også regionale forskelle i etableringsrate og vækst i nye virksomheder. I Region Hovedstaden etableres hvert år ca. 10 nye virksomheder for hver 100 eksisterende virksomheder. I de fire øvrige regioner etableres ca. 7-8 nye virksomheder for hver 100 eksisterende virksomheder. Til gengæld skaber iværksætterne i Region Midtjylland og Region Syddanmark flere nye arbejdspladser. Fx har den gennemsnitlige beskæftigelsesvækst i Midtjyllands og Syddanmarks nye virksomheder været over dobbelt så høj som væksten i de tre øvrige regioners nye virksomheder de seneste tre år. Ser man udelukkende på vækstiværksættere, altså de iværksættere, som opnår en særlig høj vækst, er der ikke store regionale forskelle – i alle fem regioner er det kun ca. 5 pct. af de nye virksomheder, der kan karakteriseres som vækstiværksættere.³⁰

Innovation, videnopbygning og videndeling

Størstedelen af forsknings- og udviklingsaktiviteten i Danmark finder sted i de større byområder. Fx finder næsten to tredjedele af den private forskning sted i Region Hovedstaden, hvor forskningstunge erhvervsområder som biotek, medico mv. er koncentrerede. Mellem 1997 og 2003 blev den private forskning og udvikling øget med godt 65 pct. på landsplan. Fremgangen fandt sted i alle regioner, men var stærkest i Region Nordjylland som oplevede en tredobling og Region Midtjylland, hvor indsatsen blev fordoblet.

Ca. 45 pct. af virksomhederne i Region Hovedstaden har introduceret nye produkter eller serviceydelser mellem 2003-05, mens andelen er lidt lavere i de øvrige regioner. I alle fem regioner angiver over halvdelen af virksomhederne, at de ikke har introduceret nye produkter eller serviceydelser i perioden.

Virksomhedernes egen forskning er ikke den eneste kilde til innovation. Et tæt samspil med kunder, leverandører, andre virksomheder og videninstitutioner er også vigtigt for at styrke innovation i virksomhederne.

²⁹ Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel.

³⁰ En vækstiværksætter er personen bag en virksomhed, der 5 år efter etablering har mere end 5 ansatte og en omsætning på mindst 5 mio. kr. Herudover skal virksomheden have opnået en gennemsnitlig vækst i antal ansatte og omsætning på mindst 60 pct. fra etableringsåret og 5 år frem.

Næsten halvdelen af de innovative virksomheder i Region Syddanmark angiver, at samspil med videninstitutioner i regionen har haft betydning for deres innovation. I regionerne Nordjylland og Sjælland er det ca. hver tredje innovative virksomhed.

Anvendelse af ny teknologi

Opgørelser af virksomhedernes IKT-anvendelse peger på, at flere virksomheder i Region Hovedstadens anvender IKT til styring af produktion, logistik og serviceydelser end virksomheder i de øvrige regioner.

Der er også forskel på i hvor høj grad virksomhederne i de forskellige regioner anvender integrerede IT-systemer. Fx anvender en tredjedel af virksomhederne i Region Hovedstaden integreret IT, mens det kun er godt en fjerdedel af virksomhederne i Region Nordjylland.

3.7. Konklusion

Nedenstående swot-diagram tegner et generelt billede af de danske udfordringer. Udfordringerne varierer i styrke fra region til region. Alle danske regioner, herunder Bornholm, udarbejder egne analyser af interregionale forskelle m.v. til brug for deres regionale erhvervsudviklingsstrategier, som giver mere detaljerede oplysninger om forskellene.

Som det fremgår af analyserne her, kan der identificeres en række styrker og svagheder, muligheder og trusler i forhold til udviklingen af den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse i Danmark.

De danske strukturfondsmidler skal anvendes til at sikre en forstærket indsats på områder, som imødegår de identificerede trusler, og som medvirker til realiseringen af de identificerede muligheder. Og hvor der samtidig er mulighed for at gøre en forskel, under hensyntagen til strukturfondsmidlernes størrelse og den øvrige nationale indsats, jf. afsnit 2. Endvidere inddrages erfaringer fra programperioden 2000-2006.

Styrker	Svagheder
Sund samfundsøkonomi Lav ledighed Høj erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens for både mænd og kvinder Fleksibelt arbejdsmarked med –stor omsætning og mange jobåbninger Veluddannet arbejdskraft Høj etableringsrate Velfungerende IKT-infrastruktur Særlig kompetence inden for brugerdriven innovation Stort set alle virksomheder har adgang til internet Stort ønske om egen virksomhed blandt befolkning	Produktiviteten er steget forholdsvis langsomt i de sidste 15 år Lav erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens for indvandrere/efterkommere Lav vækst i iværksættervirksomheder Geografiske yderområder har forholdsvis lav vækst og lavt uddannelsesniveau Mangel på kapital - iværksættere og SMV Lav risikovillighed blandt befolkning Trods videncentre er der totalt set en forholdsvis lav grad af teknologioverførsel Begrænset mulighed for undervisning i iværksætteri på uddannelsesinstitutioner Mangel på avanceret IKT-udnyttelse i virksomheder Samarbejde mellem virksomheder og videninstitutioner ikke godt nok Hver tredje virksomhed sender ikke ansatte på efteruddannelse Mange SMV'er uden højtuddannede
Muligheder	Trusler
Styrke samspillet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner Efterudd.forløb målrettet virksomheder Bedre udnyttelse af ledelsespotentialet ved inddragelse af flere kvindelige ledere Bedre udnyttelse af arbejdskraftpotentialet i gruppen af indvandrere, seniorer og handicappede Flere højtuddannede i SMV'er Flere kvindelige iværksættere Flere vækstiværksættere Forbedre rådgivningen Forbedre undervisningen i iværksætteri Forbedre innovationskraften i virksomheder Udnytte globaliseringen offensivt til at skabe nye specialiserede job Forbedre klyngerelationer Forbedre IKT-integration i SMV'er Øge anvendelse af e-læring og teknologi-kompetencer i arbejdsstyrken	Reduktion af arbejdsstyrken/mangel på arbejdskraft pga. demografisk udvikling Arbejdskraftens uddannelsesniveau stagnerer Udflytning af arbejdspladser Nogle virksomheder og faggrupper er ikke rustede til at deltage i globaliseringen Globaliseringen medfører øget pres for kompetenceudvikling Dårligere konkurrenceevne sfa. manglende innovation og anvendelse af ny teknologi Iværksættere kendetegnet ved manglende ambitioner Lav risikovillighed blandt befolkningen

3.8. Erfaringer fra programperioden 2000-2006

Mål 3-programmet

Der er i slutevalueringen af *Mål 3-programmet* 2000 – 2006 (Socialfonden) indeholdt en række anbefalinger til perioden 2007 - 2013. Det anbefales, at programmeringen ”øger samspillet mellem Socialfonden og andre nationale strategier og rammebetingelser for vækst.” Samtidig konstateres det i evalueringen, at socialfondsprogrammet i perioden 2000 – 2006 har haft en meget begrænset relativ finansiel vægt, d.v.s. set i forhold til den nationale indsats på de samme politikområder, og at dette forhold har været mest udpræget for så vidt angår de individrettede prioriteter. Prioriteterne 1 og 2, der er rettet mod ledige, har blot svaret til ca. 1,5 pct. af de nationale udgifter til aktiv arbejdsmarkedspolitik, hvorimod prioritet 4 iværksætter i adskiller sig væsentligt herfra, idet den relative vægt har været ca. 15 pct.

Begge programmer gøres derfor nu mere direkte vækstorienteret via satsningen på fire vækstdrivere, herunder iværksætter. Samtidig vil vilkårene for at konstatere en reel merværdi af strukturfondsindsatsen blive bedre.

Slutevalueringen konstaterer også, at det er meget vanskeligt at registrere en positiv beskæftigelseeffekt af de individrettede foranstaltninger for ledige, hvorimod indsatsen for de ansatte har bidraget positivt til fastholdelse på arbejdsmarkedet og til iværksætter og haft positive effekter på deltageres kompetenceudvikling, empowerment og motivation.

Der lægges således vægt på, at socialfondsprogrammet nu orienteres tematisk i modsætning til den tidligere primært individ- og målgrupperettede tilgang.

Evalueringen anbefaler, at ligestilling indtænkes generelt ved formuleringen af programteksten. Dette sikres, eftersom ligestilling er et af de af Kommissionen fastlagte tværgående hensyn.

Endelig anbefales det at genoverveje det administrative styrings- og indberetningssystem. Starten på iværksættelsen af denne programperiode falder tidsmæssigt sammen med den danske kommunalreform og ændringerne i den danske administrative struktur, og der vil således automatisk blive ændret på programstyringen på en lang række punkter.

Mål 2-programmet

2005-evalueringen af det danske mål 2-program giver anbefalinger på en lang række områder, der bl.a. omhandler indsatsens indhold, organiseringen af indsatsen, den geografiske koncentration, informationsindsatsen og mere specifikke anbefalinger vedrørende f.eks. administration og støtteberettigelse.

I relation til den strategiske indsats er særligt anbefalingerne vedrørende indhold, geografi og organisering relevante, mens de øvrige håndteres i tilrettelæggelsen af administrationen og informationsindsatsen samt i fastsættelsen af detaljerede regler om f.eks. støtteberettigelse.

Erfaringerne fra 2000-2006 peger på indholdssiden på, at netværks- og brobygningsprojekter, sidstnævnte især mellem videninstitutioner og virksomheder, bør fremmes. Det samme gælder for projekter, der forbedrer virksomheders rammebetingelser. Derudover opfordres til en anderledes tilgang til anlægsinvesteringer, så disse altid kræves samtænkt med udviklingsprojekter. Flere af anbefalingerne drejer sig også om betydningen af og formen for kompetenceudvikling i nationalt og regionalt perspektiv. Det anbefales således at prioritere netværksskabende projekter og etableringen af kompetencecentre, at styrke det regionale udbud af kompetenceudvikling, og at anvende betydelige ressourcer på at øge arbejdsstyrkens generelle kompetenceniveau, med særligt fokus på den ufaglærte del af arbejdsstyrken. Endelig peges der på samtænkning med andre nationale indsatser og puljer og fremme af fondsoverskridende aktiviteter efter forordningsforslagernes regler om fleksibilitet mellem fondene.

Danmarks strategiske fokus på de fire vækstkilder og rammerne herfor i lov om erhvervsfremme ligger i naturlig forlængelse heraf, idet der netop fokuseres på rammebetingelser, herunder f.eks. netværk og brobygning, ligesom tilskud til enkeltvirksomheders anlægsinvesteringer søges begrænset. Dertil kommer en bedre indholdsmæssig samtænkning af de to fonde gennem opmærksomhed på alle vækstkilder under begge fonde og tilskyndelse til at udnytte reglen om fleksibilitet mellem fondene.

Med samtænkningen af de to strukturfondsprogrammer i perioden 2007-2013 og mulighederne for direkte samspil kan der lægges op til at kompetenceudviklingen sker i netværk. Det regionale uddannelsesudbud vil blive fremhævet som et indsatsområde, og både det generelle kompetenceniveau og en vis fokusering på den kortuddannede del af arbejdsstyrken, jf. VEU-udvalgets anbefalinger, vil indgå i socialfondsindsatsen.

2005-evalueringen peger på behovet for at koncentrere indsatsen i ringere stillede områder, dog kombineret med brobygning til centerområder. Dette afspejles fremover i udnyttelsen af forordningens mulighed for at støtte projekter i hele landet kombineret med det særlige yderområdehensyn i lov om erhvervsfremme.

Endelig er det med den nye administrative struktur fra 1. januar 2007 bl.a. ambitionen at følge op på det behov for et bredere regionalt perspektiv, herunder en bredere inddragelse af erhvervslivet i både strategiformuleringen og den fremtidige projektudvælgelse, som påpeges i 2005-evalueringen. Også samtænkningen med andre offentlige indsatser og puljer søges fremmet gennem organiseringen i vækstfora og etableringen

af et nyt vækstråd på statsligt niveau og et regionalpolitisk ministerudvalg.

URBAN (2000-2006)

Urban-programmet er blevet gennemført i Gellerup-Hasle-Herredsvang i den vestlige del af Århus med det formål at bidrage til at gøre området til et blivende bæredygtigt og velfungerende byområde, hvor bæredygtighed forstås i både en økonomisk og en social og kulturel forstand.

I slutevalueringen konkluderes det, at programmet har haft en høj grad af målopfyldelse og værditilvækst, hvilket tilskrives dels en vellykket borgerinddragelse, dels at der er lavet en samlet strategi for området med høje ambitioner, god koordination af indsatsen og efterfølgende opsamling, måling og evaluering af indsatsen. Programmet vurderes også at have bidraget positivt til Lissabon-strategien gennem f.eks. stimulering af iværksætterkulturen, uddannelse, IT, beskæftigelse, ligestilling og social beskyttelse i form af borgerinddragelse.

Med udgangspunkt i den socioøkonomiske analyse i kapitel 2 og det nye forordningsgrundlag, som - på grund af den begrænsede fleksibilitet mellem indsatsen under henholdsvis Regionalfonden og Socialfonden - ikke rummer samme mulighed for en helhedsorienteret indsats som forordningsgrundlaget for 2000-2006, er der valgt et delvist strategisk skift, hvor der i højere grad fokuseres på byer som vækstmotorer³¹.

Der vil dog fortsat være mulighed for at fokusere indsatsen mod svagere stillede byområder, hvor der regionalt er behov for en sådan indsats. Dette program vil således kunne bidrage med især projekter inden for iværksætteri og IKT, mens Mål 2-programmet for Socialfonden i højere grad vil kunne bidrage inden for uddannelse, beskæftigelse og borgerinddragelse (empowerment).

EQUAL

I evalueringen af programmet er det anbefalet, at man i forberedelsen af den kommende Socialfondsperiode bl.a. tager følgende i betragtning:

- 1) *At etablere mulighed for eksperimentarium, hvor afprøvning af indsatser mv. er væsentligere end en decideret beskæftigelseseffekt,*
- 2) *At arbejde med bevillingsmæssigt store og centralt styrede projekter.*
- 3) *At der sikres større fleksibilitet med hensyn til at kunne tilpasse udmøntningen af socialfondsprogrammet til ændringer i den nationale politik.*

³¹ Reference til Kommissionens Cohesion Policy and cities: the urban contribution to growth and jobs in the regions

4) *At man allerede fra starten af den kommende socialfondsperiode gennemtænker og indarbejder en informations- og mainstreamingsindsats i programmet som helhed.*

1) Hensigten med dette nye socialfondsprogram er både at opkvalificere og udvide arbejdsstyrken og i kombination med, at additionalitetsprincippet fortsat er gældende, og at den danske økonomi er inde i en højkonjunktur, vil indsatsen naturligt satse mere på at skabe forudsætningerne for fortsat vækst (eksperimentarium) end på den simple skabelse af job. Socialfondsprogrammet skal hermed understøtte udviklingen af eksemplariske metoder, gerne i form af større forsøg.

2) Der vil i programperioden 2007-2013 blive tale om, at de regionale midler samles i få og større enheder, hvilket i sig selv vil understøtte ønsket om større projekter.

3) Socialfondsprogrammet vil i perioden 2007-2013 dreje sig om en langsigtet vækstpolitik, hvor det tidligere lå tættere op ad et rent beskæftigelses hensyn og dermed var mere påvirkeligt af konjunkturerne.

4) I kapitel 4 i dette program er der oplæg til den informationsindsats, der skal ske i programgennemførelsen, og det vil i tilknytning hertil blive overvejet, hvordan også mainstreamingen kan styrkes.

De principper der lå til grund for gennemførelsen af EQUAL-programmet i perioden 2000-2006 såsom partnerskaber og empowerment, innovation og mainstreaming bør videreføres. Traditionelt gennemføres danske socialfondsprojekter af partnerskaber af forskellige aktører og organisationer, der her igennem styrkes i deres bestræbelser og interessevaretagelse. Princippet om innovation er for strukturfondene ét af de fire overordnede væksttemaer, som indsatsen er bygget op omkring. Endelig får Socialfonden en væsentlig stærkere forankring og dermed gode forudsætninger for mainstreaming med sin nære sammenhæng med de regionale vækstforas udvikling af regionale erhvervsudviklingsstrategier

Nyskabende aktioner

Nyskabende Aktioner har været et landsdækkende program, der er blevet gennemført i samarbejde mellem landets amter. Hensigten var at øge virkningen og forbedre kvaliteten af strukturfondsprogrammerne ved hjælp af afprøvning af nyskabende regionalpolitiske metoder og praksis.

Erfaringerne fra programmet viser, at det er muligt at fremme videnoverførsel til små og mellemstore virksomheder. Såvel centerområder som yderområder har stort udbytte af at indgå i projekter på tværs af regionerne. Dette samarbejde har potentiale til at skabe den nødvendige kritiske masse ved netop at gå på tværs af regionerne. Samtidig giver det bedre projekter, fordi projektpartnere med stor ekspertise har mulighed for at samarbejde i projekter, og derved også trække på fælles erfaringer.

En væsentlig del af yderområde-problematikken handler om at styrke den innovative kapacitet ved opbygning af og overførsel af viden. Ressourcerne i Nyskabende Aktioner er derfor brugt på opbygning af videnstrukturer, der kan skabe grundlag for overførsel af viden til de berørte virksomheder, men også omvendt så videninstitutionerne bedre kender behovene og ved, hvad der skal udarbejdes.

Ifølge evalueringen er de gode resultater opstået inden for områderne: Videnoverførsel og kompetenceopbygning, Innovative metoder og strukturer for regional udvikling og Innovativ brug af IKT. Især har de målrettede virksomhedsprojekter med en eller flere regionale brobygningsaktører formået at få viden ud til virksomhederne. Det viser sig i denne sammenhæng at virksomhederne er fortsat med det påbegyndte udviklingsarbejde efter gennemførelsen af projekterne.

Ex ante evaluering

Den strategiske referenceramme er blevet ex ante evalueret af konsulentfirmaet COWI (efter udbud). Evalueringen er sket på baggrund af udkast til dokumenter fra slutningen af marts/tidligt i april.

Ex-ante evalueringens sigte er at optimere allokeringen af ressourcer og at forbedre kvaliteten af programmeringen. De vigtigste elementer i ex-ante evalueringen er: *relevansen* af strategien i forhold til de identificerede behov; *effektiviteten* i forhold til sandsynligheden for at opnå de fastsatte mål; og *nyttens* i form af det sandsynlige impact i forhold til bredere sociale, miljømæssige, og økonomiske mål.

Ex-ante evalueringen har vurderet dokumenterne på basis af de fem nøgletemaer fra EU-Kommissionens arbejdsrapport om ex-ante evaluering. Dog er temaerne ”forventede resultater og effekter” og ”foreslåede implementeringssystemer” primært behandlet for så vidt angår programmerne.

Fra den sammenfattende rapport er følgende uddraget vedr. strategisk referenceramme:

”Det strategiske dokument tager afsæt i styrker, svagheder, og udfordringer i den danske økonomi, og behandler herunder anerkendte emner i den hjemlige vækst- og velfærdsdebat. Dette vurderes at være en passende tilgang, når udgangspunktet er, at Strukturfondene skal anvendes som støtte til den nationale vækststrategi. De fire indsatsområder - menneskelige ressourcer, innovation, anvendelse af ny teknologi, samt etablering og udvikling af nye virksomheder - indeholder således centrale udfordringer for den økonomiske vækst i Danmark. Den aktuelle efterspørgsel efter kvalificeret arbejdskraft åbner desuden muligheder for alle grupper på arbejdsmarkedet, herunder også de svage grupper.

Trods de relativt beskedne regionale forskelle i Danmark sammenlignet med det øvrige Europa, virker det velargumenteret at foreslå et regionalt fokus i strategien. Udgangspunktet er dels kommunalreformens ændring af eksisterende administrative strukturer og ændring af ansvars- og opgavefordelingen mellem stat, amt og kommune, dels globaliseringens indvirkning på regionerne. Denne udvikling forventes at fortsætte i den kommende strukturfondsperiode.

Strategien kobles desuden med målene i Danmarks nationale reformprogram fra 2005, som netop fokuserer på at sikre de fulde gevinster ved globaliseringen. Ligeledes afspejles regeringens globaliseringsstrategi, som på lignende vis indeholder et stort antal forslag, som understøtter de positive konsekvenser af globalisering. Her vil der klart være en synergi-effekt i forhold til hvad Strukturfondene kan bidrage til.

Strategiens fokus gør det endvidere muligt at sætte ind med kompetence-løft over for fx kortuddannede og ufaglærte, som har brug for en tilpasning i forhold til kravene fra globaliseringen, samtidigt med en produktivitsfremmende indsats overfor fx vidensarbejdere og ledere. Sidstnævnte vil desuden gennem en "pull-effekt" have en mere indirekte effekt i forhold til at sikre beskæftigelse for udsatte grupper. Det er under alle omstændigheder vigtigt, som det også er foreslået, at der ske en matching med erhvervslivets behov. Set i lyset af den demografiske udvikling, specielt udfordringen som følge af en aldrende befolkning, bør strategien afspejle vigtigheden af incitamenter (fx. fokus på et bedre arbejdsmiljø) til mindsket sygefravær samt fastholdelse af ældre på arbejdsmarkedet.

Sammenfatningen af de danske styrker og svagheder mht. til de fire vækstdrivere vurderes at være god og anvendelig, hvilket skaber en platform for programmeringen af Regionalfonden og Socialfonden, som forventes at være mere konkret med en prioritering af indsatsområder og typer af tiltag.”

Der henvises endvidere til særskilt rapport herom, samt bilag 1 hertil, der vedrører den strategiske referenceramme. Der er taget højde for ex ante evaluators bemærkninger i udarbejdelsen af den endelige version af den strategiske referenceramme.

4. Indsatsen for at fremme konkurrenceevne og beskæftigelse

Et stærkt Danmark kræver, at de enkelte regioner, byer og yderområder, hver for sig og i fællesskab er stærke. Der skal være en regional udvikling, der gør det attraktivt at bo, arbejde og drive virksomhed i hele Danmark.

Spørgsmålet er imidlertid, hvad der skal til for at skabe vækst og beskæftigelse i hele landet? Hvad skal regionerne leve af?

Lissabon-strategien og fællesskabets strategiske retningslinjer er sammenholdt med nationale politikker og indsatser, og derved er der identificeret fire områder, hvor der er behov for en ekstraordinær, strukturfondsfinansieret indsats i Danmark, samt en række tværgående hensyn. Indsatsområderne er bekræftet og uddybet i den socioøkonomiske analyse, hvor styrker og svagheder, muligheder og trusler er beskrevet i hovedtræk. I det følgende skal indsatsen konkretiseres. Et redskab hertil er erfaringerne fra programperioden 2000-2006, som også er beskrevet i hovedtræk i det forudgående afsnit.

For hvert indsatsområde arbejdes med en række overskrifter eller temaer, der tjener til at fokusere indsatsen under det enkelte indsatsområde på de udfordringer, der er størst, hvis målsætningerne fra Lissabon skal nås, jf. analysen i afsnittene 2 og 3. For hvert indsatsområde skal det være muligt at gennemføre analyser og udvikle nye metoder, så indsatsområderne kan bringes videre. I det følgende opstilles disse indsatsområder og mål herfor.

Indsatsområderne vil alle overordnet være i overensstemmelse med den målretning af midlerne mod Lissabon-strategien, som kræves i forordningsgrundlaget. Kun mindre dele af midlerne forventes anvendt uden for de forordningsbestemte øremærkningskategorier. Under Regionalfonden kan det f.eks. dreje sig om en mindre turisme- og kulturindsats. Under hensyntagen til ikke mindst yderområdernes særlige problemstillinger med stagnerede/faldende befolkning og et lavt uddannelsesniveau kan det være relevant med investeringer i disse sektorer, hvor der bl.a. er efterspørgsel efter ufaglært arbejdskraft. Der kan således ydes tilskud til fremme af natur- og kulturressourcerne som potentiale for udviklingen af bæredygtig turisme. Eksempler kunne være tilskud til projekter, der understøtter og bevarer en natur- eller kulturværdi, og til markedsføring heraf. Indikativt skønnes 87 pct. af midlerne under regionalfonden at ville blive anvendt inden for øremærkningskategorierne.

For Socialfonden vil alle midlerne blive anvendt inden for kategorierne 62, 63, 66 og 72.

Midlerne vil for hovedparten skulle anvendes til forbedring af rammebetingelser. Under forudsætning af Kommissionens godkendelse af Danmarks anmodning om udpegning af statsstøtteområder for perioden 2007-2013, gives der dog mulighed for at yde direkte støtte til enkeltvirksom-

heder under regionalfondsprogrammet på Bornholm, Langeland, Læsø, Ærø, Samsø, Lollands Kommune og de 27 småøer. Enkeltvirksomheder kan være tilsagnsmottagere under socialfondsprogrammet i det omfang tilsagnet vedrører støtte til opkvalificering eller udvidelse af arbejdsstyrken. Der lægges herved afgørende vægt på, at ”final beneficiary” ikke er virksomheden, men de menneskelige ressourcer, der deltager i et givet projektet. Støtten vil blive ydet i henhold til gældende statsstøtteregler.

I Danmark skal strukturfondene bidrage til såvel Lissabon-strategien som globaliseringsstrategien, der har som overordnet målsætning, at ”Danmark skal have en stærk konkurrencekraft, så vi fortsat hører til blandt de rigeste lande i verden.” Denne målsætning kan strukturfondsindsatsen langt fra indfri alene, men kun *bidrage til at opfylde* sammen med den øvrige indsats på nationalt, regionalt og lokalt plan.

På den baggrund er den helt overordnede målsætning for strukturfondsindsatsen, inklusiv både regionalfonds- og socialfondsindsatsen, følgende:

Danmark skal have en stærk konkurrencekraft, så vi fortsat hører til de rigeste lande i verden målt ved BNP pr. indbygger

Strukturfondsmidlernes andel af Danmarks BNP er yderst beskeden, og selv en meget vellykket strukturfondsindsats vil kun have begrænset effekt på BNP pr. indbygger. Strukturfondsindsatsen kan dog sammen med den øvrige indsats på nationalt, regionalt og lokalt plan *bidrage til at opfylde* de overordnede mål.

I det følgende opstilles målsætninger for hvert af de fire indsatsområder. Ligesom med ovenstående BNP-målsætning er det mål, som strukturfondene kun i begrænset omfang kan bidrage til at opfylde. Om målene indfries eller ej kan derfor ikke isoleret tages som udtryk for strukturfondenes effekt. I programmerne opstilles specifikke mål og indikatorer.

Tværgående hensyn

For hvert indsatsområde skal der tages tværgående hensyn ved projektudvælgelsen. I programmerne gives konkrete eksempler på projekttypen der direkte er målrettet de tværgående hensyn fx videreudvikling af vindmølleindustrien under innovation eller brobygningsaktiviteter til gavn for yderområderne.

I forbindelse med aftalen om kommunalreformen er det besluttet, at yderområderne i perioden 2007-2013 skal sikres mindst samme andel af strukturfondsmidlerne som i perioden 2000-2006. Det svarer til, at ca. 35 pct. af strukturfondsmidlerne under målet om regionale konkurrenceevne og beskæftigelse anvendes til gavn for yderområderne, jf. definition i Danmarks nationale strategiske referenceramme.

Som udgangspunkt er det op til de regionale vækstfora - med udgangspunkt i de regionale erhvervsudviklingsstrategier - at vurdere, om et projekt er til gavn for yderområderne.

Hvis et projekt ikke udelukkende er rettet mod udviklingen af yderområder, anføres det ved indstilling til Erhvervs- og Byggestyrelsen, hvor stor en andel der er rettet mod yderområderne. Andelen opgøres som en forholdsmæssig andel af det samlede projekt på grundlag af de regionale vækstforas kvalificerede skøn.

Erhvervs- og Byggestyrelsen vil til enhver tid have mulighed for at opgøre, hvor stor en del af strukturfondsmidlerne, som er tilfaldet de udpegede yderområder. Det vil ske som en del af den løbende overvågning af regionalfondsprogrammet og socialfondsprogrammet.

Erhvervs- og Byggestyrelsen har mulighed for at afvise ikke-yderområdeprojekter, såfremt den samlede udvikling i regionalfondsprogrammet og socialfondsprogrammet set under ét giver anledning hertil.

Indholdsmæssigt vil yderområderne iværksætte initiativer inden for samme indsatsområder som det øvrige Danmark, i overensstemmelse med regionens strategi for disse områder.

Der er behov for en indsats af større vægt i disse områder, hvilket den politiske aftale er udtryk for. Indsatsen ventes at blive hjulpet på vej af, at såvel virksomheder som befolkning i områderne har en større handlingskompetence og altså i højere grad vil tage del i og føle et medansvar for den regionale udvikling.

4.1. Udvikling af menneskelige ressourcer

Overordnet kan strukturfondene, især Socialfonden, styrke de menneskelige ressourcer ved at styrke arbejdskraftens kompetencer og øge beskæftigelsen. Der opstilles følgende tre overordnede mål, som strukturfondsindsatsen sammen med den øvrige indsats kan bidrage til at opfylde:

- I 2013 er beskæftigelsesfrekvensen 73,3 pct. (udgangspunkt 72,6 pct. i 2005).
- I 2013 er Danmarks høje erhvervsfrekvens forøget til 76,6 pct. (udgangspunkt 76,3 pct. i 2005).
- I 2013 deltager 30 pct. af de 25-64 årige i uddannelse inden for de seneste fire uger på opgørelsestidspunktet. (udgangspunkt: ca. 27 pct. i 2005)³²
- I 2013 deltager 45 pct. af de ufaglærte i aldersgruppen 25-64 årige i uddannelse inden for det seneste år (udgangspunkt: ca. 41 pct. i 2003).³³

³² Kilde: Eurostat Labour Force Survey

³³ Kilde: OECD, Education at a Glance

Produktiv anvendelse af menneskelige ressourcer er nøglen til øget vækst, øget beskæftigelse og større velfærd, og dermed en forudsætning for at gøre Danmark til et førende vækst-, viden- og iværksættersamfund. Ligesom medarbejderne er virksomhedernes vigtigste ressource, er befolkningen Danmarks vigtigste ressource. Udgangspunktet herfor er uddannelse og livslang læring, samt at alle tager del i arbejdsmarkedet.

Sammenfattende er der behov for en ekstra strukturfondsfinansieret indsats på områder som udbuddet af kompetencer i form af adgang til livslang læring samt ledelses- og organisationsudvikling. Endvidere er der behov for at udvide arbejdsstyrken for at sikre virksomhedernes adgang til den nødvendige arbejdskraft.

Udbuddet af kompetencer – livslang læring

I Danmark skal der tilbydes relevante videre- og efteruddannelsestilbud til alle voksne, fra kortuddannede til akademikere i overensstemmelse med virksomhedernes behov, også for at imødegå truslen fra arbejdskraftens stagnerende uddannelsesniveau. Derudover kan indsatsen gennem vejledning m.v. medvirke til at sikre, at alle får en uddannelse, også fx indvandrere og efterkommere.

Der kan på sigt blive mangel på kompetencer og risiko for flaskehalse for en lang række faggrupper. Da flaskehalsproblemer ændre sig fra kvartal til kvartal er det ikke muligt at forudsige hvilke flaskehalse, der vil være på sigt. Efteruddannelse og kompetenceudvikling bør derfor i høj grad være rettet mod udvikling af bredt anvendelige kompetencer, således at arbejdskraften bliver så fleksibel og omstillingsparat som muligt.

Ledelses- og organisationsudvikling

Det har stor betydning for, hvordan Danmark klarer sig fremover, at vi evner at udvikle og anvende ny viden, og evner at anvende vores menneskelige ressourcer på bedste vis. Det er derfor vigtigt også at have fokus på behovene for kompetence i virksomhederne, så de er i stand til at tilføre deres produktion og produkter mere viden. Der er behov for ledelses- og organisationsudvikling, hvilket bl.a. kan ske ved at få flere videnarbejdere i virksomhederne og flere kvindelige ledere.

Udvidelse af arbejdsstyrken

Virksomhederne skal have adgang til den nødvendige, velkvalificerede arbejdskraft. Inkludering i arbejdsstyrken af indvandrere og efterkommere, personer med nedsat arbejdsevne, langtidsledige, seniorer og andre med en svagere tilknytning til arbejdsmarkedet har afgørende betydning, hvis beskæftigelsen i Danmark skal øges med 60.000 personer inden 2010, og hvis konsekvenserne af den aldrende befolkning skal afværges.

4.2. Innovation, videndeling og videnopbygning

En vigtig målsætning med strukturfondsindsatsen 2007-13 er at øge innovationskraften i de danske virksomheder. Ifølge den seneste fælleseuropæiske innovationsundersøgelse Community Innovation Survey (CIS 3) kan ca. 40 pct. af de danske virksomheder betegnes som innovative, hvilket placerer Danmark på en 10. plads i EU-15 (data vedrører 1998-2000). Der opstilles følgende målsætninger, som strukturfondsindsatsen sammen med den øvrige indsats kan bidrage til at opfylde:

- I 2013 er mindst halvdelen af de danske virksomheder innovative (udgangspunkt 40 pct. i dag (CIS 1998-2000))
- I 2013 er Danmark blandt de 5 mest innovative lande i EU (målt ved andel innovative virksomheder jf. CIS ovenfor). (udgangspunkt: nr. 9 i dag (CIS 1998-2000)).

Den regionale innovationskapacitet - fornyelse, viden og kreativitet - har stor betydning for samfundets og erhvervslivets fortsatte udvikling. Udfordringen består i at besidde en særlig evne til at kunne skabe, formidle og ikke mindst anvende viden på en unik måde. Udfordringen tages op ved at forbedre samspillet mellem erhvervsliv og videninstitutioner og på tværs af virksomheder, herunder på tværs af grænserne, og ved at styrke virksomhedernes evne til at omsætte ny viden til nye produkter, serviceydelser og andre konkurrencefordele, jf. de identificerede muligheder og trusler.

Flere virksomheder begynder at arbejde struktureret med innovation, men en stor del af de danske virksomheder, især de helt små, har ingen eller kun sporadiske innovationsaktiviteter. Aktiviteterne i de innovative virksomheder er i høj grad brugerdrevne, dvs. inspireret af kunder, leverandører eller forbedringer foretaget af egne medarbejdere. Danmark har kompetencer inden for den form for innovation, men indsatsen skal systematiseres i virksomhederne, hvis det nødvendige innovationsflow skal oprettholdes.

Desuden er det fortsat også vigtigt at understøtte den forskningsbaserede innovation. Kun relativt få virksomheder indgår i samarbejder med viden- og uddannelsesinstitutioner. Samspillet mellem erhvervslivet og forskningsverden er nødvendigt, hvis den forskningsbaserede innovation skal øges.

Sammenfattende er der således behov for at fokusere på den regionale innovationskapacitet, samspillet virksomheder imellem og mellem virksomheder og videninstitutioner, herunder det samspil der sker i klynger. Innovationsaktivitet fordrer også at virksomhederne har evnen til at hjemtage og udnytte ny viden, herunder fra udlandet.

Udvikling af regional innovationskapacitet

Danmark skal kunne måle sig med de bedste i verden, når det gælder samspillet mellem virksomheder og videninstitutioner. Flere virksomheder skal have hurtigere og nemmere adgang til viden, som de kan bygge ind i deres produkter, serviceydelser og produktion, og udvikle den brugerdrevne innovation.

Samspil med videninstitutioner og mellem virksomheder, herunder i klynger

Samspil mellem virksomheder er mere udbredt end med videninstitutioner, og dermed synes selve tanken om videnspredning og videndeling at være plantet hos de danske virksomheder. Det gælder dog også for Danmark, at en stor del af virksomhederne er kendetegnet ved, at de hovedsageligt konkurrerer på omkostning og pris frem for nytænkning og nyskabelse³⁴. Strukturfondene kan gøre en forskel ved at være det kit der skaber sammenhængen mellem velfungerende institutioner og virksomhederne. Ikke mindst virksomhederne i yderområderne.

Evnen til at udnytte viden

Det er væsentligt, at virksomhederne evner at hjemtage og udnytte ny viden. Dette indebærer at der i virksomheden er en langsigtet strategi for innovation og forretningsudvikling, og at virksomheder samarbejder med videninstitutioner og er i stand til at kombinere viden om bl.a. teknologi, marked, design m.v. Det er også vigtigt, at ledelsen i virksomhederne kan motivere til og virkeliggøre innovative ideer.

4.3. Anvendelse af ny teknologi

Anvendelse af ny teknologi kan være en væsentlig kilde til at styrke virksomhedernes konkurrencekraft. Indsatsområdet dækker i princippet over en meget bred vifte af teknologier, heriblandt IKT, materialeteknologi og nanoteknologi. Datamæssigt findes der kun gode indikatorer for udbredelsen af IKT. Danmarks Statistik offentliggør flere mål for virksomhedernes IKT-anvendelse, heriblandt følgende fem indikatorer (for virksomheder med mindst 10 ansatte): Andel virksomheder, der bruger e-læring, andel virksomheder med bredbåndsforbindelse til internet, andel virksomheder med egen hjemmeside, andel virksomheder, der har afgivet ordrer via internet, og andel virksomheder, der har modtaget ordrer via internet). Det simple gennemsnit af disse fem indikatorer var i 2005 56 pct. Der opstilles følgende målsætning, som strukturfondsindsatsen sammen med den øvrige indsats kan bidrage til at opfylde:

- I 2013 er den gennemsnitlige IKT-anvendelse i dansk erhvervsliv mindst 75 pct. (udgangspunkt: 56 pct. i 2005).

³⁴ Kilde: Inside Consulting & Oxford Research (2004). Brugerdreven innovation i dansk erhvervsliv, rapport udarbejdet for Danmarks Erhvervsråd

Et vigtigt element i Danmarks målsætning om at blive verdens mest konkurrencedygtige samfund i 2015 er, at Danmark skal blive bedst til at anvende ny teknologi. Den nye teknologi, som udvikles som følge af innovation her i landet eller i andre lande, skal ud i virksomhederne og bringes i anvendelse og derved forbedre virksomhedernes konkurrenceevne. Produktionsvirksomheder der med succes opretholder produktion i Danmark gør det ofte ved brug af avancerede robotter. Små virksomheder kan begå sig på det globale marked ved brug af informations- og kommunikationsteknologi. Teknologierne har en vidtrækkende betydning på tværs af sektorer - blandt borgere, i virksomheder og i den offentlige sektor. Anvendelse af ny teknologi i alle former, også energiteknologi, har afgørende betydning for virksomhedernes konkurrenceevne.

Danmark står forholdsvist stærkt inden for grundlæggende IKT-anvendelse og på de områder, som er de primære forudsætninger for virksomhedernes grundlæggende IKT anvendelse, herunder medarbejdernes IKT-kompetencer og infrastrukturens udbredelse. De danske virksomheders grundlæggende IKT anvendelse varierer dog med geografisk beliggenhed og virksomhedsstørrelse, hvor anvendelsen daler med størrelse og afstand til metropoler. Den territorielle tilknytning har også betydning for borgernes brug af internet og computer både på arbejdspladsen og privat, hvor borgere bosat i yderområder er kendetegnet ved lavere anvendelse.

Sammenfattende er det vigtigt at give adgang til viden om anvendelse af ny teknologi i bred forstand, herunder også IKT, sikre en god infrastruktur og fremme digitalisering.

Adgang til viden om ny teknologi

Som følge af innovationsaktivitet udvikles en række nye teknologier. Men disse nye teknologier, når ikke altid frem til anvendelse i fx virksomhederne – og slet ikke de små virksomheder – i et tempo, som man kunne ønske. Ikke kun IKT men også andre former for ny teknologi skal bringes i anvendelse i virksomhederne

Infrastruktur

Indsatsen inden for infrastruktur skal fokusere på både IKT infrastruktur og infrastruktur i bredere forstand bl.a. i form af teknologioverførselsenheder.

Digitalisering

Strukturfondene skal bidrage til at skabe en sammenhængende offentlig sektor, der er til gavn for borgere og erhvervsliv gennem digitalisering. It og digitale services skal fremme effektivitet og produktivitet i den offentlige sektor.

Tilsvarende skal der skabes vækst og beskæftigelse i dansk erhvervsliv ved at gøre it-anvendelsen i dansk erhvervsliv mere avanceret og udbytterig og ved at sikre de danske it-erhverv får gode muligheder for at skabe værdi.

4.4. Etablering og udvikling af nye virksomheder

Ifølge regeringens globaliseringsstrategi er Danmark på niveau med de bedste lande, når det gælder nyetableringer af virksomheder pr. år. Problemet er, at alt for få af de nye virksomheder for alvor formår at skabe vækst. Kun ca. 5 pct. af de danske iværksættere får hurtigt en høj vækst i omsætningen eller beskæftigelsen inden for de første år – dvs. udvikler sig til vækstiværksættere. I de førende lande er det tre gange så mange.

Strukturfondene kan både påvirke antal nyetableringer og væksten i nye virksomheder. Der opstilles følgende to overordnede mål, som strukturfondssindsatsen sammen med den øvrige indsats kan skal bidrage til at opfylde:

- I 2013 er etableringsraten i Danmark fastholdt på mindst samme niveau som i dag³⁵(udgangspunkt: 8,5 pct. i 2003).
- I 2013 er andelen af iværksættere, som udvikler sig til vækstiværksættere³⁶ forøget til 13 pct. (udgangspunkt: ca. 5. pct. i 2003).

Iværksætterne skaber vækst i Danmark. De skaber nye arbejdspladser og bidrager til innovation og konkurrence og holder dermed det etablerede erhvervsliv til ilden. Såvel for den enkelte som for samfundet som helhed er det derfor af afgørende betydning for den fremtidige vækst, at der skabes de bedst mulige rammer for at skabe nye virksomheder og udvikle nye produkter.

Hvis Danmark skal blive en bedre iværksættation kræves et todelt fokus på både rammevilkår og kultur.

Danmark er ved at opbygge en velfungerende iværksætterinfrastruktur, men sammenlignet med de bedste iværksætterlande er der et stykke vej endnu. Danmark har ikke samme udbud af startfaciliteter, når det gælder inkubatorer, rådgivningsnetværk og finansielle instrumenter, der kan føre til etablering og vækst af nye virksomheder. Til trods for at der startes mange nye virksomheder i Danmark, er det således kun relativt få af de nye virksomheder, der formår at skabe et solidt vækstforløb. Der kan således være behov for at forbedre rammerne for vækst, så det bliver lettere at udnytte nye idéer kommercielt og drive virksomhed med så små administrative byrder som muligt.

En stor del af den danske befolkning har lysten til at starte egen virksomhed, men bliver tilbageholdt af en manglende risikovillighed. Danskerne

³⁵ Opgøres på årsbasis skal i gennemsnit ca. 10 pct. af samtlige virksomheder være nye virksomheder

³⁶ En vækstiværksætter er personen bag en virksomhed, der 5 år efter etablering har mere end 5 ansatte og en omsætning på mindst 5 mio. kr. Herudover skal virksomheden efter sine 5 første leveår have opnået en vækst i antal ansatte og omsætning på mindst 60 pct.

er bange for at lide økonomiske tab, og for at livet som iværksætter skal kræve for megen tid og energi. Desuden mener en stor del af danskerne, at de ikke besidder de nødvendige kompetencer. Disse kan blandt andet tillæres via uddannelsessystemet, men her halter Danmark bagefter førende iværksætterlande.

Regeringen arbejder på en lang række områder, hvor strukturfondene ikke skal bidrage: Ved at ændre love og regler, skattesystemet og andre incitament. Strukturfondene skal fokuseres på at sikre den rette infrastruktur i form af adgang til offentlig og privat rådgivning, adgang til risikovillig kapital og fremme iværksætterkompetencer og -værdier.

De rette rammebetingelser skal også være der efter den første skrøbelige etableringsfase. Det sker også gennem udvikling af virksomhedernes menneskelige ressourcer (medarbejder og ledelsesudvikling), innovation og hjælp til anvendelse af nye teknologi.

Offentlig og privat rådgivning

At bringe en god idé til en god forretning er ofte et stort og omfattende arbejde, der, ud over kapital, kræver god og nem adgang til viden, råd og vejledning.

Strukturfondsmidlerne skal sikre flere iværksættere, at flere overlever de første svære år, og at iværksætterne hurtigt kommer ind i et vækstforløb.

Finansiering til iværksættere

Adgang til kapital skal ikke være en barriere for at skabe flere iværksættere – og for at få flere vækstiværksættere. Der skal således være mulighed for at benytte finansieringstekniske redskaber.

Iværksætterkultur og -kompetencer

Fundamentet for en stærk iværksætterkultur skal allerede lægges i uddannelserne. Strukturfondene kan medvirke til, at alle i løbet af deres uddannelse konkret får mulighed for at arbejde med idéudvikling, og at alle studerende på de videregående uddannelser skal have tilbud om at tage kurser og fag i innovation og iværksætteri.

5. Programmering, finansiering og koordinering

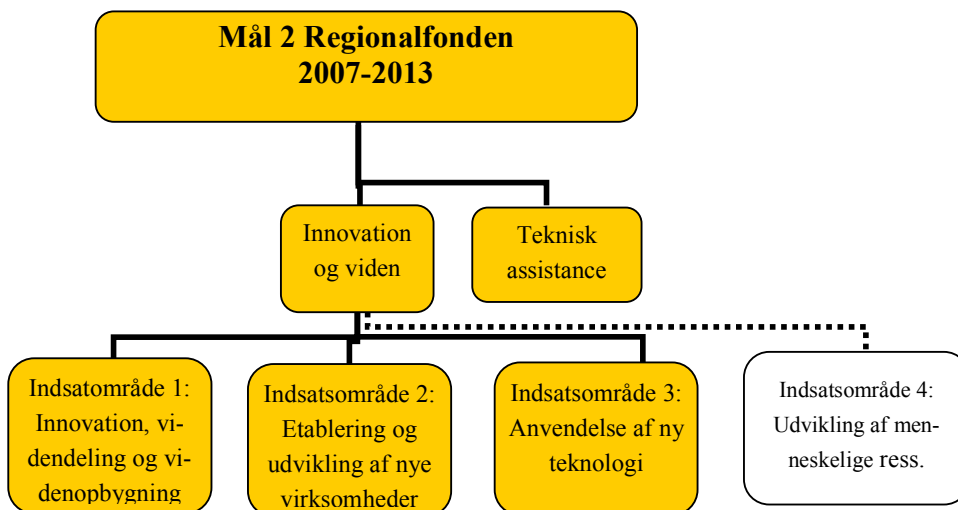
Den danske strukturfondsindsats vil som det fremgår af de forudgående afsnit blive koncentreret om indsatsområderne innovation, videndeling og videnopbygning, etablering og udvikling af nye virksomheder, anvendelsen af ny teknologi og udviklingen af menneskelige ressourcer.

De fire indsatsområder er som udgangspunkt relevante for såvel socialfondsindsatsen som regionalfondsindsatsen. Som det fremgår nedenfor, vil tyngden dog være forskellig i de operationelle programmer.

Danmark vil alene udarbejde ét regionalfondsprogram og ét socialfondsprogram. I forlængelse af afsnit 4 kan indholdet af programmerne sammenfattes i figurene neden for. Den strategiske referenceramme beskriver alene en overordnet strategisk ramme. Strategien konkretiseres i programmerne og ikke mindst i de regionale erhvervsudviklingsstrategier og handlingsplaner, som de regionale vækstfora skal udarbejde. Den strategiske referenceramme skal således ikke fastlægge indsatsen i detaljer, det kan alene ske regionalt.

Udover de prioriteter og indsatsområder som analyserne har resulteret i kommer også en prioritet til teknisk assistance for hvert program, som indeholder medlemsstaternes varetagelse af opgaver vedrørende administration, overvågning, informationsaktiviteter, evaluering og kontrol.

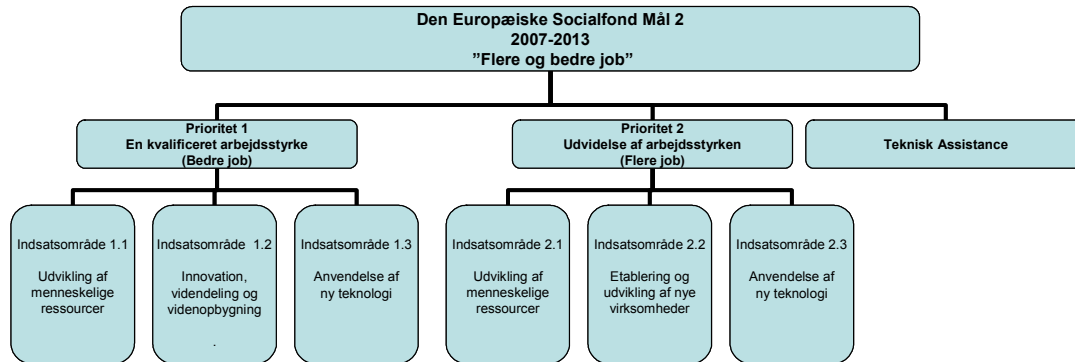
Skematisk ser regionalfondsprogrammet således ud:

Det er hensigten, at indsatsen skal forstærke den danske indsats for vækst og beskæftigelse dér, hvor strukturfondsmidlerne er særligt egnede hertil. Indsatsen vil således sætte ind på udvalgte områder, hvor den ikke vil erstatte, men supplere, allerede vedtagne offentlige indsatser.

Figuren oven for illustrerer, at tre af de fire vækstdrivere, nemlig innovation, iværksætteri og anvendelsen af ny teknologi bliver konkrete indsatsområder i det kommende Regionalfondsprogram. Hvad angår vækstdriveren menneskelige ressourcer, er det vurderingen, at dette indsatsområde naturligt hører hjemme under Socialfonden.

Skematisk ser socialfondsprogrammet således ud:

Finansieringsplaner og fordeling af midler

I henhold til forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser fremgår det nedenfor, hvordan strukturfondsmidlerne under regionalfondsprogrammet fordeles pr. år.

Finansieringstabel for den nationale strategiske referenceramme - indikativ årlig fordeling på fond og program (i euro, årets priser)

Indexation (art. 18(1)) as of 2004

		EU-bidrag							
Program	Fund	Total	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ERDF and CF									
Program	ERDF	254.788.620	34.272.116	34.957.558	35.656.709	36.369.843	37.097.240	37.839.185	38.595.969
ESF									
Program	ESF	254.788.619	34.272.115	34.957.558	35.656.709	36.369.844	37.097.240	37.839.185	38.595.968
TOTAL alle fonde 2007-2013		509.577.239	68.544.231	69.915.116	71.313.418	72.739.687	74.194.480	75.678.370	77.191.937
Total ERDF		254.788.620	34.272.116	34.957.558	35.656.709	36.369.843	37.097.240	37.839.185	38.595.969
Total CF		0	0	0	0	0	0	0	0
Total ESF		254.788.619	34.272.115	34.957.558	35.656.709	36.369.844	37.097.240	37.839.185	38.595.968
EAFRD		0	0	0	0	0	0	0	0
EFF		0	0	0	0	0	0	0	0

Strukturfondsmidlerne vil blive fordelt på de seks regionale vækstfora efter følgende fordelingsnøgle:

- 90 pct. af midlerne (ekskl. teknisk assistance) fordeles som en beløbsramme til de seks vækstfora efter følgende socioøkonomiske kriterier:
 - a. Regionens andel af det samlede indbyggertal i Danmarks yderområder (vægt 45 pct.)

- b. Regionens andel af det samlede indbyggertal i Danmark (vægt 40 pct.)
- c. Regionens andel af det samlede antal ledige i Danmark (vægt 10 pct.)
- d. Regionens andel af det samlede antal personer uden erhvervskompetencegivende uddannelse i Danmark (5 pct.)
- 10 pct. af midlerne (ekskl. teknisk assistance) fordeles til vækstfora efter konkurrence.

Af hensyn til fleksibiliteten har økonomi- og erhvervsministeren adgang til at omfordele midlerne løbende under forudsætning af, at dette sker i overensstemmelse med de gældende forordninger og programmer. Fordelingen af midlerne mellem de enkelte regioner sker under iagttagelse af gældende aftaler, herunder aftalen om kommunalreformen, hvorefter det skal sikres, at yderområdernes andel af EU-midlerne bliver mindst den samme som i dag. Herudover kan fordelingen ske på forskellige geografiske enheder og/eller kvalitative indsatsområder. Overvågningsudvalget vil blive orienteret ved en omfordeling af midlerne.

Konkurrenceudsat pulje

Inden for rammerne af den strategiske referenceramme og strukturfundsprogrammerne udvælger Danmarks Vækstråd med udgangspunkt i de regionale vækstforas erhvervsudviklingsstrategier og handlingsplaner temaer for den konkurrenceudsatte pulje, der omfatter 10 pct. af de strukturfondsmidler, som tilfalder Danmark under målet om ”regional konkurrenceevne og beskæftigelse”. Temaerne, der ligger inden for rammerne af de operationelle strukturfundsprogrammer under målet om ”regional konkurrenceevne og beskæftigelse”, vil blive udbudt årligt og afspejle aktuelle erhvervspolitiske udfordringer.

Midlerne fordeles til de bedste og mest perspektivrige initiativer efter nærmere fastsatte kriterier. Afgørelse om tildeling af midler fra den konkurrenceudsatte pulje træffes af økonomi- og erhvervsministeren efter indstilling fra de regionale vækstfora og efter høring af Danmarks Vækstråd. Ministeren kan henlægge opgaven til Erhvervs- og Byggestyrelsen.

5.1. Koordinering med andre EU-politikområder

Strukturfondsindsatsen skal koordineres med indholdet i andre fællesskabsstøtteordninger, herunder akse 3 under Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og bæredygtig udvikling af fiskeriområder under Den Europæiske Fiskerifond. Kriterierne for afgrænsning til disse programmer anføres i de operationelle programmer.

Derudover skal der sikres konsistens og sammenhæng med EU's syvende rammeprogram for forskning og udvikling samt rammeprogrammet for konkurrencedygtighed og innovation.

Programmer under Den Europæiske Landbrugsfond og Den Europæiske Fiskerifond

Som hovedprincip begrænses indsatsen under dette program ikke af mulighederne under programmerne for henholdsvis Den Europæiske Landbrugsfond og Den Europæiske Fiskerifond. Indsatsen under fondene skal supplere hinanden, så samspillet mellem fondene optimeres.

Projekter med aktiviteter, som er støtteberettigede under flere forordninger, vil således i nogle tilfælde kunne opnå tilskud fra flere fonde. For så vidt angår tilskud til bæredygtig udvikling af fiskeriområder, bestemmer fiskerifondsforordningen dog, at kun én fond må støtte.

Der kan ikke opnås tilskud fra flere fonde til samme *udgift* under et projekt³⁷. Hvor et projekt eller dele deraf er støtteberettiget under flere fonde, vil der derfor blive etableret administrative procedurer, som sikrer mod dobbeltfinansiering.

Programmerne er overordnet forskellige med hensyn til sektormæssig bredde og projekternes fokus. Mål 2-programmerne har ingen sektorbegrænsning og støtter forbedrede rammebetingelser for erhvervslivet under ét, mens landdistriktsprogrammet som udgangspunkt støtter fødevarer- og skovsektoren. Programmet støtter desuden enkeltvirksomheder inden for sektoren. Tilsvarende er indsatsen under Fiskerifonden hovedsageligt rettet mod fiskerisektoren. I de følgende afsnit beskrives, hvordan indsatsen under fondene vil supplere hinanden, med særlig vægt på tilfælde, hvor fondene retter sig mod nært tilgrænsende områder.

Landdistriktsprogrammet

Landdistriktsprogrammet opererer inden for tre felter:

1. Styrket konkurrencekraft i fødevarer- og skovsektoren
2. Bedre miljø og natur
3. Bedre levevilkår og job i landdistrikterne

Styrkelsen af konkurrencekraften i fødevarer- og skovsektoren vil ske gennem hovedtyperne 1) direkte tilskud til enkeltvirksomheder og 2) samarbejdsprojekter. Første hovedtype kan alene støttes under landdistriktsprogrammet, da enkeltvirksomheder ikke kan være støttemodtagere under mål 2-programmet, dog med visse undtagelser.

For samarbejdsprojekter kan der derimod godt være sammenfald mellem støttemodtagere. Retter projektet sig bredt mod rammebetingelser i regionen, vil det være mest oplagt at søge tilskud under Regionalfondens. Retter projektet sig bredt mod kompetenceudvikling i regionen, vil det være

³⁷ Jf. artikel 54(5) i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden

mest oplagt at søge tilskud under Socialfonden. Falder projektets formål mere snævert inden for fødevare- og skovsektoren, og deltager der mindst én fødevarevirksomhed eller jordbrugsbedrift i projektet, vil der kunne søges tilskud under Landbrugsfonden. Afhængigt af projektets karakter vil der i visse tilfælde kunne opnås tilskud fra begge fonde. I praksis vil dette indebære, at projektet opdeles i delprojekter, der opfylder betingelserne under de enkelte fonde. Sådanne projekter vil således skulle lave flere ansøgninger, og delprojektet vil under den pågældende fond blive betragtet som et afgrænset projekt.

Projekter med deltagelse af fødevarevirksomheder vil således kunne opnå tilskud under mål 2-programmet³⁸. Det kan f.eks. være projekter af overvejende regionalfondslignende karakter, hvori der indgår fødevarevirksomheder, f.eks. samarbejde om innovation mellem viden- og uddannelsesinstitutioner og virksomheder, hvor en eller flere fødevarevirksomheder deltager i kraft af sin regionale tilknytning snarere end sin sektortilknytning eller projekter rettet mod opkvalificering.

Ad 2)

På miljø- og naturområdet ydes der under landdistriktsprogrammet fortrinsvis arealbaseret støtte til jordbrugere, der påtager sig forpligtelser i forhold til beskyttelse og opgradering af miljø og natur og dermed bidrager til opfyldelse af Vandmiljøplan 3 og til NATURA 2000-indsatsen. I forlængelse af landdistriktsprogrammets fokus på blandt andet NATURA 2000-indsatsen findes det også naturligt i regionalfondsprogrammet at nedtone NATURA 2000-muligheden i regionalfondsforordningens artikel 5(2)b.

Da der ikke afsættes særskilte midler til NATURA 2000-indsatsen under regionalfondsprogrammet, vil projekter med elementer af miljø- og naturbeskyttelse primært have fokus på innovation, og der forventes ikke direkte sammenfald på dette område. Socialfonden kan ikke yde tilskud til denne type projekter.

Ad 3)

En hjørnesteen i indsatsen under landdistriktsprogrammet for at skabe flere job i landdistrikter er støtte til etablering af mikrovirksomheder. Dette sker i form af direkte tilskud til enkeltvirksomheder og kan dermed under regionalfondsprogrammet alene ske i visse statstøtteområder. Der vil i disse tilfælde administrativt ske en koordinering af indsatsen, jf. nedenfor, ligesom der vil blive etableret administrative procedurer, som sikrer mod dobbeltfinansiering.

På andre områder vil der være nogle få aktiviteter, som er støtteberettigede under flere programmer. Det gælder for IKT-infrastruktur og visse tu-

³⁸ Fødevarevirksomheder vil i givet fald skulle være omfattet af Danmarks notifikation af statsstøtte jf. afsnit 3.2.1.

rismeaktiviteter. Da der under regionalfondsprogrammet som hovedregel ikke findes tilskudsmuligheder for turistvirksomheder, som går videre end andre branchers muligheder, vurderes sammenfaldet på turismeområdet at være begrænset til indsatser rettet mod fremme af naturværdier og udvikling af nye former for turisttjenester.

Landdistriktsprogrammet har derudover fokus på forbedring af levevilkårene i landdistrikterne. Disse er forordningsmæssigt udelukket fra støtte under regionalfondsprogrammet. Indsatsen for at forbedre yderområdernes attraktivitet ud fra et bosætningsperspektiv vil derfor finde sted inden for landdistriktsprogrammet og supplere væksttilgangen til forbedring af yderområdernes vilkår under regionalfondsprogrammet.

Med hensyn til den administrative koordinering vil der blive fastlagt en arbejdsdeling mellem de lokale aktionsgrupper, som indstiller til staten om en del af midlerne under landdistriktsprogrammet, og de regionale vækstfora, som indstiller til staten om strukturfondsmidlerne. I forbindelse med udarbejdelsen af landdistriktsprogrammet 2007-13 vil der blive fremlagt en model for koordineringen mellem vækstfora og den erhvervsrettede indsats i akse 1 og akse 3 i landdistriktsprogrammet.

Fiskerifondsprogrammet

I Fiskerifondsprogrammet falder indsatsen inden for fire hovedområder:

1. Foranstaltninger til tilpasning af EU-fiskerflåden
2. Akvakultur, forarbejdning og afsætning
3. Foranstaltninger af kollektiv interesse
4. Bæredygtig udvikling af fiskeriområder

Ad 1)

Fiskerifonden kan bidrage til tilpasning af fiskerikapaciteten og fiskeriindsatsen, bl.a. gennem oplægning, ophugning eller modernisering af fiskerfartøjer. Derudover kan der f.eks. ydes tilskud til forskellige socioøkonomiske foranstaltninger inden for fiskeriet, f.eks. med henblik på omskoling. I det omfang indsatsen under det danske fiskerifondsprogram åbner mulighed for diversificeringsaktiviteter, der opfylder kravene i regionalfondsprogrammet, vil der kunne opnås tilskud fra både Regionalfonden og Fiskerifonden. Derudover kan der under socialfondsprogrammet fx kunne ydes tilskud til forskellige socioøkonomiske foranstaltninger inden for fiskeriet, fx med henblik på omskoling. Aktiviteter, der alene vedrører fiskere eller fiskeriet, vil blive støttet under fiskerifondsprogrammet.

Ad 2)

Fiskerifonden kan bidrage til en række typer af investeringer inden for akvakultur, forarbejdning og afsætning, herunder støtte til indførelse af miljøvenlige metoder. Der kan være sammenfald med støtteberettigede aktiviteter under Regionalfonden, men da fiskerifondstilskuddet ydes til

enkeltvirksomheder, vil sammenfaldet kun kunne ske i visse statsstøtteområder. Der vil for disse områder blive etableret administrative procedurer, som sikrer mod dobbeltfinansiering.

Ad 3)

Med hensyn til aktiviteter af kollektiv interesse kan Fiskerifonden blandt andet yde tilskud til havnefaciliteter og markedsudvikling, men også forskellige former for samarbejde, herunder partnerskaber mellem forskere og operatører inden for fiskerisektoren. Derudover støttes pilotprojekter, der går ud på at erhverve og udbrede ny teknisk viden. Projekterne vil sandsynligvis i visse tilfælde kunne støttes under indsatsområderne *innovation, videndeling og videnopbygning og anvendelse af ny teknologi* under mål 2-programmet.

Afgrænsningen foretages ved, at projekter, der kommer fiskeri- og akvakultursektoren til gode, gennemføres under fiskerifondsprogrammet. Er der tale om samarbejdsprojekter eller projekter, hvis kollektive formål rækker ud over fiskeri- og akvakultursektoren eller på anden måde involverer andre sektorer, kan der eventuelt laves en projektopdeling på brancher eller sektorer. Hvis dette ikke er muligt, vil der administrativt blive foretaget en konkret vurdering af, hvilken fond og program der bedst vil kunne understøtte projektets formål.

Ad 4)

For foranstaltninger i fiskeriområder, som i henhold til de enkelte forordninger er støtteberettigede fra flere fonde, skal det i henhold til fiskerifondsforordningens artikel 44 (6) fastlægges ved programmeringen, hvilke foranstaltninger der er støtteberettigede under dette program, og hvilke der støttes under andre fællesskabsinstrumenter.

Aktiviteter til fremme af bæredygtig udvikling af fiskeriområderne, som er støtteberettigede under fiskerifondsprogrammet, kan derfor ikke modtage tilskud fra Socialfonden, Regionalfonden eller Landbrugsfonden. Foranstaltningerne i fiskeriområder er i nogen grad sammenfaldende med initiativer under Regionalfonden.

Afgrænsningen foretages ved, at foranstaltningerne støttet under Fiskerifonden skal vedrøre fiskeri- og akvakultursektoren. Sådanne projekter kan derfor ikke støttes af Regionalfonden.

Afgrænsningen mellem fondene udelukker dog ikke iværksættelse af tværgående projekter, der indeholder aktiviteter til opfyldelse af samme overordnede formål, men hvor de enkelte aktiviteter er støtteberettiget under forskellige fonde.

For sådanne tværgående projekter foretages en opdeling i delprojekter med henblik på en adskillelse af projektaktiviteterne mellem fondene. Er dette ikke muligt, vil der administrativt blive foretaget en konkret vurde-

ring af, hvilken fond og program der bedst vil kunne understøtte projektets formål.

Med hensyn til den administrative koordinering vil der blive fastlagt procedurer for koordination mellem de lokale grupper, der indstiller om anvendelse af fiskerifondsmidlerne, og de regionale vækstfora.

EU's syvende rammeprogram for forskning og udvikling

EU's syvende rammeprogram indeholder fire programmer. Programmet *samarbejde* skal udbygge forbindelserne mellem industrien og forskningen inden for en tværnational ramme, inden for temaer som bl.a. sundhed, fødevarer, IKT, energi og miljø. Strukturfondsindsatsen i Danmark skal komplementere den indsats, således at også SMV'er, som ikke har kræfter til at deltage i omfattende, tværnationale projekter, kan få et skub og den nødvendige hjælp til at arbejde med forskning, i samarbejde med videninstitutioner etc. Tilsvarende skal strukturfondsindsatsen også kunne understøtte forskning på videninstitutionerne og investeringerne i den forbindelse, svarende til fokus i programmet *kapacitet*, men hvor rammeprogrammet favner bredt, skal strukturfondsindsatsen alene understøtte sådanne projekter, hvis det sker med udgangspunkt i den regionale erhvervsudviklingsstrategi.

Strukturfondsindsatsen vil således komplementere rammeprogrammet for forskning og udvikling på det virksomheds- og praksisnære område, men vil ikke understøtte grund/frontlinjeforskning og således ikke bevæge sig ind på emnet for særprogrammet *Ideer*, tilsvarende gælder for *mennesker*, som kun mere indirekte vil blive påvirket gennem den danske strukturfondsindsats.

”Regions of knowledge”-programmet under rammeprogrammet til fremme af regionale forsknings-drevne klynger kan være et væsentligt bidrag til udvikling af samspillet mellem forskningsinstitutioner. Virksomheder og regionale og lokale myndigheder.

Administrativt vil koordinationen blive sikret gennem videninstitutionernes tilstedeværelse i de regionale vækstfora, som indstiller regionalfondsprojekter til Erhvervs- og Byggestyrelsen, jf. kapitel 6.

EU's rammeprogram for konkurrencedygtighed og innovation

CIP-forordningen forventes først vedtaget 29. juni 2006, hvorfor en stor del af planlægningen af den konkrete indsats under rammeprogrammet udestår. Erhvervs- og Byggestyrelsen står for koordination af indsatsen og har sammen med Videnskabsministeriet, Energistyrelsen og Miljøstyrelsen det overordnede ansvar for den danske indsats. Indsatsen finder sted på områderne iværksætter og innovation, IKT, energi og miljø.

Der er sket en faglig koordinering af den kommende CIP-indsats under CIP-rammeprogrammet og mål 2-programmet for Regionalfonden, hvilket uddybes i programmet.

Life+

Miljøministeriet, som er ansvarlig for Life+ i Danmark, har bidraget til den socioøkonomiske analyse i kapitel 2 og indholdet i kapitel 3 med henblik på størst mulig integration af indsatser under den kommende Life+-forordning. Forordningen er endnu ikke vedtaget.

Udmøntningen af den danske handlingsplan for Life+ vil ske gennem nationale handlingsplaner. Ved udarbejdelse af disse handlingsplaner, som sker i samarbejde med Kommissionen, vil Miljøministeriet tage højde for indholdet i andre relevante EU-politikker, herunder strukturfondsprogrammerne.

Koordinering mellem social og regionalfondsprogrammet

Indsatsen inden for udviklingen af de menneskelige ressourcer vil fortrinsvis finde sted under mål 2-programmet for Socialfonden. Af hensyn til strukturfondsindsatsens samlede effekt er det afgørende, at indsatsen under de to programmer supplerer og komplementerer hinanden. Afhængigt af projektets karakter vil der i visse tilfælde kunne opnås tilskud fra begge fonde. I praksis vil dette indebære, at projektet opdeles i delprojekter, der opfylder betingelserne under de enkelte fonde. Sådanne projekter vil således skulle lave flere ansøgninger, og delprojektet vil under den pågældende fond blive betragtet som et afgrænset projekt, idet samme udgift ikke kan støtte begge fonde. Det forhold at såvel regional- som socialfondsprojekter indstilles af regionale vækstfora vil fremme koordineringen.

6. Partnerskabet, organisering og implementering

6.1. Ny organisering af den regionale erhvervspolitiske indsats

Danmark står over for en omfattende reform af den administrative struktur, kommunalreformen. Reformen træder i kraft den 1. januar 2007, samtidig med at den nye strukturfondsperiode begynder. Det tidsmæssige sammenfald mellem EU-strukturfondsperiodens og den danske kommunalreforms ikrafttræden pr. 1. januar 2007 har givet en særlig mulighed for at skabe en bedre sammenhæng mellem den danske EU-finansierede, den nationalt finansierede og den regionalt og lokalt finansierede indsats for vækst og beskæftigelse, både politisk (indholdsmæssigt), geografisk og administrativt.

På indholdssiden er det ønsket, at den danske EU-finansierede, den nationalt finansierede og den regionalt og lokalt finansierede indsats skal trække i samme retning og understøtte de områder, som bidrager til at forbedre den danske regionale konkurrenceevne og beskæftigelse med henblik på at styrke Europas vækstbetingelser.

Geografisk kan midlerne fremover anvendes til hele Danmark. Der sigtes imidlertid mod, at programmet muliggør en strukturfondsindsats, der kan målrettes de regionale forskelle, og som kan understøtte den strategiske indsats, som beskrives de regionale erhvervsudviklingsstrategier, som de regionale vækstfora skal udarbejde. Hermed får yderområderne særlig bevågenhed.

Ny administrativ struktur og nye regionalpolitiske aktører

Amterne, som hidtil har haft en stor rolle i udarbejdelsen og gennemførelsen af strukturfondsprogrammerne, nedlægges som konsekvens af kommunalreformen. En lang række kommuner bliver slået sammen til større enheder. Antallet af kommuner reduceres fra 271 kommuner til 98 kommuner. Desuden flyttes en lang række opgaver mellem de administrative niveauer.

Kommunalreformen betyder også, at der oprettes fem nye regioner. Regionerne dækker et større areal end de tidligere 14 amter, men er ikke blot større amter. Regionerne har således ikke som de tidligere amter ret til at udskrive skat og har betydeligt færre opgaver. Regionerne ledes af folkevalgte regionsråd.

Regionerne får ansvaret for den regionale erhvervsudvikling ved brug af vækstfora. Til at varetage opgaven får regionerne et nyt og stærkt instrument - de regionale vækstfora - som bliver omdrejningspunktet for erhvervsudviklingen i regionerne. Det er disse vækstfora, som bliver den regionale part i strukturfondsprogrammerne og bl.a. indstiller om anvendelsen af midler, ligesom amterne gør det i regionalfondsprogrammerne i perioden 2000-2006.

Vækstforaene sammensættes af regionale politikere og repræsentanter fra erhvervslivet, viden- og uddannelsesinstitutioner samt arbejdsmarkedets parter i overensstemmelse med partnerskabsprincippet, se nedenfor.

Kommunerne er også repræsenteret i vækstforaene og kan fortsat iværksætte erhvervsudviklingsaktiviteter inden for rammerne af de uskrevne kommunalfuldmagtsregler, udover at de kan iværksætte aktiviteter inden for de områder, der er nævnt i §13 i lov om erhvervsfremme. Mindst ét af de kommunale medlemmer i hvert vækstforum skal komme fra et geografisk yderområde. Hertil kommer, at kommunerne får ansvaret for at gennemføre og finansiere erhvervsserviceaktiviteter over for en åben kreds af iværksættere og virksomheder.

Staten har fortsat det overordnede ansvar for at sikre erhvervslivet gode vækstvilkår. Både når det gælder konkurrenceforhold og på områder som skat og energi.

Men det er samtidig klart, at det er i regionerne, at vigtige rammer for vækst og erhvervsudvikling skal udmøntes og tilpasses erhvervsstrukturen. Det er vigtigt, at den statslige vækstpolitik og den regionale indsats hænger godt sammen.

Derfor nedsættes også Danmarks Vækstråd, som bidrager til at binde den nationale vækststrategi, de regionale erhvervsudviklingsstrategier og EU's strukturfondsmidler sammen i én sammenhængende vækstindsats i hele Danmark.

Gennemførelsen af strukturfondsindsatsen får udover fokus i Danmarks Vækstråd naturligvis fokus i overvågningsudvalget, hvor partnerskabet er repræsenteret. I Danmark udarbejdes ét program for regionalfondsindsatsen og ét program for socialfondsindsatsen. Indsatsen fra de to fonde skal koordineres tæt, og Danmark ønsker derfor at etablere et fælles overvågningsudvalg for de to programmer.

Med henblik på at understøtte den regionale udvikling har regeringen desuden nedsat et regionalpolitisk ministerudvalg med deltagelse af økonomi- og erhvervsministeren (formand), udenrigsministeren, finansministeren, beskæftigelsesministeren, undervisningsministeren, ministeren for videnskab, teknologi og udvikling, fødevareministeren, indenrigs- og sundhedsministeren samt miljøministeren. Øvrige fagministre kan deltage i udvalgets møder på ad hoc basis.

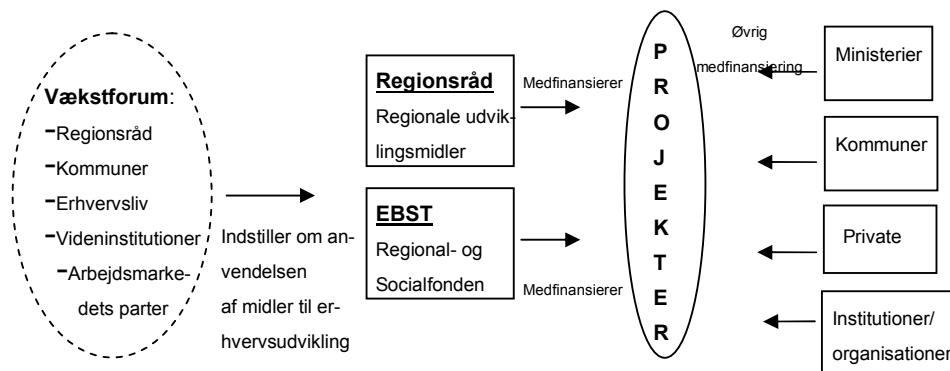
Udvalget skal bl.a. koordinere den statslige indsats for at fremme vækst, beskæftigelse og erhvervsudvikling i hele landet. Ministerudvalget skal - med afsæt i regeringens vision om, at det skal være attraktivt at bo, arbejde og drive virksomhed i hele landet - evaluere sammenhængen i mål og instrumenter i regeringens politik, der har betydning for den regionale udvikling og overveje behovet for nye initiativer.

Sekretariatet for det regionalpolitiske ministerudvalg

Økonomi- og Erhvervsministeriet er sekretariat for det regionalpolitiske ministerudvalg.

Medfinansiering af strukturfondsindsatsen

Midlerne til de initiativer, som vækstforaene kan igangsætte, kommer fra flere kanter, og viser netop den sammenhæng, som den nye administrative ramme skal skabe mellem den regionale, nationale og EU-initierede politik. Midlerne kan således komme fra såvel kommuner, regionen, staten og strukturfondene, jf. nedenstående figur. Dertil kommer privat medfinansiering.

Med hensyn til national medfinansiering er de nye regioner ikke skatteudskrivende, men regionsrådene råder over midler til regional udvikling. De regionale udviklingsmidler kommer dels fra staten, dels via kommunale udviklingsbidrag. De regionale vækstfora indstiller til regionerne om anvendelsen af regionale udviklingsmidler til erhvervsformål og til staten om anvendelsen af strukturfondsmidlerne. Medfinansiering kan desuden fortsat komme fra blandt andet selvejende institutioner, kommuner og staten.

Nedenfor uddybes det danske administrations set-up efter kommunalreformen.

Lovgrundlag

Lovgrundlaget for administrationen af Regionalfonden og Socialfonden i Danmark er dels lov om erhvervsfremme (L602 af 24. juni 2005), dels [ny regional- og socialfondslovgivning]. I denne lovgivning er relevante forordninger implementeret.

Økonomi- og erhvervsministeren den øverste ansvarlige myndighed for administrationen af de programmer, som finansieres af strukturfondene i

Danmark. Ministeren kan vælge at henlægge sine beføjelser efter loven til Erhvervs- og Byggestyrelsen, hvilket ministeren har gjort ved bekendtgørelse [.....]

Økonomi- og erhvervsministeren nedsætter et overvågningsudvalg, som følger og bistår ved gennemførelsen af programmerne.

Afgørelser om afslag eller tilsagn træffes af Erhvervs- og Byggestyrelsen efter indstilling fra de regionale vækstfora, som er nedsat i medfør af lov om erhvervsfremme. Erhvervs- og Byggestyrelsen foretager således alene en legalitetskontrol og foretager *ikke* en prioritering af blandt i øvrigt støtteberettigede projekter. Udvælgelsen – inden for gældende love og regler - af de projekter der bedst muligt medvirker til at opfylde den regionale erhvervsudviklingsstrategi foretages af de regionale vækstfora.

Erhvervs- og Byggestyrelsen er forvaltningsmyndighed og attesteringsmyndighed for både regionalfondsprogrammet og socialfondsprogrammet. Erhvervs- og Byggestyrelsen lever i den forbindelse op til de fastsatte krav om, at administrationen er organiseret på en forsvarlig måde, herunder at forvaltningsmyndighedsopgaver, attestationsmyndighedsopgaver og kontrol varetages af forskellige enheder, der er fysisk adskilte.

Regionsråd

De nye regioner, der ledes af folkevalgte regionsråd, er ikke skatteudskrivende og har sygehusdrift som primært ansvarsområde.

Herudover gælder, at regionsrådene, jf. lov om erhvervsfremme, varetager den regionale erhvervsudvikling. Hertil nedsætter regionsrådene regionale vækstfora. Regionsrådene kan ikke træffe beslutninger om regionale erhvervspolitiske tiltag uden indstilling fra de regionale vækstfora.

Regionsrådene kan efter indstilling fra de regionale vækstfora, jf. lov om erhvervsfremme, udelukkende medfinansiere aktiviteter til fremme af regional erhvervsudvikling inden for:

- 1) Innovation, videndeling og videnopbygning
- 2) Anvendelse af ny teknologi
- 3) Etablering og udvikling af nye virksomheder
- 4) Udvikling af menneskelige ressourcer, herunder udvikling af regionale kompetencer,
- 5) Vækst og udvikling i turismeerhvervet, og
- 6) Udviklingsaktiviteter i yderområderne.

Regionsrådene kan således ikke med hjemmel i lov om erhvervsfremme via de regionale vækstfora medfinansiere aktiviteter, der ikke har et erhvervsmæssigt sigte, herunder trafikal infrastruktur. Desuden kan regionsrådet ikke medfinansiere aktiviteter, der ligger uden for de opregnede indsatsområder.

Kommunerne

Kommunerne har ansvaret for erhvervsservice. Hertil kommer, at kommunerne, jf. lov om erhvervsfremme, kan medfinansiere aktiviteter til fremme af regional erhvervsudvikling inden for:

1. Innovation, videndeling og videnopbygning
2. Anvendelse af ny teknologi
3. Etablering og udvikling af nye virksomheder
4. Udvikling af menneskelige ressourcer, herunder udvikling af regionale kompetencer,
5. Vækst og udvikling i turismeerhvervet, og
6. Udviklingsaktiviteter i yderområderne.

Regionale vækstfora

I henhold til lov om erhvervsfremme er der etableret regionale vækstfora i alle regioner. I Region Nordjylland, Region Midtjylland, Region Syddanmark og Region Sjælland er der etableret ét regionalt vækstforum i hver region, mens der i Region Hovedstaden er etableret to regionale vækstfora, ét for Bornholm og ét for resten af regionen.

De regionale vækstfora har til opgave:

- Inden for de nationale rammer at udarbejde en regional erhvervsudviklingsstrategi for regionen eller den del heraf, som det enkelte vækstforum dækker, med udgangspunkt i områdets rammevilkår og erhvervspecialisering og med fokus på yderområderne,
- At overvåge de regionale og lokale vækstvilkår
- Inden for den fastlagte erhvervsudviklingsstrategi at udvikle og afgive indstilling om medfinansiering af regionale erhvervsudviklingsaktiviteter.

Det betyder, at de regionale vækstfora afgiver indstilling til staten (Erhvervs- og Byggestyrelsen) om anvendelsen af social- og regionalfondsmidler, der er regionaliserede eller afsat til den konkurrenceudsatte pulje, samt til regionen om anvendelsen af regionale udviklingsmidler til erhvervsformål. Hertil kommer, at der i forbindelse med udarbejdelsen af Landdistriktsprogrammet 2007-13 vil blive fremlagt en model for koordineringen mellem vækstfora og den erhvervsrettede indsats i akse 1 og akse 3 i Landdistriktsprogrammet.

De regionale vækstfora består af 20 medlemmer, der udpeges af regionsrådet. Et vækstforum sammensættes således:

1. Tre medlemmer udpeges på regionsrådets eget initiativ
2. Seks medlemmer udpeges efter indstilling af kommunalbestyrelserne i regionen, hvoraf mindst ét medlem skal repræsentere yderområderne
3. Seks medlemmer fra erhvervslivet udpeges efter indstilling fra erhvervsorganisationer udvalgt af regionsrådet

4. Tre medlemmer fra viden- og uddannelsesinstitutioner udpeges på regionsrådets initiativ
5. to medlemmer, som repræsenterer henholdsvis arbejdsgivere og lønmodtagere, udpeges efter indstilling fra henholdsvis arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer.

Økonomi- og erhvervsministeren kan fastsætte bestemmelser om udpeging af yderligere medlemmer til et vækstforum.

De regionale vækstfora repræsenterer det regionale partnerskab. De regionale vækstfora har ikke myndighedsstatus og kan ikke modtage tilskud eller udøve ejerbeføjelser.

Med henblik på at styrke sammenhængen og koordineringen af den regionale erhvervspolitiske og den regionale beskæftigelsespolitiske indsats har det regionale beskæftigelsesråd efter lov om erhvervsfremme mulighed for at udpege en observatør til det regionale vækstforum, ligesom det regionale vækstforum har mulighed for at udpege en observatør til det regionale beskæftigelsesråd. Udpegningen af en observatør kan ske i de regioner, hvor der ikke på anden måde er opnået gensidig repræsentation mellem vækstforum og beskæftigelsesråd, og når både vækstforum og beskæftigelsesråd finder dette hensigtsmæssigt.

Vækstforaenes sekretariater

Regionsrådene stiller sekretariater til rådighed for vækstforaene. Sekretariaterne har, ligesom tidligere amterne, en rolle i forhold til strukturfondsindsatsen. De varetager information og vejledning af ansøgere og forbereder sager til forelæggelse for de regionale vækstfora etc.

Ansøgninger til strukturfondene skal således sendes til vækstforaenes sekretariater, som sørger for, at de regionale vækstfora prioriterer de enkelte sager. Erhvervs- og Byggestyrelsen foretager herefter legalitetskontrol, udsteder tilsagn og sikrer projektopfølgningen mv.

Som led i de regionale vækstforas opgave med at overvåge de regionale og lokale vækstvilkår vil der fra national side blive udarbejdet en række værktøjer, som kan give et relativt nuanceret billede af den regionale udvikling.

Danmarks Vækstråd

Danmarks Vækstråd er nedsat af økonomi- og erhvervsministeren med henblik på at styrke udviklingen i dansk erhvervsliv gennem fremme af konkurrenceevne og globalisering ved anvendelse af foranstaltninger, der sigter mod:

- at forbedre og udbygge rammerne for virksomhedernes vækst, internationale samarbejde og samhandel,
- at fremme tilpasningen i erhvervsstrukturen til konkurrenceforhold, miljøforhold og den samfundsmæssige udvikling i øvrigt

- at fremme den regionale erhvervsudvikling
- at styrke de offentlige myndigheders samarbejde om erhvervsudvikling og
- at udvikle samarbejdet mellem offentlige myndigheder og de private erhverv om erhvervsudvikling.

Danmarks Vækstråd har blandt andet til opgave at rådgive økonomi- og erhvervsministeren om udvikling af og opfølgning på nationale strukturfondfinansierede programmer, og herunder udtale sig om de regionale erhvervsudviklingsstrategier.

Danmarks Vækstråd består af en formand og 19 medlemmer, som udpeges af økonomi- og erhvervsministeren. Formanden og medlemmer for op til 4 år ad gangen efter følgende principper:

1. formanden og tre medlemmer udpeges personligt af økonomi- og erhvervsministeren
2. fem medlemmer, som skal være formænd for regionale vækstfora, én fra hver region, udpeges efter indstilling fra regionale vækstfora
3. to medlemmer udpeges efter indstilling fra de kommunale parter
4. syv medlemmer udpeges efter indstilling fra arbejdsgiver- og erhvervsorganisationer, samt
5. to medlemmer udpeges efter indstilling fra lønmodtagerorganisationer.

Danmarks Vækstråd har, jf. bemærkningerne til lov om erhvervsfremme, rolle som bindeled mellem den nationale, den EU-finansierede indsats og den regionale indsats. Tanken hermed er at skabe sammenhæng mellem EU-strukturfondsmidler, den nationale vækst-/erhvervsstrategi og de regionale erhvervsudviklingsstrategier. De regionale erhvervsudviklingsstrategier sendes i høring hos Danmarks Vækstråd for at sikre, at de enkelte strategier ligger inden for den nationale ramme for strukturfondsmidlerne.

Med udgangspunkt i de indsendte erhvervsudviklingsstrategier kan Danmarks Vækstråd endvidere rådgive ministeren om eventuel iværksættelse af større strategiske initiativer på tværs af de regionale vækstfora, herunder fx via de 10 pct. af strukturfondsmidlerne, som regionerne skal konkurrere om.

Danmarks Vækstråd udgør en del af partnerskabet på nationalt niveau.

Danmarks Vækstråds sekretariat

Økonomi- og Erhvervsministeriet vil være sekretariat for Danmarks Vækstråd.

Overvågningsudvalg

I henhold til artikel 63 i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling,

Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden skal der for hvert program nedsættes et overvågningsudvalg. Fra dansk side ønskes det at nedsætte ét fælles overvågningsudvalg for den samlede strukturfondsindsats. Udvalget skal nedsættes inden tre måneder efter Kommissionens godkendelse af programmet.

Udvalget konstitueres med repræsentanter fra:

- Erhvervs- og Byggestyrelsen,
- Andre involverede ministerier
- Regionale og kommunale parter
- Relevante interessereorganisationer
- Arbejdsmarkedets parter.

Kommissionen (en person fra hhv. DG Regio og DG Empl) og evt. fra Den Europæiske Investeringsbank deltager i overvågningsudvalgenes møder i en rådgivende funktion. Formandskabet og sekretariatsfunktionen varetages af økonomi- og erhvervsministeren (i praksis Erhvervs- og Byggestyrelsen). Ved nedsættelsen af udvalgene skal der sikres ligelige repræsentation af kvinder og mænd i henhold til gældende regler.

Ifølge forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser artikel 65 er det udvalgets opgave at påse, at programmerne gennemføres effektivt og med høj kvalitet. Udvalget kan af egen drift foreslå forvaltningsmyndigheden enhver form for tilpasning eller revision af programmerne, som det måtte finde fornødent for programmernes succesfulde gennemførelse. Forslag til revisioner eller tilpasninger af programmerne, som forvaltningsmyndigheden fremsætter, drøftes og godkendes af overvågningsudvalgene. Herudover iværksætter udvalget bl.a. evalueringer af programmerne og gennemgår resultaterne heraf, ligesom den årlige og den endelige rapport til Kommissionen skal drøftes og godkendes af udvalgene.

Partnerskabsaftaler mellem regeringen og de regionale vækstfora

I forbindelse med den konkrete udmøntning af de regionale vækstforas erhvervsudviklingsstrategier er regeringen parat til at indgå gensidigt forpligtende partnerskabsaftaler med de regionale vækstfora om at fremme den regionale vækst og erhvervsudvikling. Målet er at sikre den regionale forankring af globaliseringsstrategiens initiativer og at sikre en sammenhængende indsats på nationalt, regionalt og lokalt niveau.

6.2. Inddragelse af partnerskabet

Jf. forordningerne skal partnerskabet – herunder de regionale vækstfora, andre ministerier, organisationer, arbejdsmarkedets parter og Danmarks Vækstråd – inddrages i udarbejdelsen af såvel den strategiske reference-ramme som de operationelle programmer.

Partnerskabets inddragelse i udarbejdelsen af den strategiske reference-ramme

Partnerskabet har således for det første været inddraget i fastlæggelsen af den strategiske indsats. Som ansvarlig myndighed for strukturfondsindsatsen i Danmark har Erhvervs- og Byggestyrelsen udarbejdet et udkast til strategisk referenceramme på baggrund af Lissabon-strategien, udkast til Fællesskabets strategiske retningslinjer, det nationale reformprogram og den øvrige nationale politiske indsats.

Den strategiske ramme har for det første været drøftet med relevante ressourceministerier, herunder Udenrigsministeriet, Finansministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Beskæftigelsesministeriet, Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, samt en række relevante organisationer, herunder KL, Amtsrådsforeningen, Dansk Industri, Dansk Arbejdsgiverforening og LO.

For det andet har den strategiske ramme været forelagt alle de midlertidige vækstfora, herunder repræsentanter fra lokale viden- og uddannelsesinstitutioner, virksomheder, arbejdsgiver- og lønmodtagerrepræsentanter og politikere, der har tilsluttet sig denne ramme, tilsvarende med de regionale vækstfora, der blev nedsat 1. april 2006. Vækstforaene skal desuden, jf. lov om erhvervsfremme, varetage hensynet til yderområderne. Hertil kommer den administrative styregruppe i Hovedstadens Udviklingsråd på grund af et manglende midlertidigt vækstforum i Hovedstaden.

Den strategiske ramme har desuden været forelagt Danmarks Vækstråd, jf. lov om erhvervsfremme.

Partnerskabets inddragelse i udarbejdelsen af de operationelle programmer

Desuden har partnerskabet været inddraget i udarbejdelsen af de to operationelle programmer. De midlertidige vækstfora har drøftet henholdsvis skitser til programmerne samt egentlige udkast til programmer. De regionale vækstfora har ligeledes drøftet et udkast til programmer. Herudover har der ad flere omgang været afholdt bilaterale møder med repræsentanter på embedsmandsniveau fra alle regioner med henblik på at få konkretiseret programmernes anvendelse. Disse repræsentanter er dels kommet fra lokale og regionale offentlige myndigheder, arbejdsmarkedets parter og uddannelsesinstitutioner.

Udkast til programmer har været drøftet med relevante ministerier og organisationer jf. oven for. Endelig har de operationelle programmer været forelagt Danmarks Vækstråd.

Desuden har der været afholdt et temaarrangement med fokus på yderområder og vækstpolitik og programmering for de politiske styregrupper for

de regionale vækstsamarbejder, der i høj grad er geografisk sammenfaldende med mål 2-områderne for strukturfondsperioden 2000-2006.

Inden formel oversendelse til Kommissionen vil såvel den strategiske referenceramme som de operationelle programmer blive sendt i høring hos Specialudvalget for Vækst og Konkurrenceevne. Specialudvalget repræsenterer en lang række relevante parter, herunder andre ministerier og styrelser, arbejdsmarkedets parter, en række brancheforeninger og organisationer og Foreningen af Danske Småøer. Specialudvalget for Konkurrenceevne og Vækst har i den forbindelse været udvidet ad hoc med følgende organisationer, herunder relevante NGO'er: Det Centrale Handicapråd, De Samvirkende Invalideorganisationer, Rådet for Socialt Udsatte, Rådet for Etniske Minoriteter, Dansk Flygtningehjælp, Dansk Røde Kors, Foreningen Nydanskere, Programbestyrelsen for dialog og balance i udsatte boligområder og Institut for menneskerettigheder.

Regionalfondsprogrammet inkl. udkast til strategisk miljøvurdering har været offentliggjort på www.hoeringsportalen.dk, hvor alle aktører, herunder miljøorganisationer, har haft adgang til bemærkninger, hvilket ikke har givet anledning til bemærkninger. På den baggrund er der udarbejdet en endelig afsluttende rapport om den strategiske miljøvurdering, som findes som bilag 5 i ex ante-evalueringen.